

ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - กันยายน พ.ศ. 2550

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการสาขาวิชาทางการศึกษา
ในรูปแบบบทความวิจัย บทความวิทยานิพนธ์ และบทความทั่วไป

เจ้าของ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำบลตลาด
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000
โทรศัพท์ 0-4374-3143-4 โทรสาร 0-4372-1764

ที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ดร.อตุลย์ วิริยเวชกุล
อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพบูรณ์ บุญไชย

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉลิต จันทรมบัติ

กองบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ ท้ายเรือคำ
อาจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภู่อ่อน
อาจารย์ ดร.ชวลิต ชูกำแพง
อาจารย์ ดร.ประสาท เนืองเฉลิม
อาจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา
อาจารย์อารยา ปิยะกุล
อาจารย์มานิตย์ อาษานอก
อาจารย์เหมราช ธนะปัทม์
อาจารย์วิทยา จันท์ศิริ

เลขานุการ

นางสาวชนัดดา รวดเจริญ
นางสาวตรุณนภา นาชัยฤทธิ

เหรียญก

นางสาวตรุณนภา นาชัยฤทธิ

บทความที่พิมพ์เผยแพร่ในวารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
เป็นความคิดเห็นของผู้นิพนธ์ กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป

ราคาปก 60 บาท Web site: <http://www.edu.msu.ac.th>

พิมพ์วันที่ 18 ตุลาคม 2550 E-mail: Jounaled@msu.ac.th

ผู้ทรงคุณวุฒิประจำวารสาร

ศาสตราจารย์ ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์
ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์
ศาสตราจารย์ ดร.ทองเดือน พันธุมนาวิน
ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ ฤกษ์เจริญ
ศาสตราจารย์ ดร.สุทัศน์ ยกส้าน
ศาสตราจารย์ศรียา นียมฉรรวม
รองศาสตราจารย์ ดร.วิทันะ บัวสนธิ์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ สิมารักษ์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุพิตร สماعيلโต
รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย

สถาบันอนาคตศึกษาเพื่อการพัฒนา
มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
นักวิชาการอิสระ
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบทางวิชาการ

รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา ไชยพันธุ์
รองศาสตราจารย์ ดร.คงศักดิ์ ธาตุทอง
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญศรี พรหมมาพันธุ์
รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต คณิงสุเกษม
รองศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร ชิวพิมาย
รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิศวะวิธานนท์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ สิมารักษ์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ วัฒนวงศ์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิรัตน์ พิมพ์พงศ์
รองศาสตราจารย์มณฑล แฝงสาเคน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทองมณฑล ไตรวิจิตรคุณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนีย์ บุญเต็ม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นภาพร สิงห์หัต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิศมัย ศรีอำไพ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพล พหลภักย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรุณวรรณ นิมิตถุง

มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ออกแบบโดย

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ชั้น 1 อาคารบริการกลาง ตำบลขามเือง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150
โทรศัพท์ 0-4375-4321-40 ต่อ 2105 หรือ 0-4375-4406 โทรสาร 0-4375-4406
www.msup.msu.ac.th

บทบรรณาธิการ

หลังจากวารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉบับปฐมฤกษ์ได้เริ่มเผยแพร่ตั้งแต่วันที่ 13 กันยายน 2550 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นวันแรกของงานวันศึกษาศาสตร์ ประจำปี 2550 ปรากฏว่ากองบรรณาธิการได้รับความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านให้คำแนะนำในการพัฒนาวารสาร อาทิ กรรมการบริหารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้ทรงคุณวุฒิประจำวารสาร และนักวิชาการด้านการศึกษากองบรรณาธิการขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง และได้ดำเนินการปรับปรุงพัฒนาวารสารตามคำแนะนำเพื่อให้วารสารมีคุณภาพทางวิชาการตามมาตรฐานสากลมากยิ่งขึ้น

วารสารฉบับที่ 2 กรกฎาคม-กันยายน 2550 นี้ มีบทความครบทั้ง 3 รูปแบบ ได้แก่ บทความวิจัย บทความวิทยานิพนธ์ และบทความทั่วไปทางการศึกษา ประกอบด้วยผลงานด้านการจัดการความรู้ หลักสูตรและการสอน การจัดการกีฬาและสุขภาพ จิตวิทยาการศึกษา และคุณภาพงานวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งบทความจะอำนวยความสะดวกต่อบุคลากรทางการศึกษาและบุคลากรอื่น ๆ ในการพัฒนาหน่วยงานและวิชาชีพ

นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา สังกัดมหาวิทยาลัยมหาสารคามหรือสถาบันอื่นๆ ที่มีความประสงค์จะส่งบทความพิมพ์เผยแพร่ในวารสารศึกษาศาสตร์ สามารถส่งได้ทุกโอกาสตามความสะดวกของท่าน เนื่องจากวารสารกำหนดพิมพ์เผยแพร่ปีละ 4 ฉบับ และขอความกรุณาท่านศึกษารายละเอียดคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์ที่ปรากฏอยู่ท้ายวารสาร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพบุลย์ บุญไชย
บรรณาธิการ

ภาพปก:

นางสาวกรพินธุ์ ไชยะมะณี และนางสาวปณิตดา ไชยะมะณี นิสิตชั้นปีที่ 3 สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม รัวโล่ในพิธีประกาศเกียรติคุณบุคคล เยาวชนต่อต้านยาเสพติด ประจำปี พ.ศ. 2550 จาก พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี เนื่องในวันต่อต้านยาเสพติดเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในโอกาสสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2550 ณ ทำเนียบรัฐบาล

สารบัญ

บทความวิจัย

การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ฉลาด จันทร์สมบัติ, รุ่งทิพย์ สิงพร	7
การพัฒนารูปแบบการสอนอ่านจับใจความ ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแนวคิดโดยใช้สมองเป็นฐาน วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์	22
การสังเคราะห์วิทยานิพนธ์ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ชวลิต ชูกำแหง	33
ความต้องการในการศึกษาต่อระดับคุณวุฒิปบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประสาท เนื่องเฉลิม	43

บทความวิทยานิพนธ์

การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี ฉลอรวิรัฐ อินทรีย์, บุญชม ศรีสะอาด, ชัยยุทธ ศิริสุทธิ	49
การเปรียบเทียบพฤติกรรมการออกกำลังกายและพฤติกรรมสุขภาพ ของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตมหาสารคาม กฤตยากร ฤดาวลัย, ศิริศักดิ์ จันทร์ไชย, วิโรจน์ มุทุกันต์	62
ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ระหว่างการเรียนรู้แบบซิปปาและการเรียนรู้ โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน พิทักษ์ สอนดี, ประสาท เนื่องเฉลิม, นิราศ จันทร์จิตร	71
ผลการเรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ Learning Together โดยใช้การเสริมแรง ที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จารุวรรณ ใจอ่อน, พัฒนานุสรณ์ สถาพรวงศ์, วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์	77

บทความทั่วไป

วิธีการทางปรากฏการณ์วิทยา ธรรมบุญ รวีเือง.....	84
---	----

Contents

Research Articles

Developing a Knowledge Management Model for Educational Quality Assurance in Faculty of Education, Maharakham University <i>Chalard Chantarasombat, Rungthip Singporn</i>	7
Developing a Teaching Reading Comprehension Model by Using Brain-based Learning Activities <i>Wimonrat Soonthornrojana</i>	22
The Theses Synthesis in the Master of Education Program, Curriculum and Instruction Major at Maharakham University <i>Chowwalit Chookhampaeng</i>	33
Need of Study in a Doctorate Program-Curriculum and Learning Innovation, Faculty of Education, Maharakham University <i>Prasart Nuangchalerm</i>	43

Thesis Articles

The Development of Knowledge Management Model for the Faculty of Nursing, Ratchathani University <i>Chalongrut Intree, Boonchom Srisa-ard, Chaiyuth Sirisuthi</i>	49
Comparison between Physical Exercise Behaviors and Health Behaviors of the Personnel of Maharakham University, Rajabhat Maha Sarakham University and Institute of Physical Education Maharakham <i>Kritayakorn Ladawan, Sirisak Chaluechai, Virote Mutukunt</i>	62
Learning Outcomes between CIPPA and Problem-based Learning <i>Pitak Suandee, Prasart Nuangchalerm, Nirat Jantharajit</i>	71
Learning Outcomes through Learning Together Approach with Reinforcement on Responsibility for Learning of Matthayomsueksa 2 Students <i>Charuwan Chai-on, Pattananusorn Stabhornwong, Wimonrat Soonthornrojana</i>	77

Review Article

Phenomenological Approach <i>Thammanoon Raveepong</i>	84
--	----

การพัฒนาแบบการจัดการความรู้เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Developing a Knowledge Management Model for Educational Quality Assurance in Faculty of Education, Mahasarakham University

ฉลดา จันทรสมบัติ,¹ รุ่งทิพย์ สิงพร²

Chalard Chantarasombat,¹ Rungthip Singporn²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อจัดทำแผนการจัดการความรู้เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาควบคู่กับแผนกิจกรรมพัฒนางานของภาควิชา ฝายงานคณะศึกษาศาสตร์ เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา และเพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขแห่งความสำเร็จของการจัดการความรู้เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้เลือกมาแบบเจาะจง (purposive sampling) คือ คณะกรรมการดำเนินงานฝ่ายวิจัย บริการวิชาการและประกันคุณภาพการศึกษา ตามคำสั่ง คณะศึกษาศาสตร์ ที่ 248/2549 ลงวันที่ 2 พฤษภาคม 2549 และผู้สนใจอาสาสมัครเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง จำนวน 19 คน ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (mixed method) ทั้งการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory action research: PAR) การวิจัยและพัฒนา การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณมาประยุกต์ใช้ในการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการพัฒนาการจัดการความรู้เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ (1) เตรียมทีม/แกนนำ (2) สร้างแรงจูงใจและการทำงานแบบมีส่วนร่วม (3) จัดทำแผนและพัฒนาศักยภาพทีม (4) นำแผนไปปฏิบัติและพัฒนางาน (5) ติดตามผลและยกระดับองค์ความรู้ และ (6) ประเมินผลสรุป 2) การพัฒนาและทดลองใช้รูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า รูปแบบการจัดการความรู้โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด กลุ่มบุคคลชุมชนนักปฏิบัติมีการดำเนินการจัดการความรู้ตามกระบวนการเรียนรู้ 6 ด้าน คือ การสร้างความรู้ จำแนกความรู้ จัดเก็บความรู้ การนำความรู้ไปใช้ การแลกเปลี่ยนความรู้ และการประเมินความรู้ โดยมีศูนย์การจัดการความรู้ของคณะศึกษาศาสตร์เป็นหน่วยรับผิดชอบ 3) ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการจัดการความรู้เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ คือ การใช้ภาวะผู้นำของผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัยและผู้บริหาร กรรมการบริหารคณะศึกษาศาสตร์ ซึ่งเป็นทั้งผู้เรียนรู้

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² พนักงานการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Assistant Professor, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Educational Officer, Faculty of Education, Mahasarakham University

ผู้สอนงาน บุคคลสำคัญในการจัดการความรู้ต้องมีการสร้างความตระหนัก สำคัญร่วมที่ดีในการพัฒนาองค์กร การเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมวิจัยได้มีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มแรกและร่วมรับผิดชอบในการดำเนินการวิจัย การเรียนรู้ด้วยวิธีปฏิบัติ ปรับปรุงพัฒนางาน การตั้งคำถามใหม่ บุคคลที่เป็นทีมผู้ร่วมวิจัยมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้การปฏิบัติงานในกลุ่มของตนเองให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับบุคคล กลุ่มชุมชนนักปฏิบัติทั้งเวทีจริงและเวทีเสมือน

คำสำคัญ: รูปแบบการจัดการความรู้, การประกันคุณภาพการศึกษา

Abstract

This study aimed to make plans for knowledge management (KM) for educational quality assurance (QA) together with plans of activities for work development of the department in the divisions of faculty of education, to examine conditional factors of success of KM for QA. The sample for this study, obtained by using the purposive sampling technique, consisted of 19 members of the operational committee of the Division of research, Academic Service and Educational Quality Assurance according to the Faculty of Education's Order No. 248/2006, date on 2 May 2006, and those interested in volunteering to participate in the activity in community. Mixed methods were used including participatory action research (PAR), research and development, qualitative research and quantitative research, all applied to this study. Finding were : 1) The model of developing KM in QA consisted of these 6 stages: (1) team/core-leader preparation, (2) building motivations and participatory working, (3) making the plans and developing team potentials, (4) putting the plans into practice and developing work, (5) follow-ups and upgrading the body of knowledge, and (6) evaluation for conclusions. 2) In developing and trying out the KM model for QA, the following were found. The KM model as a whole was appropriate at the highest level. Groups of people, community of practice (CoP) operated KM according to the 6 aspects of the learning process. Sources of knowledge were from problems, raising questions concerning development including building knowledge, classifying knowledge, storing knowledge, implementing knowledge, sharing knowledge, and assessing knowledge. The Faculty of Education has a KM center that is responsible for all these processes. 3) The factors of success in KM for QA of the Faculty of Education were: the use of leadership of the researcher, participants, and administrator. Faculty of Education administrative committee members were learners and instructors. Important persons in KM had to create positive awareness of organizational development, provision of opportunities for participants to have participation from the beginning and to be responsible for conducting research, learning by practicing and improving and developing work, persons in the research team being enthusiastic about learning, performing work in their own group to be better than at present, and sharing learning at the levels of persons, community groups and practitioners on both real forum and realistic forum.

Keywords: knowledge management model, educational quality assurance

บทนำ

การประเมินคุณภาพการศึกษาจากภายนอก ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษาในรอบที่สอง ปี พ.ศ. 2549 นี้ มีความแตกต่างจากรอบที่ 1 คือ การประเมินในรอบที่สองนี้เป็นการประเมินที่มีความเป็นปรนัยสูง มีความชัดเจนด้านมาตรฐานตัวบ่งชี้ และที่สำคัญมีเกณฑ์สำหรับตัดสินผลการประเมิน ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่ผันแปรไปตามกลุ่มสถาบัน กลุ่มสาขาวิชา โดยหลักการพื้นฐานที่มุ่งให้สถาบันได้มีการพัฒนาจนเป็นเลิศตามอัตลักษณ์ของสถาบัน ซึ่งเกณฑ์การตัดสินนั้นเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน

เกณฑ์พัฒนาการ และเกณฑ์การบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายของการปฏิบัติราชการตามแผน มหาวิทยาลัยมหาสารคามจัดอยู่ในกลุ่มเน้นผลิตบัณฑิตและวิจัย โดยให้นำหนักรวมที่ตัวบ่งชี้เฉพาะ 1) มาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิตมีน้ำหนักเฉพาะสูงกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 35 2) มาตรฐานด้านงานวิจัยและงานสร้างสรรค์มีน้ำหนักเฉพาะสูงกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 30 3) มาตรฐานด้านการบริการวิชาการมีน้ำหนักเฉพาะสูงกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 20 4) มาตรฐานด้านทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรมมีน้ำหนักเฉพาะสูงกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 10 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2549: 5)

จากการจัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาตามจุดเน้นการปฏิบัติตามพันธกิจของสถาบันมีผลกระทบถึงกลุ่มสถาบัน กลุ่มสาขาวิชาที่ต้องมีการปรับตัวและนับว่าเป็นเรื่องใหม่ในระดับของคณะ ภาควิชา สาขาวิชา ต้องมีการวางระบบการประกันคุณภาพภายในสถาบันและการประกันคุณภาพภายนอกที่เกิดความเชื่อมโยงทั้งผู้บริหาร ผู้วางแผน ผู้ปฏิบัติตลอดทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีการเรียนรู้แลกเปลี่ยนอย่าง

ต่อเนื่องเกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กรในลักษณะของการทำงานแบบมีส่วนร่วม เกิดเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีการจัดการความรู้เพื่อการประกันคุณภาพและประสิทธิภาพขององค์กร ประกอบกับคณะศึกษาศาสตร์ได้มีปรับแผนกลยุทธ์ พ.ศ. 2549-2552 ใหม่มีจุดเน้นตามเป้าประสงค์ 10 ประการ โดยเฉพาะในเป้าประสงค์ที่ 9 กล่าวว่า “ดำเนินการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่องให้ได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพ รวมทั้งเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณชน” ตรงกับกลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ โดยมีเป้าหมายหลัก คือ 1) มีโครงการให้ความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาเพิ่มเติมให้แก่บุคลากร ไม่น้อยกว่า 2 โครงการต่อปี 2) ทุกหน่วยงานในสังกัดของคณะมีระบบและกลไกการประกันคุณภาพภายในครบถ้วน ภายในปี พ.ศ.2549 3) มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ (improvement plan) จากผลการประเมินและมีการดำเนินงานในแต่ละแผนพัฒนาสำเร็จตามเป้าหมายไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 4) มีระบบประเมินการสอนของอาจารย์ทุกรายวิชาและประเมินผ่านระบบออนไลน์ภายในปี พ.ศ.2549 (คณะศึกษาศาสตร์, 2549: 20)

ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนา รูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หากค้นพบวิธีการบริหารจัดการความรู้เพื่อการประกันคุณภาพที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ จะนำไปสู่การพัฒนาบุคลากร พัฒนางานและองค์กรให้มีคุณภาพ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อจัดทำแผนการจัดการความรู้

เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ควบคู่กับแผนกิจกรรมพัฒนางานของภาควิชา ฝ่ายงานของคณะศึกษาศาสตร์

2. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

3. เพื่อศึกษาปัจจัย เงื่อนไขแห่งความสำเร็จของการจัดการความรู้เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วิธีการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ เลือกมาแบบเจาะจง (purposive sampling) คือ คณะกรรมการดำเนินงานฝ่ายวิจัย บริการวิชาการ และประกันคุณภาพการศึกษา ตามคำสั่งคณะศึกษาศาสตร์ ที่ 248/2549 ลงวันที่ 2 พฤษภาคม 2549 และผู้สนใจอาสาสมัครเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง จำนวน 19 คน

2. ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการวิจัยร่วมกันระหว่างทีมจัดการความรู้ ผู้ประสานงานหลักกลุ่มงาน ซึ่งถือเป็นตัวแทนกลุ่มประสิทธิภาพองค์กรในแต่ละภาควิชา/สาขาวิชา และผู้วิจัย โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (mixed method) ทั้งการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory action research: PAR) และการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณมาประยุกต์ใช้ในการวิจัย มีขั้นตอนในการวิจัย คือ 1) เตรียมทีมแกนนำนักวิจัย 2) สร้างแรงจูงใจและการมีส่วนร่วม 3) จัดทำแผน 4) นำแผนไปปฏิบัติ 5) ติดตามผลและยกระดับความรู้ และ 6) ประเมินผลสรุป

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งขั้นตอนออกเป็น 3 ช่วง คือ

ช่วงที่ 1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยโดยการศึกษาทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับความรู้ และการจัดการความรู้ ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบและการวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ และกำหนดกรอบความคิดในการวิจัย ด้านขอบข่ายของกิจกรรมสำคัญขององค์กรในการจัดการความรู้ วงจรการจัดการความรู้ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการความรู้

ช่วงที่ 2 คัดเลือกผู้ร่วมวิจัย ภาควิชาเป้าหมายที่ทำการศึกษามี 6 ภาควิชา คือ ภาควิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา และภาควิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพและการกีฬา มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกดังนี้

1. ภาควิชาในคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หลักเกณฑ์ที่ใช้คัดเลือก คือ เป็นภาควิชาที่มีกลุ่มสาขาวิชาที่มากกว่า 1 สาขาวิชาขึ้นไป คณาจารย์มีความหลากหลายของสถาบันการศึกษาที่จบ และมีกิจกรรมการพัฒนาที่ต่อเนื่อง แต่ยังไม่ได้นำการจัดการความรู้มาใช้ควบคู่กับการพัฒนางาน และอาสาสมัครเข้าร่วมเรียนรู้และพัฒนางานให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ และในส่วนของเลขานุการภาควิชา ฝ่ายงานในคณะศึกษาศาสตร์ ถือเป็นทีมผู้ร่วมวิจัยในส่วนของผู้ปฏิบัติงาน นักจัดการความรู้ทุกภาควิชา รวม 10 คน

2. ภาควิชาที่คัดเลือกทำการศึกษได้แก่ ภาควิชาการบริหารการศึกษา มี 2 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และสาขาวิชาการศึกษานอกกระบวน รวมจำนวน 9 คน

ช่วงที่ 3 พัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน

1. สร้างรูปแบบชั่วคราว (tentative model) การจัดการความรู้เพื่อการประกันคุณภาพ อาศัยกรอบแนวคิดในการวิจัย ด้านขอบข่ายของ กิจกรรมสำคัญในการจัดการความรู้ ตามแนวคิด ของโนนากะและทาเกอชิ (Nonaka & Takeuchi, 1995: 20-55) ของวิจารณ์ พานิช (2548: 105-106) กระบวนการจัดการความรู้ของวิกิก (Wiig, 1993: 51) และหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบันเกี่ยวกับการทำงาน แบบมีส่วนร่วม และการรู้จัก สามัคคี นำมา บูรณาการกับเทคนิคการพัฒนาเป็นรูปแบบ ชั่วคราวของการจัดการความรู้เพื่อการประกัน คุณภาพของคณะศึกษาศาสตร์ แล้วนำรูปแบบ ชั่วคราวเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาความ เหมาะสม ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติและ ความสอดคล้องกับแผนพัฒนา

2. ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบ ชั่วคราวการจัดการความรู้เพื่อการประกันคุณภาพ และปรับปรุงรูปแบบ ซึ่งดำเนินการ ดังนี้

2.1 ประชุมวางแผนร่วมกับ ทีมผู้บริหารและทีมผู้ร่วมวิจัยซึ่งเป็นนักจัดการ ความรู้ประกันคุณภาพตัวจริง เพื่อนำไปสู่การ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

2.2 สร้างทีมให้เกิดความ ตระหนักโดยกระบวนการเรียนรู้ การทำงานแบบ มีส่วนร่วม การวิจัยและพัฒนาแบบร่วมมือ การ วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประชุมชี้แจง ศึกษาดูงาน การจัดทำวิสัยทัศน์การจัดการ ความรู้เพื่อการประกันคุณภาพ

2.3 ทำแผนพัฒนากลุ่มงานใน องค์การควบคุมการจัดการความรู้อย่างน้อย 4 ส่วน คือ วิสัยทัศน์ กระบวนการปฏิบัติ การ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และการสกัดองค์ความรู้

2.4 ปฏิบัติตามแผนควบคู่กับ การจัดการความรู้เพื่อการประกันคุณภาพของ คณะ/ภาควิชาเป้าหมาย เกี่ยวกับการทำงาน แบบมีส่วนร่วม การทำงานเป็นทีม การประเมิน

ผลแบบมีส่วนร่วม และการจัดการความรู้เพื่อ การประกันคุณภาพ

2.5 สรุปบทเรียน สะท้อนผล วางแผนปรับปรุงพัฒนางานควบคู่กับการจัดการ ความรู้เพื่อการประกันคุณภาพให้ดีขึ้นกว่าที่เป็น อยู่ในระดับภาควิชา สาขาวิชา และฝ่ายงานใน คณะ

2.6 ดำเนินการนำร่องกิจกรรม สำคัญตามประเด็นแผนกลยุทธ์ เป้าประสงค์ กลยุทธ์และเป้าหมายในการประกันคุณภาพของ คณะ/ภาควิชา สาขาวิชา ควบคู่กับการจัดการความรู้ เพื่อการประกันคุณภาพ

2.7 ประเมินผลการดำเนินงาน การจัดการความรู้เพื่อการประกันคุณภาพ การศึกษาของคณะ/ภาควิชา เทียบเคียงกับ คณะ/ภาควิชาสาขาวิชาอื่นๆ ทั้งภายในและภายนอก มหาวิทยาลัย

2.8 การยกย่อง เห็นคุณค่า ให้ความสนใจ สำคัญกว่ารางวัลเป็นตัวเงิน หรือ สิ่งของ แยกออกเป็น 2 มิติ คือ 1) รางวัลความสำเร็จในการปฏิบัติงาน และ 2) รางวัลการสร้างความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ และการสกัดขุม ความรู้

ผลการวิจัย

1. ผลจากการทำแผนการจัดการ ความรู้เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ควบคู่ กับแผนกิจกรรมพัฒนางานของภาควิชา ฝ่าย งานของคณะศึกษาศาสตร์ ผู้วิจัยได้ทำแผนการ จัดการความรู้เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ควบคู่กับแผนกิจกรรมพัฒนางานของภาควิชา ฝ่ายงาน การวิเคราะห์และการจัดการความรู้ ของคณะศึกษาศาสตร์ ตามการวิจัยเชิงปฏิบัติ การแบบมีส่วนร่วมและรูปแบบการพัฒนาการ จัดการความรู้ขององค์กร แบ่งออกเป็น 6 ระยะ คือ 1) เตรียมทีม/แกนนำ 2) สร้างแรงจูงใจและการ

ทำงานแบบมีส่วนร่วม 3) จัดทำแผน และพัฒนา ศักยภาพทีม 4) นำแผนไปปฏิบัติและพัฒนางาน 5) ติดตามผลและยกระดับองค์ความรู้ และ 6) ประเมินผลสรุป หลังจากนั้นได้นำเสนอให้คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ตรวจสอบความสมบูรณ์ ได้มีการปรับปรุงกิจกรรมการจัดการความรู้และขั้นตอน ในการดำเนินการให้มีความสมบูรณ์ ส่งผลให้ นำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ควบคู่กับการ จัดการความรู้ตามแผนพัฒนามกลุ่มชุมชน นักปฏิบัติได้จริง แต่ในการดำเนินงานในแต่ละ ขั้นตอนสามารถยืดหยุ่นตามช่วงเวลาของวงรอบ การประกันคุณภาพ

2. การพัฒนาและทดลองใช้รูปแบบ การจัดการความรู้เพื่อการประกันคุณภาพ การศึกษา

2.1 การพัฒนาการสร้างรูปแบบ การจัดการความรู้ (conceptual model) เป็น รูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการประกันคุณภาพ การศึกษาชั่วคราว โดยนำแนวคิดการดำเนินการ จัดการความรู้ของโนนากะและทาเกอชิ ของ วิจารย์ พานิช กระบวนการจัดการความรู้ของ วิอิก และของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แล้ว นำเอารูปแบบให้รองคณบดีฝ่ายบริหารและแผน รองคณบดีฝ่ายบุคลากร กิจกรรมนิสิตและศิษย์ เก่าสัมพันธ์ และตัวแทนคณะกรรมการประกัน คุณภาพคณะศึกษาศาสตร์ รวมจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความเหมาะสม ความเป็นไปได้ใน ทางปฏิบัติ และความสอดคล้องของแผนดำเนินการ กับรูปแบบการบริหารในการประกันคุณภาพ การศึกษา ผลการพิจารณาของคณะกรรมการ พบว่า 1) รูปแบบการจัดการความรู้โดยรวมมี ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ความ เป็นไปได้ในทางปฏิบัติของรูปแบบการจัดการ ความรู้โดยรวมอยู่ในระดับเป็นไปได้มากที่สุด

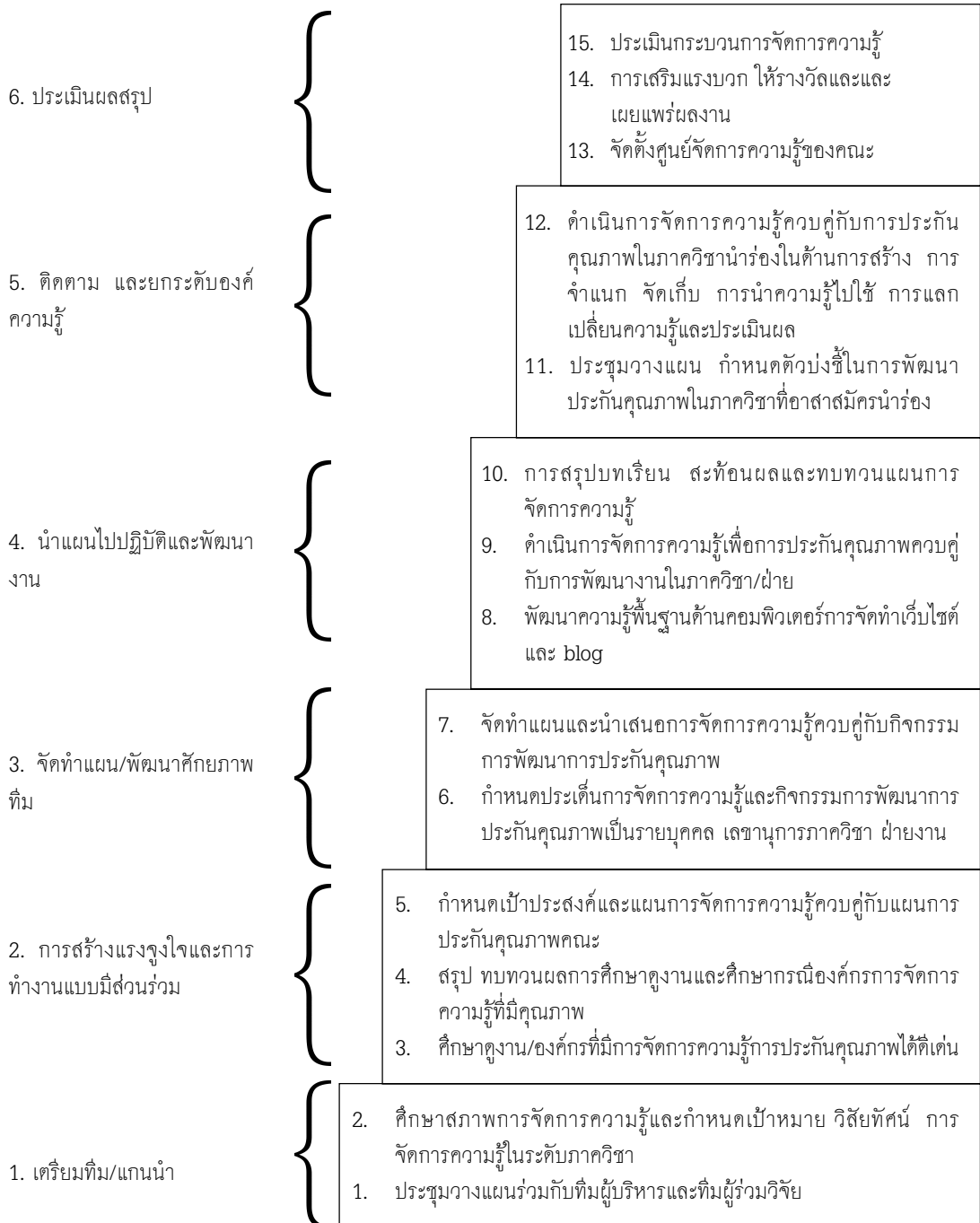
และ 3) ความสอดคล้องระหว่างแผนดำเนินการ กับรูปแบบการจัดการความรู้โดยรวมอยู่ในระดับ สอดคล้องมากที่สุด

2.2 ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบ ชั่วคราวการจัดการความรู้เพื่อการประกันคุณภาพ และปรับปรุงรูปแบบ แบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 การดำเนินการตามแผนกิจกรรมกลุ่มควบคู่กับ การจัดการความรู้ 1) เตรียมทีมแกนนำนักวิจัย เป็นการเตรียมความพร้อมให้กับคน กลุ่มคนและ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วม 2) สร้างแรง จูงใจและการมีส่วนร่วม เป็นการเรียนรู้ร่วมกัน และพัฒนางาน การมีส่วนร่วมในชั้นเบื้องต้น จนถึงขั้นการมีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจ 3) จัด ทำแผน เป็นการเรียนรู้ร่วมกันและการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาศักยภาพของทีมและแกนนำให้เกิด ความตระหนัก 4) นำแผนไปปฏิบัติด้วยการวิจัย เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้าง กระบวนการเรียนรู้และการจัดการความรู้ใน ประเด็นกิจกรรมที่ง่าย และสอดคล้องกับงาน ประกันคุณภาพของฝ่ายตนเองก่อน 5) ติดตาม และยกระดับความรู้ ปรับปรุงแผน และปฏิบัติ จริงตามข้อตกลงในประเด็นที่สนใจ ได้แก่ กิจกรรม พัฒนาทีมคุณภาพ ยกระดับจุดเน้นการประกัน คุณภาพในระดับภาควิชา มีภาควิชาที่สนใจที่ เข้าร่วมการจัดการความรู้เพื่อการประกันคุณภาพ คือ ภาควิชาการบริหารการศึกษา มีรูปแบบการ จัดการความรู้เพื่อการประกันคุณภาพที่พัฒนาร่วมกันทั้งผู้บริหาร คณาจารย์และเลขานุการ ภาควิชา ผู้ร่วมวิจัย คือผู้ปฏิบัติงานฝ่ายงาน 6) ประเมินผลสรุป มีการสร้างความรู้ จำแนกความรู้ จัดเก็บความรู้ การนำความรู้ไปใช้ การแลกเปลี่ยน ความรู้และการประเมินความรู้ ช่วงที่ 2 ผลการ ทดลองใช้รูปแบบชั่วคราวการจัดการความรู้เพื่อ การประกันคุณภาพ และมีการปรับปรุงรูปแบบที่ เหมาะสม ปรากฏดังนี้

ขั้นตอน

กิจกรรมหลัก

ภาพประกอบ 1 รูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการประกันคุณภาพคณะศึกษาศาสตร์

2.3 ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการความรู้และการเรียนรู้ในระดับ บุคคล กลุ่ม ส่งเสริมให้กลุ่มได้ทบทวนชิ้นงานดีเด่น และเผยแพร่ในรูปแบบต่างๆ จากการทดลองใช้รูปแบบการจัดการความรู้ตามขั้นตอน แผนงาน กิจกรรม ระยะเวลา ความพร้อมของทีม ผู้ร่วมวิจัย ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยอย่างมีคุณภาพ ส่งผลต่อการพัฒนาคน พัฒนางานและองค์กร ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการความรู้ในการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์สรุปได้ดังนี้

1) การสร้างความรู้ ก่อนการดำเนินการสร้างหรือแสวงหาความรู้ให้ภาควิชา/ฝ่ายงานของตนเองที่เป็นจริงและให้เกิดความยั่งยืน มีการทำงานต่อเนื่องนั้น มีการสร้างองค์ความรู้ที่เด่นและเป็นเอกลักษณ์ ยังมองไม่รอบด้าน และยังไม่เกิดกระบวนการปฏิบัติที่เป็นจริง ยังขาดความรู้เรื่องการใช้และเชื่อมโยงข้อมูล หลังการดำเนินการวิจัย มีประสบการณ์ในการไปศึกษาดูงาน ผูกอบรมจากคณะที่มีผลงานดีเด่นด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ทำให้เกิดความมุ่งมั่นที่จะปรับปรุงกระบวนการทำงาน การบริหารจัดการและการให้บริการแก่ผู้ใช้บริการเกิดความประทับใจมากขึ้น โดยใช้การประเมินผลความพึงพอใจในการสอนแต่ละภาคเรียนของอาจารย์ผู้สอนถือเป็นข้อมูลสำคัญในการพัฒนางาน และมีการสร้างองค์ความรู้ใหม่อย่างต่อเนื่อง ตลอดทั้งการสร้างเครือข่ายแห่งความร่วมมือที่มองถึงเป้าหมายระยะยาว

2) การจำแนกความรู้ ก่อนการดำเนินการวิจัย มีการจัดระบบองค์ความรู้ของกลุ่มชุมชนนักปฏิบัติ ยังไม่มีจุดเน้นและประเด็นหลักในการพัฒนางานที่ชัดเจนให้เกิดวงจรการพัฒนาที่เป็นรูปธรรม มีบุคลากรฝ่ายวิจัย บริการวิชาการ และประกันคุณภาพ จะเป็นผู้เชื่อมโยงองค์ความรู้และสะท้อนผลถึงความเหมาะสม

ไม่มีการจัดระบบความสำคัญขององค์ความรู้เด่นและแสวงหาความรู้เป็นไปตามกระแสนิยม มีการลอกเลียนแบบ หลังการดำเนินการวิจัย มีการจัดระบบองค์ความรู้เด่นชัดมากขึ้น ในตัวบ่งชี้หลัก 10 ตัวบ่งชี้ มีการร่วมคิด เกิดแผนกลยุทธ์การจัดการความรู้เพื่อการประกันคุณภาพในภาควิชา นำร่อง และขยายผลไปยังภาควิชาอื่นๆ มีการร่วมปฏิบัติและแลกเปลี่ยนความรู้ในประเด็นที่ได้รับมอบหมายและที่สนใจ แต่ละกระบวนการทำงานเกิดการเรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติ มีวิธีการปฏิบัติที่ดี และมีการจัดบันทึกข้อมูลเป็นรายบุคคลเพิ่มขึ้น

3) การจัดเก็บความรู้ ก่อนการดำเนินการวิจัย มีการจัดเก็บความรู้ของสื่อบุคคล สื่อของกลุ่มบุคคลในลักษณะสื่อเอกสารทั่วไป และสิ่งพิมพ์อยู่บ้าง แต่ยังไม่นำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดเก็บข้อมูล มีการสรุปผลการดำเนินงานและองค์ความรู้เป็นครั้งคราว หลังการดำเนินการวิจัย มีการจัดเก็บความรู้ของกลุ่มเป็นเอกสารและสิ่งพิมพ์ เอกสารอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มขึ้น มีการจัดบันทึกลงในสมุดเป็นรายบุคคลตามบทบาทหน้าที่และมีผู้บันทึกข้อมูลตามประเภทกิจกรรม มีการจัดเก็บลงในฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ และมีการบันทึกลงในเว็บไซต์ของคณะ

4) การนำความรู้ไปใช้ ก่อนการดำเนินการวิจัย มีการนำความรู้ไปใช้ทั้งลักษณะสื่อบุคคลและสื่อเอกสารทั่วไป ยังไม่มีการนำเอาสื่ออิเล็กทรอนิกส์ไปใช้ การเชื่อมโยงความรู้จากภายนอกอยู่ในขีดจำกัด หลังการดำเนินการวิจัย มีการนำความรู้ไปใช้ทั้งในสื่อบุคคล เอกสารทั่วไปเอกสารอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มมากขึ้น เชื่อมโยงติดต่อสื่อสารกับเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกคณะได้มากขึ้น คณะมีฝ่ายประสานงานการจัดการความรู้ขององค์กรโดยตรง

5) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ ก่อนการดำเนินการวิจัย มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

สอนงานของกลุ่มในลักษณะของเวทีจริง คือ การพูดคุย ชักถาม สราธิต ลงมือปฏิบัติ หลังดำเนินการมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของคนในสายงานและนอกสายงาน ทั้งเวทีจริง และมีการถอดองค์ความรู้เป็นบทเรียนที่สำคัญตามสภาพที่เป็นจริง ไว้ในเว็บไซต์การจัดการความรู้ของคณะ มีผู้จัดเก็บข้อมูลและปรับปรุงข้อมูลที่เป็นปัจจุบันในลักษณะของเวทีเสมือน โดยผ่านอินเทอร์เน็ตหรือเว็บไซต์ได้ง่าย สะดวกต่อการเข้าถึงข้อมูลและองค์ความรู้ในประเด็นที่ตนเองสนใจ

6) การประเมินความรู้ ก่อนดำเนินการวิจัย คนในกลุ่มองค์กรที่เป็นบุคคลเรียนรู้ ทำงานเดี่ยวๆ ตัวใครตัวมัน ต่างคนต่างคิดต่างตัดสินใจ รอคอยสั่งการจากผู้บริหาร ผู้นำกลุ่มไม่มีมาตรฐานในการทำงาน ไม่มีฐานข้อมูลในการเชื่อมโยงข้อมูล ทำงานร่วมกันเป็นครั้งคราวและยึดถือข้อมูลของตนเองไม่ยอมแลกเปลี่ยน ไม่มีฝ่ายประสานงานการจัดการความรู้ขององค์กรที่ชัดเจน หลังการดำเนินการวิจัย ทีมผู้ร่วมวิจัยในแต่ละกลุ่มชุมชนนักปฏิบัติ เป็นบุคคลที่ใฝ่เรียนรู้มากขึ้น มีการทำงานเป็นทีมทำงานอย่างมีเป้าหมายและเริ่มนำมาตรฐานการทำงานของฝ่ายปฏิบัติการมาใช้ โดยมีฐานข้อมูลในการบันทึกข้อมูลและเชื่อมโยงข้อมูลจากภายในและภายนอกคณะได้มากขึ้น มีฝ่ายประสานงานการจัดการความรู้ขององค์กรโดยตรง มีโครงสร้างการบริหาร ร่วมกันคิด กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่ทำงานร่วมกันอย่างชัดเจน มีการทำงานร่วมกันทั้งในส่วนของกลุ่มชุมชนนักปฏิบัติและเป็นการเชื่อมต่อการทำงานของคณะให้เกิดความยั่งยืนได้

จากการจัดการความรู้ที่นำไปพัฒนาคน พัฒนางานและพัฒนาองค์กร สามารถจำแนกองค์ความรู้ เป็นบุคคล กลุ่มชุมชนนักปฏิบัติ และภาควิชา ดังนี้

1) บุคคลมีการดึงความรู้ที่ฝังลึกอยู่ใน

ตัวเอง มาผสมผสานกับความรู้ที่ได้จากภายนอก นำเอาไปปฏิบัติ ปรับปรุงพัฒนางานจนได้ข้อสรุป และมีการจดบันทึกเป็นเอกสารหลักฐานใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งเวทีจริงและเวทีเสมือน จะเห็นได้จากผู้ปฏิบัติงานกลุ่ม ผู้อำนวยการ คณะผู้จัดบันทึกและผู้ประสานงาน ได้ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่เกิดเป็นบุคคลใฝ่เรียนรู้ ควบคู่กับการปฏิบัติเป็นไปตามวิสัยทัศน์ที่ตั้งไว้

2) กลุ่มการจัดการความรู้ของคณะศึกษาศาสตร์มีการบริหารจัดการโครงสร้าง การคิดวิเคราะห์ กำหนดเป้าหมาย การทำงานร่วมกัน กำหนดมาตรฐานการทำงาน และการปฏิบัติงาน ควบคู่กับการจัดการความรู้ โดยเริ่มจากประเด็นที่ง่าย มองเห็นความสำเร็จแล้วมีการตั้งใจท้อแท้ คำถามที่ท้าทายเพื่อปรับปรุงพัฒนางานให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ นำไปสู่การรู้จักตนเอง การรู้จักทรัพยากร และสามารถจัดการทรัพยากรและใช้ทรัพยากรบุคคลได้ในส่วนของชุมชนนักปฏิบัติ ทั้งเลขานุการภาควิชาทุกภาควิชา และฝ่ายงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ฝ่ายบริหารและแผน ฝ่ายวิชาการและวิเทศสัมพันธ์ ฝ่ายบุคลากร กิจการนิสิตและศิษย์เก่าสัมพันธ์ ในด้านเทคนิคและการบริหารจัดการในการประกันคุณภาพการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

3) คณะมีศูนย์การจัดการความรู้ของคณะศึกษาศาสตร์ โดยเริ่มจากกิจกรรมในการประกันคุณภาพการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ โดยตรง เป้าหมายเป็นกลไกหนุนเสริมให้มีการติดตามผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพ และบุคคลที่เข้าร่วมกิจกรรมเกิดความต่อเนื่อง และใช้ประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกลุ่มองค์กรเป้าหมาย ผู้สนใจ ได้เข้ามาใช้บริการ การสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ต และเว็บไซต์

3. ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการจัดการความรู้เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ พบว่า

3.1 การใช้ภาวะผู้นำของผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัยและผู้บริหาร กรรมการบริหาร คณะศึกษาศาสตร์ เป็นทั้งผู้เรียนรู้ ผู้สอนงาน ผู้บริหารจัดการจากภายนอก เป็นผู้เสริมพลังกระตุ้นให้เกิดการทำงานแบบมีส่วนร่วมมีความต่อเนื่อง ซึ่งผู้วิจัยเรียกตนเองว่า ผู้อำนวยการความสะดวก 1

3.2 บุคคลสำคัญในการจัดการความรู้เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์ เมื่อดำเนินการวิจัยในระยะสุดท้าย ทีมผู้ร่วมวิจัยมีความมุ่งมั่นที่จะผลิตชิ้นงาน มีบรรยากาศในการทำงานเพื่อให้สำเร็จตามบทบาทหน้าที่ในการจัดการความรู้ และนำเสนอผลงานของตนเองตามประเด็นที่สนใจและเกี่ยวข้องกับงานการประกันคุณภาพการวิจัยครั้งนี้ เรียกว่า ผู้ร่วมวิจัย เรียกตนเองว่าผู้อำนวยการความสะดวก 2 สามารถปฏิบัติงานแทนผู้วิจัยหลักตามข้อตกลง ผู้ปฏิบัติงานกลุ่ม คือ เลขานุการภาควิชา ตัวแทนฝ่ายงาน ผู้จัดบันทึกข้อสรุปและผู้จัดทำเว็บไซต์ของศูนย์จัดการความรู้ทีมผู้ร่วมวิจัย ซึ่งระยะแรกหัวหน้าภาควิชา คณาจารย์ และเลขานุการภาควิชาและรองคณบดีที่เกี่ยวข้องได้ร่วมเรียนรู้และปฏิบัติงานร่วมกัน และมีผู้ประสาน คือ เลขานุการคณะศึกษาศาสตร์ มีหน้าที่ประสานงาน เชื่อมโยงกลุ่มและบุคลากรให้เข้าร่วมกิจกรรมในการวิจัยครั้งนี้ เป็นกลุ่มบุคคลสำคัญในการจัดการความรู้ให้สำเร็จ

3.3 การเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมวิจัยได้มีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มแรก คือ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมตรวจสอบ และร่วมรับผิดชอบในการดำเนินการวิจัยเกิดบรรยากาศในการทำงานเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดเป็นเจ้าของ มีความคิดริเริ่ม วิสัยทัศน์ การทำงานแบบมีส่วนร่วม การบริหารจัดการที่ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ เกิดความต่อเนื่อง และมีพันธะทางใจที่จะดำเนินการด้วยตนเองและเกิดความเชื่อมั่นในองค์ความรู้

ขององค์กรตนเองและมีการพึ่งพาตนเองมากขึ้น

3.4 การเรียนรู้ด้วยวิธีปฏิบัติ ปรับปรุงพัฒนางาน การตั้งคำถามใหม่และนำไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายเป็นผลจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ถือเป็นวิถีชีวิตส่งผลให้เกิดปฏิบัติสัมพันธ์ซึ่งกันและกันทั้งกลุ่มตนเองและกลุ่มอื่น มีความเห็นอกเห็นใจ เกิดความรักเอื้ออาทรต่อกัน มีความภาคภูมิใจในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ถือเป็นวิธีการจัดการความรู้เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาแบบบูรณาการทั้งภาควิชาและคณะ

3.5 บุคคลที่เป็นทีมผู้ร่วมวิจัย มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้จากการปฏิบัติงานในกลุ่มของตนเองและร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในระดับบุคคล กลุ่มชุมชนนักปฏิบัติ มีความพยายามที่จะนำความรู้จากภายในตัวเอง (tacit knowledge) ที่ผ่านการปฏิบัติ ทดลองใช้จนเกิดความมั่นใจ มีการสรุปถอดบทเรียน จดบันทึกเป็นเอกสารหลักฐาน (explicit knowledge) ถือเป็นองค์ความรู้ขององค์กรที่มีความหมายและมีความเป็นเอกลักษณ์ ซึ่งจะเห็นได้จากภาควิชาการบริหารการศึกษา มีการทบทวนบทบาทหน้าที่ของคณาจารย์ บุคลากรให้เกิดการบูรณาการบริหารจัดการองค์กรที่มีคุณภาพทั้งงาน บุคลากร เงิน การจัดการและเวลา เป็นไปตามจุดเน้นผลจากการสรุปในวันที่ 29 พฤษภาคม 2550 และเกิดการยอมรับในการพัฒนางานภาควิชาอื่นๆ ของคณะศึกษาศาสตร์ให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ ซึ่งปีการศึกษา 2550 ถือเป็นจุดเน้นสำคัญของแต่ละภาควิชาในการประกันคุณภาพต้องนำเอา 10 ตัวบ่งชี้หลักไปประยุกต์ใช้และมีเป้าหมายการเรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติร่วมกัน ซึ่งภาควิชาการบริหารการศึกษาเป็นภาควิชานำร่อง ซึ่งตัวบ่งชี้มีดังนี้

1) ตัวบ่งชี้ที่ 2.2 มีกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งได้เกิดเวที

แลกเปลี่ยนความรู้ของคณาจารย์ที่ได้จัดการเรียนการสอนในภาคเรียนที่ผ่านมาได้เล่าเรื่องที่น่าภาคภูมิใจของแต่ละท่าน โดยมีการจัดตารางพบปะและการนำเสนอที่เป็นรูปธรรม บ่งบอกถึงความต่อเนื่องและการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยตั้งเป้าหมายมีต้นแบบในตัวบ่งชี้ที่ร้อยละ 50

2) ตัวบ่งชี้ที่ 2.16 ร้อยละของบทความจากวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ต่อจำนวนวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโททั้งหมด โดยตั้งเป้าหมายตัวบ่งชี้ที่ร้อยละ 50

3) ตัวบ่งชี้ที่ 2.19 ระดับความพึงพอใจของนิสิตต่อคุณภาพการสอนของอาจารย์และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้อยู่ โดยมีเป้าหมายส่งเสริมให้คณาจารย์ได้ประเมินผลการสอนของตนเองโดยนิสิตในแต่ละภาคเรียน แต่ในช่วงแรกปีการศึกษา 2549 นี้ใช้ข้อมูลภาพรวมของฝ่ายบริหารและแผนดำเนินการ

4) ตัวบ่งชี้ที่ 4.4 ร้อยละงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ ได้รับการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาหรืออนุสิทธิบัตรหรือนำไปใช้ประโยชน์ในระดับชาติและระดับนานาชาติต่อจำนวนอาจารย์ประจำ โดยตั้งเป้าหมายตัวบ่งชี้ที่ร้อยละ 80

5) ตัวบ่งชี้ที่ 4.5 ร้อยละของบทความวิจัยที่ได้รับการอ้างอิง (citation) ใน refereed journal หรือ ฐานข้อมูลระดับชาติหรือระดับนานาชาติต่ออาจารย์ประจำ (เฉพาะสถาบันที่เน้นการผลิตบัณฑิตและวิจัย) โดยมีเป้าหมายตัวบ่งชี้ที่ร้อยละ 40

6) ตัวบ่งชี้ 4.6 ร้อยละของอาจารย์ประจำที่ได้รับทุนทำวิจัยหรืองานสร้างสรรค์จากภายในสถาบันต่ออาจารย์ประจำ โดยมีเป้าหมายตัวบ่งชี้ที่ ร้อยละ 100

7) ตัวบ่งชี้ที่ 4.7 ร้อยละของอาจารย์ประจำที่ได้รับทุนทำวิจัยหรืองาน

สร้างสรรค์จากภายนอกสถาบันต่อจำนวนอาจารย์ประจำ โดยมีเป้าหมายตัวบ่งชี้ที่ร้อยละ 10

8) ตัวบ่งชี้ที่ 5.2 ร้อยละของอาจารย์ประจำที่มีส่วนร่วมในการให้บริการวิชาการแก่สังคม เป็นที่ปรึกษา เป็นกรรมการ วิทยานิพนธ์ภายนอกสถาบัน เป็นกรรมการวิชาการ เป็นกรรมการวิชาชีพในระดับชาติ หรือระดับนานาชาติต่ออาจารย์ประจำ โดยมีเป้าหมายตัวบ่งชี้ที่ร้อยละ 60

9) ตัวบ่งชี้ที่ 5.3 ร้อยละของกิจกรรมหรือโครงการบริการวิชาการและวิชาชีพที่ตอบสนองความต้องการพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคม ชุมชน ประเทศชาติ และนานาชาติต่ออาจารย์ประจำ โดยเน้นคลินิกวิจัยทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และ อัจฉริยะ โดยมีเป้าหมายตัวบ่งชี้ที่ร้อยละ 25

10) ตัวบ่งชี้ที่ 5.6 มีการนำความรู้และประสบการณ์จากการบริการวิชาการและวิชาชีพมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งเน้นเป็นเอกสารประกอบการสอน ตำราและเอกสารคู่มือ การฝึกอบรม ประชุมสัมมนาและตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน โดยมีเป้าหมายตัวบ่งชี้ที่ร้อยละ 60

อภิปรายผล

การวิจัย การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการประกันคุณภาพ ครั้งนี้ มีประเด็นที่น่าสนใจที่นำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการความรู้เพื่อการประกันคุณภาพ เป็นรูปแบบที่พบว่ามีความสำเร็จบังเกิดผลตามที่คาดหวังไว้ ทั้งนี้เนื่องจาก ในการพัฒนารูปแบบ ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดมาจากการวิเคราะห์สังเคราะห์แนวคิดและผลการวิจัยของผู้ทรงคุณวุฒิในระดับสากล ทั้งในส่วนของกาจัดการ

หลังการปฏิบัติ (AAR) ถือเป็นการเรียนรู้ที่สำคัญ ในการสกัดแก่นของความรู้ ข้อค้นพบของบุคคล หรือองค์กรที่เหมาะสม

1.3 เกิดศูนย์จัดการความรู้ที่เป็น ตัวขับเคลื่อนให้กลุ่มได้พบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ของแต่ละชุมชนนักปฏิบัติ และภาควิชา นำร่องได้ ดำเนินงานให้บรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยมีคณะกรรมการบริหาร ศูนย์ติดตามความก้าวหน้าในการพัฒนางาน โดยผ่านเวทีประชุมประจำเดือน และเวทีเสมือน ซึ่งมีเว็บไซต์ในระบบใช้อินเทอร์เน็ตเป็นแหล่ง เผยแพร่ผลการจัดการความรู้และเป็นแหล่งเก็บ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สอดคล้องกับ แนวคิด ของโนนากะและทาเกอชิ (Nonaka & Takeuchi, 1995: 71-72) และวิจารณ์ พานิช (2548: 1-4) ใน ส่วนที่ว่าในการจัดการความรู้ต้องอาศัยการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสนับสนุน และเครื่องมือหรือเทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการ ความรู้ และสอดคล้องกับแนวคิดของเซนเก้ (Senge, 1990: 13-14) บางประการที่กล่าวว่า การ สร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน (building shared vision) ควรมีการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้แนวคิดและ โลกทัศน์ของบุคคลในองค์กร เพื่อนำไปสู่การ เป็นวิสัยทัศน์หลักร่วมกันขององค์กร โดยทุกคน ในองค์กรควรมีส่วนร่วมร่วมกันสร้างวิสัยทัศน์นี้ ช่วย กันสร้างภาพอนาคตของหน่วยงานที่ทุกคนจะ ท่วมเท ผนึกแรงกาย แรงใจ ทำให้บรรลุเป้าหมาย องค์กร

2. ทีมผู้ร่วมวิจัยโดยรวมมีความพึง พอใจในการดำเนินการจัดการความรู้เพื่อการ ประกันคุณภาพของคณะศึกษาศาสตร์ อยู่ใน ระดับมาก เมื่อจำแนกตามผู้ปฏิบัติงานภาควิชา ฝ่ายงาน พบว่า ผู้ปฏิบัติงานภาควิชา มีความ พึงพอใจการดำเนินการจัดการความรู้อยู่ใน ระดับมาก ฝ่ายงาน พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ใน ระดับระดับมาก ทั้งนี้เพราะทุกคนมีส่วนร่วมใน

การปฏิบัติตามความสนใจและมีการปรับปรุง พัฒนางานของตนให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ ทุกคนได้ ทำงานตามบทบาทหน้าที่ของศูนย์จัดการความรู้ นำไปสู่การดำเนินงานที่บรรลุเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจร่วมกัน สอดคล้องกับการประเมิน คุณภาพภายนอก รอบ 2 ในส่วนของคณะศึกษาศาสตร์ พบว่า ได้รับการรับรองมาตรฐานและมี ผลการประเมินของกรรมการโดยรวมอยู่ในระดับ ดีมาก (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา, 2549: 33)

3. ปัจจัยแห่งความสำเร็จของรูปแบบ การจัดการความรู้เพื่อการประกันคุณภาพที่สำคัญ บางปัจจัยสมควรนำมาพิจารณา คือ

3.1 บุคคลสำคัญในการจัดการ ความรู้เพื่อการประกันคุณภาพ เมื่อดำเนินการ วิจัยในระยะสุดท้าย ทีมผู้ร่วมวิจัยมีความมุ่งมั่น ทำงานเพื่อส่วนรวมให้เกิดผลสำเร็จตามบทบาท หน้าที่ แสดงออกถึงความเป็นเจ้าของกิจกรรม และแผนงาน มีการแสวงหาความร่วมมือจาก บุคคลและจากองค์กรทั้งภายในและภายนอก มากขึ้น

3.2 การเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมวิจัยได้ มีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มแรก คือ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมตรวจสอบ และร่วมรับผิดชอบ ในการดำเนินการวิจัย สอดคล้องกับ ไพฑูรย์ สีนลรัตน์ (2542: 22-24) หลักการบริหารของ ผู้นำองค์กรที่ให้ความไว้วางใจ ผู้นำมีบารมี อิทธิพลต่อองค์กรสูง ดังนั้นหากสร้างความเข้าใจ และร่วมกำหนดข้อตกลงในการทำงานร่วมกัน แบบมีส่วนร่วมแล้วก็จะส่งผลถึงการทำงานร่วมกัน ความพึงใจในการทำงานและมีบรรยากาศในการ ทำงานที่ดีและผลักดันให้งานบรรลุผลสำเร็จ

3.3 การเรียนรู้ด้วยวิธีปฏิบัติเป็น วิถีชีวิต มีการปฏิบัติลงมือกระทำจริง เกิด ประสบการณ์และองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งเอื้ออำนวย ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง เกิดความเชื่อมโยง

สัมพันธ์ซึ่งกันและกันของบุคคลและกลุ่มองค์กร เกิดการจัดการความรู้แบบบูรณาการและการวิจัยแบบมีส่วนร่วม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุกวนช ทินนะลักษณะ (2549: 1-17) ที่ได้ศึกษา เรื่องการสร้างความรู้ในสังคมไทยเพื่อการพัฒนา ยั่งยืน พบว่าการสร้างความรู้ที่สอดคล้องเหมาะสมกับสังคมไทย ถือเป็นวิถีในการพึ่งพาตนเอง ปฏิบัติพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้ในสิ่งที่ตนถนัด สามารถสร้างองค์ความรู้ เพื่อแก้ปัญหาและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขและมีแนวโน้มถึงการพัฒนาที่ยั่งยืน

3.4 เกิดกลไกหนุนเสริมการทำงานร่วมกัน คือ ศูนย์การจัดการความรู้ของคณะศึกษาศาสตร์ โดยการบริหารจัดการของทีมผู้ร่วมวิจัย เพื่อติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานของกลุ่มชุมชนนักปฏิบัติ ฝ่ายงานและภาควิชาให้เกิดความต่อเนื่องและมีความเชื่อมสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีเว็บไซต์ ใช้ระบบอินเทอร์เน็ตเป็นแหล่งแสวงหาความรู้และเผยแพร่ผลงานการจัดการความรู้ เป็นแหล่งจัดเก็บและแลกเปลี่ยนความรู้ของคนทั้งภายในและภายนอกองค์กร สอดคล้องกับ ฉลาด จันทรสุมบัติ (2550: 260-265) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้องค์กรชุมชน งานวิจัยบางส่วนพบว่า มีกลไกขับเคลื่อน คือ ศูนย์จัดการความรู้ องค์กรชุมชน เป็นศูนย์ประสานงาน แหล่งพบปะเวลาที่แลกเปลี่ยนความรู้ ช่องทางในการสื่อสาร ปฏิบัติงานร่วมกัน และจัดเก็บองค์ความรู้รวมของทีมผู้ร่วมวิจัยและผู้สนใจ ซึ่งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลประจำหมู่บ้านเข้ามาเป็นหุ้นส่วนในการปฏิบัติทุกขั้นตอน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบไปใช้
 - 1.1 การนำรูปแบบการจัดการ

ความรู้เพื่อการประกันคุณภาพที่พัฒนาขึ้นไปใช้ให้ได้ผลเต็มที่ต้องการดำเนินการครบถ้วนตาม 6 ขั้นตอน และ 15 กิจกรรมหลัก หากคณะ ภาควิชาจะดำเนินการต่อเนื่อง สามารถเริ่มดำเนินงานจากกิจกรรมที่ 6

1.2 ทีมผู้ร่วมวิจัยที่ถือเป็นบุคคลสำคัญในการจัดการความรู้ในระดับภาควิชา ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหารภาควิชา คณาจารย์และเลขานุการภาควิชาได้ดำเนินการเรียนรู้ร่วมกันก่อน เพื่อกำหนดเป้าหมาย ตัวบ่งชี้ในการพัฒนางานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ในการประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอกที่ถือเป็นจุดเน้น 10 ตัวบ่งชี้ที่เป็นจุดพัฒนางานสร้างองค์ความรู้ที่โดดเด่น ที่เกิดจากการปฏิบัติบนพื้นฐานของปัญหา และการพัฒนางานตามสภาพจริง

1.3 ศูนย์จัดการความรู้ของคณะ ควรส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดคลินิกวิจัยที่หลากหลาย มีผู้นำในการเปลี่ยนแปลงในแต่ละส่วน มีการแลกเปลี่ยนความรู้ในเวทีประชุมประจำเดือนและเวทีเสมือน โดยใช้เว็บไซต์และอินเทอร์เน็ต

1.4 ผู้ปฏิบัติงาน เลขานุการภาควิชา ฝ่ายงานที่เป็นเจ้าหน้าที่ในคณะยังมีศักยภาพในการทำงานแบบมีส่วนร่วม การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในงานประกันคุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง ควรได้รับการพัฒนาทั้งการฝึกอบรมฝึกปฏิบัติและศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร กิจกรรมในการพัฒนา ศักยภาพของทีมงาน คลินิกวิจัยที่หลากหลายข้ามศาสตร์ตามประเด็นที่สนใจ ร่วมกันกับ นิสิต ระดับบัณฑิตศึกษาทั้งระดับปริญญาโท และระดับปริญญาเอก ซึ่งจะเป็นการถ่ายทอดผลงานด้านการวิจัยและพัฒนาการจัดการความรู้และ

ด้านอื่นๆ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษา การจัดการความรู้ควบคู่กับการบริหารแบบครบวงจร (total quality management) ในระดับภาคีวิชาและระดับคณะ

2.3 ควรมีการวิจัยปฏิบัติการใน

ระดับภาคีวิชา โดยใช้หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง การพึ่งพาตนเอง การทำงานแบบมีส่วนร่วม การรู้จัก สามัคคี เชื่อมโยงทั้งในส่วนขององค์กร นิสิต และผู้ใช้บริการที่เป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง

- คณะศึกษาศาสตร์. (2549). *แผนกลยุทธ์คณะศึกษาศาสตร์ พ.ศ.2549-2552*. มหาสารคาม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ฉลาด จันทร์สมบัติ. (2550). *การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ขององค์กรชุมชน*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประเวศ วะสี. (2545). *เครือข่ายแห่งปัญญา*. กรุงเทพฯ: ดีไซน์.
- ยุวณูช ทินนะลักษณ์. (2549). *ปริศนาแห่งภูมิปัญญาท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิถีธรรม.
- วิจารณ์ พานิช. (2548). *การจัดการความรู้ ฉบับนักปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.).
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (ม.ป.ป.). *หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว*. กรุงเทพฯ: โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2550). *ร่างรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบที่ 2 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.
- Nonaka, I., & Takeuchi, H. (1995). *The knowledge-creating company: How Japanese companies create the dynamics of innovation*. New York: Oxford University Press.
- Senge, M. (1990). *The fifth discipline: The art and practice of the learning organization*. New York: Doubleday.
- Wiig, K. (1993). *Knowledge management foundations*. Arlington, TX: Schema Press.

การพัฒนา รูปแบบการสอนอ่านจับใจความ ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโดยใช้สมองเป็นฐาน Developing a Teaching Reading Comprehension Model by Using Brain-based Learning Activities

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์¹

Wimonrat Soonthornrojana¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนา รูปแบบการสอนอ่านจับใจความที่มีคุณภาพด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโดยใช้สมองเป็นฐานสำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 เพื่อหาประสิทธิภาพและหาดัชนีประสิทธิผลของรูปแบบการสอนอ่านจับใจความ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโดยใช้สมองเป็นฐาน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามปกติ และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนอ่านจับใจความด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโดยใช้สมองเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 จังหวัดศรีสะเกษ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 6 ห้อง จาก 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 ห้อง รวมนักเรียนทั้งสิ้น 244 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง แล้วจับสลากนักเรียนแต่ละห้องเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 4 ชนิด คือ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการอ่านจับใจความตามแนวคิดโดยใช้สมองเป็นฐาน แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการอ่านจับใจความตามปกติ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และทดสอบสมมติฐานด้วย t-test (independent samples)

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. รูปแบบการสอนอ่านจับใจความด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโดยใช้สมองเป็นฐานมี 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ชี้นำเข้าสู่บทเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเรียน 2) ขั้นตอนกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ให้นักเรียนทราบว่าต้องทำอะไร ทำอย่างไรและจะมีวิธีวัดและประเมินผลอย่างไร 3) ชี้นเสนอความรู้ เป็นขั้นที่ครูให้ความรู้ 4) ขั้นฝึกทักษะ เป็นขั้นที่นักเรียนเข้ากลุ่มร่วมมือกันอ่านงานที่ได้รับมอบหมาย 5) ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นขั้นที่ตัวแทนนักเรียนแต่ละกลุ่มออกมาเสนอผลงาน 6) ขั้นสรุปความรู้ เป็นขั้นที่ครูกับนักเรียนร่วมกันสรุปความรู้ 7) ขั้นกิจกรรมเกม เป็นขั้นทดสอบความรู้เป็นรายบุคคล แล้วคิดคะแนนเกมเป็นกลุ่ม ผลการประเมินคุณภาพรูปแบบการสอน

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Assistant Professor, Faculty of Education, Mahasarakham University

อ่านของครูทั้ง 3 คน มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 4.65 และ 4.91 ตามลำดับ

2. รูปแบบการสอนอ่านจับใจความที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ 84.63/81.67 84.44/81.02 และ 85.48/82.91 ตามลำดับ และมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ .6168 .8544 และ .7659 ตามลำดับ

3. นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการอ่านจับใจความตามแนวคิดโดยใช้สมองเป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการอ่านจับใจความโดยใช้สมองเป็นฐาน อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.47 4.47 และ 4.56 ตามลำดับ

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบการสอนอ่าน, การอ่านจับใจความ, แนวคิดโดยใช้สมองเป็นฐาน

Abstract

This study aimed to develop a qualified model of teaching reading comprehension by using brain-based learning activities for third-interval students, to find out an efficiency and an effectiveness index of the model of teaching reading comprehension, to compare reading comprehension learning achievement of students between those who learned by using brain-based learning activities and conventional learning activities, and to examine students' satisfaction with learning by using the model of teaching reading comprehension by using brain-based learning activities. The samples consisted of totally 244 third-interval students in 6 classrooms from 3 schools, 2 classrooms each, in Si Sa Ket province in the second semester of the 2006 academic year, obtained through the purposive sampling technique. The students were then selected from each classroom by the simple random sampling technique to be assigned into an experimental group and a control group. Four types of the instruments used in the study were plans for teaching reading comprehension by using brain-based learning activities, plans for teaching of reading comprehension by using conventional learning activities, an achievement tests, and a scale on satisfaction. The statistics used were mean, standard deviation, and percentage; and t-test (independent samples) was employed for testing hypotheses.

The results of the study were as follows:

1. The model of teaching reading comprehension by using brain-based learning activities had quality at a very good level with means ranging 4.64 4.65 and 4.91
2. The researcher-developed model of teaching reading comprehension had efficiencies ranging 84.63/81.67 84.44/81.02 and 85.48/82.91 had effectiveness indices ranging .6168 .8544 and .7659
3. The students who received teaching by using brain-based learning activities had higher achievement in reading comprehension than those who received conventional learning activities at the .01 level of statistical significance.

4. The students showed their satisfaction with learning by using the model of teaching reading comprehension using brain-based learning activities at a high level to the highest level with means ranging 4.47 4.47 and 4.56.

Keywords: developing a model of teaching reading, reading comprehension, brain-based learning

บทนำ

ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ นับเป็นเอกลักษณ์ของชาติและเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพของชาติ นอกจากนี้ภาษาไทยยังเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเรียนรู้และแสวงหาความรู้ ด้วยความสำคัญดังกล่าวภาษาไทยจึงถูกบรรจุไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (กรมวิชาการ, 2545ก: 1-2) หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ได้จัดทำเป็นสาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้นโดยกำหนดสาระที่เป็นแก่นความรู้ ซึ่งประกอบด้วย การอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด หลักและการใช้ภาษา วรรณคดี และวรรณกรรม โดยเน้น 5 ทักษะการเรียนรู้ ได้แก่ การอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด การใช้ภาษาไทยส่วนใหญ่ใช้เพื่อเป็นการสื่อสารการเรียนรู้และเพื่อแสวงหาความรู้ ดังนั้น ทักษะที่สำคัญก็คือ การอ่าน ซึ่งจำเป็นต้องใช้ทักษะสติปัญญา กระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ ในสิ่งที่อ่านให้เข้าใจอย่างแตกฉาน (กรมวิชาการ, 2545ข: 1-6) ผู้วิจัยได้สำรวจสภาพการอ่านของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 แล้วพบว่านักเรียนจำนวนมากที่อ่านไม่คล่อง อ่านแล้วคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์เรื่องไม่ได้ ทำให้จำเรื่องราวที่อ่านไม่ได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการสอนของครูไม่ต่อเนื่อง สอนทีละ 1 ชั่วโมง ทำให้ขาดขั้นตอน การฝึกฝนสอนอย่างรีบเร่งจนนักเรียน

ไม่มีเวลาคิดและส่งผลให้นักเรียนมีการบ้านมาก เพราะชั้นฝึกทักษะกลายเป็นการบ้าน ทำให้นักเรียนไม่มีเวลาฝึกฝนด้านการอ่าน นอกจากนี้ยังขาดการฝึกย้ำซ้ำทวนในสิ่งที่อ่าน ทำให้นักเรียนขาดทักษะการอ่าน การคิดวิเคราะห์ และคิดสังเคราะห์ในเรื่องที่อ่าน ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน ซึ่งมีกิจกรรมหลากหลายส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ดัง คักดีลิน โรจนสรณมย์ (2549: 10-17) ได้อธิบายถึงการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีระบบ โดยอาศัยพื้นฐานทฤษฎีการเรียนรู้ 5 ทฤษฎี ได้แก่ การเรียนรู้ที่มีความสุข การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด การเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา และการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย การฝึกฝนกาย วาจา และใจ จากประสบการณ์ตรง โดยเชื่อมโยงความรู้จากประสบการณ์เดิมไปสู่องค์ความรู้ใหม่ ด้วยกระบวนการปฏิบัติจริง เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการแสวงหาความรู้ รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม รู้จักช่วยกันสร้างผลงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการนี้แล้วจึงได้ประยุกต์ใช้กลุ่มร่วมมือ (cooperative learning) แผนผังความคิด (mind mapping) และเกม (game) มาประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งได้ประยุกต์มาจากแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน โดยจัดเป็นรูปแบบการอ่านจับใจความได้ 7 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมก่อน

เรียน 2) ขั้นตอนกลางกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ นักเรียนทราบว่าจะต้องทำอะไร ทำอย่างไร และ จะมีวิธีวัดและประเมินผลอย่างไร 3) ขั้นตอน ความรู้ เป็นขั้นที่ครูให้ความรู้ที่เป็นความรู้หลัก ให้แก่นักเรียนจนเข้าใจหรือเกิดความคิดรวบยอด 4) ขั้นฝึกทักษะ เป็นขั้นที่นักเรียนเข้ากลุ่มร่วมมือ กันอ่านงานที่ได้รับมอบหมาย แล้วสรุปลง กระดาษบรูฟ 5) ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นขั้นที่ ตัวแทนนักเรียนแต่ละกลุ่มที่ได้จากการจับสลาก ออกมาเสนอผลงานที่ละกลุ่มตามลำดับจนครบ ทุกกลุ่ม 6) ขั้นสรุปความรู้ เป็นขั้นที่ครูกับนักเรียน ร่วมกันสรุปความรู้ นักเรียนช่วยกันสรุปเรื่อง ทั้งหมดเป็นแผนผังความคิดจัดแสดงไว้ แล้ว ทำใบงานเป็นรายบุคคลแล้วเปลี่ยนกันตรวจ ปรึบปรุงงานของตนเก็บไว้ในแฟ้มผลงาน 7) ขั้น กิจกรรมเกม เป็นขั้นทดสอบความรู้เป็นรายบุคคล แล้วคิดคะแนนเกมเป็นกลุ่ม กลุ่มใดได้คะแนน สูงสุดเป็นผู้ชนะ ซึ่งจะช่วยให้ นักเรียนมีความ กระตือรือร้นช่วยเหลือกันจนทำให้ประสบผลสำเร็จ ด้านการอ่านจับใจความ

รูปแบบการสอนอ่านจับใจความด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแนวคิดโดยใช้ สมอองเป็นฐานที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เป็นรูปแบบที่มี กิจกรรมหลากหลายซึ่งนักเรียนจะร่วมกิจกรรม อย่างไม่เบื่อหน่าย มีเวลาคิดวางแผนงานและ ออกแบบกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และ ทำให้รู้จักการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์เรื่องที่ อ่าน ทำให้จำเรื่องราวที่อ่านได้ โดยผู้วิจัยได้นำ รูปแบบการสอนอ่านจับใจความทั้ง 7 ขั้น ไปจัด ทำแผนแล้วนำไปทดลองใช้ โดยทดลองใช้ครั้งที่ 1 กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียน วัดสระกำแพงใหญ่ จังหวัดศรีสะเกษ แล้วปรับปรุง นำไปทดลองใช้ครั้งที่ 2 กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 โรงเรียนบุญชรัศริวิทย์ จังหวัดศรีสะเกษ แล้วปรับปรุง หลังจากนั้นจึงนำรูปแบบการสอน อ่านไปทดลองใช้กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่

จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งมีปัญหาด้านการอ่านจับ ใจความอีก 3 โรงเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 เพื่อให้แน่ใจว่ารูปแบบการสอนที่ผู้วิจัย พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้ได้กับนักเรียนต่าง ชั้นกัน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนละ 2 ห้อง ซึ่งจัดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อหา ประสิทธิภาพของรูปแบบการสอน และใช้เป็น แนวทางสำหรับครูภาษาไทยในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนอ่านจับใจความให้ดำเนินไป อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนอ่าน จับใจความที่มีคุณภาพ ด้วยการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ตามแนวคิดโดยใช้สมอองเป็นฐาน
2. เพื่อหาประสิทธิภาพและหาดัชนี ประสิทธิภาพผลของรูปแบบการสอนอ่านจับใจความ ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโดยใช้ สมอองเป็นฐาน
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้าน การอ่านจับใจความของนักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโดยใช้ สมอองเป็นฐาน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามปกติ
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน ที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้การสอนอ่านจับใจความตามแนวคิดโดยใช้ สมอองเป็นฐาน

สมมุติฐานของการวิจัย

นักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านจับใจความ ด้วยรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตาม แนวคิดโดยใช้สมอองเป็นฐาน มีผลสัมฤทธิ์ด้าน การอ่านจับใจความสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัด

กิจกรรมตามปกติ

วิธีการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3 จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 3 โรงเรียน 6 ห้องเรียน รวมนักเรียนทั้งสิ้น 244 คน จำแนกได้ดังนี้

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนกำแพง อำเภออุทุมพรพิสัย ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 2 ห้องเรียน นักเรียน 96 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยกำหนดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยการสุ่มตามกลุ่มได้ดังนี้

- กลุ่มทดลอง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/1 จำนวน 48 คน

- กลุ่มควบคุม คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 จำนวน 48 คน

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านโทะ และโรงเรียนบ้านบุยาว อำเภอห้วยทับทัน ภาคเรียนที่ 2 โรงเรียนละ 1 ห้องเรียน นักเรียนจำนวน 62 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เพราะนักเรียนทั้ง 2 โรงเรียนนี้มีความสามารถใกล้เคียงกัน โดยผลความสามารถของนักเรียน แล้วกำหนดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยการสุ่มแบบกลุ่มได้ดังนี้

- กลุ่มทดลอง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านโทะ จำนวน 31 คน

- กลุ่มควบคุม คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านบุยาว จำนวน 31 คน

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองทุ่มศรีสำราญ อำเภอวังหิน ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 2 ห้องเรียน นักเรียน 86 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง โดยกำหนดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยการสุ่ม

แบบกลุ่มได้ดังนี้

- กลุ่มทดลอง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 จำนวน 43 คน

- กลุ่มควบคุม คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/2 จำนวน 43 คน

ที่มาของกลุ่มที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มที่ใช้ในการวิจัยด้วยเหตุผล คือ เป็นนักเรียนที่มีปัญหาด้านการอ่านจับใจความโดยเฉพาะนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 จังหวัดศรีสะเกษ

ระยะเวลาที่ใช้ในการทำวิจัย

เริ่มตั้งแต่เดือนเมษายน 2549 ถึงเดือนมีนาคม 2550

เนื้อหา

เป็นสาระการอ่านจับใจความกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ช่วงชั้นที่ 3

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การสอนอ่านจับใจความ 2 รูปแบบ คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโดยใช้สมองเป็นฐาน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามปกติ

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านจับใจความ และความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการสอนอ่านจับใจความด้วยการจัดกิจกรรมตามแนวคิดโดยใช้สมองเป็นฐาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 4 ชนิด คือ

1. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการอ่านจับใจความตามแนวคิดโดยใช้สมองเป็นฐาน มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก จำนวน 5 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวม 15 ชั่วโมง

2. แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการอ่านจับใจความตามปกติ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก จำนวน 15 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง รวม 15 ชั่วโมง

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 3 ฉบับ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 ชั้นละ 60 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.22 ถึง 0.84, 0.22 ถึง 0.83 และ 0.23 ถึง .74 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.86, 0.81 และ 0.77 ตามลำดับ

4. แบบวัดความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการอ่านจับใจความตามแนวคิดโดยใช้สมองเป็นฐาน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

การดำเนินการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้านการสอนอ่านจับใจความ

แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นพัฒนารูปแบบการสอนอ่านจับใจความ

1.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักการ แนวคิดและทฤษฎีของการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานของสถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) และ วิโรจน์ ลักษณะอาดิศร ที่ว่าด้วยการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ได้แก่ กลุ่มร่วมมือ แผนผังความคิด เกม และการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุข

1.2 ศึกษาความรู้เกี่ยวกับการอ่านของนักเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

1.3 วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากหลักการ และแนวคิดของการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน

1.4 จัดเป็นขั้นกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการอ่านจับใจความได้ 7 ขั้น คือ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นตกลงกระบวนการเรียนรู้ ขั้นเสนอความรู้ ขั้นฝึกทักษะ ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ขั้นสรุปความรู้ และขั้นกิจกรรมเกม

1.5 นำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการอ่านจับใจความ 7 ขั้น ไปจัดทำ

แผนการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดความพึงพอใจ แล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการสอน ความเที่ยงตรงของแบบทดสอบ และความเหมาะสมของแบบวัดความพึงพอใจ แล้วปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญนำไปทดลองใช้กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ดังนี้ ทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดสระกำแพงใหญ่ ทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกุญชรศิริวิทย์ ปรับปรุงความเหมาะสมของกิจกรรมและเวลา แล้วจัดพิมพ์เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มที่ใช้ในการวิจัยต่อไป

2. ขั้นใช้รูปแบบการสอนอ่านจับใจความ ซึ่งได้ดำเนินการสอนกับกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมทั้ง 6 ห้องเรียน โดยทดสอบก่อนเรียน ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละแผน และจัดเก็บคะแนนระหว่างเรียน ได้แก่ คะแนนพฤติกรรมการเรียนรู้ ผลงานและการทดสอบย่อยจนครบทุกแผน ทดสอบหลังเรียน วัดความพึงพอใจ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามความมุ่งหมายของการวิจัย

3. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.1 วิเคราะห์หาคุณภาพของรูปแบบการสอนอ่านจับใจความ ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโดยใช้สมองเป็นฐาน

3.2 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนอ่านจับใจความด้วยการจัดกิจกรรมตามแนวคิดโดยใช้สมองเป็นฐาน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามปกติ โดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ

3.3 วิเคราะห์หาดัชนีประสิทธิผลของแผนการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนอ่านจับใจความด้วยการจัดกิจกรรมตามแนวคิดโดยใช้

ใช้สมองเป็นฐาน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามปกติ โดยใช้สูตรคำนวณหาค่าดัชนีประสิทธิผล

3.4 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโดยใช้สมองเป็นฐาน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามปกติ โดยใช้สถิติ t-test

3.5 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้ด้านการสอนอ่านจับใจความ โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นผลการวิจัยที่เกิดจากครู 3 คน นำรูปแบบการสอนอ่านจับใจความที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นไปจัดกิจกรรมให้กับนักเรียนแล้วผลปรากฏดังนี้

1. รูปแบบการสอนอ่านจับใจความด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโดยใช้สมองเป็นฐาน มี 7 ขั้นตอน คือ 1) ชี้นำเข้าสู่บทเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเรียน 2) ชี้นตลกกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนทราบว่า จะต้องทำอะไร ทำอย่างไร และจะมีวิธีวัดและประเมินผลอย่างไร 3) ชี้นเสนอความรู้ เป็นขั้นที่ครูให้ความรู้ 4) ชี้นฝึกทักษะ เป็นขั้นที่นักเรียนเข้ากลุ่มร่วมมือกันอ่านงานที่ได้รับมอบหมาย 5) ชี้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นขั้นที่ตัวแทนนักเรียนออกมาเสนอผลงาน 6) ชี้นสรุปความรู้ เป็นขั้นที่ครูกับนักเรียนร่วมมือกันสรุปความรู้ 7) ชี้นกิจกรรมเกม เป็นขั้นทดสอบความรู้เป็นรายบุคคล แล้วคิดคะแนนเกมเป็นกลุ่ม ผลการประเมินคุณภาพรูปแบบการสอนอ่านของครูทั้ง 3 คน มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 4.65 และ 4.91 ตามลำดับ

2. รูปแบบการสอนอ่านจับใจความที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพด้านกระบวนการเรียนรู้ระหว่างเรียนเท่ากับ 84.63 84.44 และ 85.48 ตามลำดับ และมีประสิทธิภาพด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากับ 81.67 81.02 และ 82.91 ตามลำดับ และมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ .6168 .8544 และ .7659 ตามลำดับ

3. นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนอ่านตามแนวคิดโดยใช้สมองเป็นฐานที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2 และ 3 มีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยรูปแบบการสอนอ่านจับใจความที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 4.47 และ 4.56 ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. รูปแบบการสอนอ่านจับใจความด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโดยใช้สมองเป็นฐานของครูทั้ง 3 คน มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.64 4.65 และ 4.91 ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการของการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL) บนพื้นฐาน 3 ข้อ คือ 1) การทำให้นักเรียนเกิดการตื่นตัว การผ่อนคลาย เป็นการสร้างบรรยากาศการเรียนที่ดี ไม่กดดันนักเรียน 2) การทำให้นักเรียนจดจ่อในสิ่งเดียวกันโดยใช้สื่อหรือแหล่งเรียนรู้เพื่อเชื่อมโยงไปหาความรู้ และ 3) ทำให้เกิดความรู้จากการกระทำด้วยตนเอง ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีทั้ง 5 ของการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน ได้แก่ ทฤษฎีที่ 1 การเรียนรู้อย่างมีความสุขหมายถึง นักเรียนได้เรียนรู้ตามความถนัดและ

สนใจจนเกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เรียน
 ทฤษฎีที่ 2 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ได้แก่ การ
 เรียนรู้เป็นกลุ่ม ช่วยกันคิด ช่วยกันทำจนประสบ
 ผลสำเร็จ ทฤษฎีที่ 3 การเรียนรู้เพื่อพัฒนา
 กระบวนการคิด ได้แก่ การคิดเชิงวิเคราะห์และ
 การคิดเชิงสังเคราะห์ คิดเปรียบเทียบโดยการ
 สังเกต บันทึกจากการอ่าน สร้างผลงานและเส
 นผลงาน ทฤษฎีที่ 4 การเรียนรู้เพื่อพัฒนา
 สุนทรียภาพและลักษณะนิสัย ศิลปะ ดนตรี
 กีฬา ซึ่งเป็นการผ่อนคลายทางอารมณ์ ทำให้
 เกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น เช่น การทำแผนผังความคิด
 (mind mapping) และทฤษฎีที่ 5 การเรียนรู้เพื่อ
 พัฒนาสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย การฝึกฝน
 ภาจ วาจา และใจ โดยให้นักเรียนรู้จักพูดสรุป
 เรื่องราวที่เรียน รู้จักฝึกการนำเสนอผลงานโดย
 การพูด และฝึกบุคลิกภาพแห่งความเป็นผู้นำที่มี
 ความมั่นใจในตนเอง (วิโรจน์ ลักษณะอดิศร,
 ม.ป.ป.: เว็บไซต์) แล้วนำมาจัดเป็นรูปแบบการ
 เรียนรู้ด้านการสอนอ่านจับใจความได้ 7 ขั้นตอน
 คือ 1) ช้่นนำเข้าสู่บทเรียน ซึ่งเป็นขั้นสร้าง
 บรรยากาศที่ดี เป็นการเตรียมความพร้อม ทำใ้
 นักเรียนมีความสุขและพร้อมที่จะเรียน 2) ช้่น
 ตกลงกระบวนการเรียนรู้ เป็นขั้นที่ครูและนักเรียน
 ตกลงร่วมกันว่านักเรียนจะต้องทำกิจกรรมอะไร
 อย่งไร และจะมีวิธีวัดและประเมินผลอย่างไร
 3) ช้่นเสนอความรู้ เป็นขั้นที่ใ้ให้นักเรียนเกิด
 ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียน โดยอาศัย
 กระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ด้วย
 เหตุผล 4) ช้่นฝึกทักษะ เป็นขั้นที่นักเรียนต้อง
 ร่วมมือกันทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อศึกษาค้นคว้า
 เรียนรู้ร่วมกัน และสร้างผลงานด้วยอารมณ์แห่ง
 ความสุนทรีย์ 5) ช้่นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นขั้นที่
 นักเรียนได้แสดงความสามารถในการเสนอความ
 รู้ด้วยภาจ วาจา และใจ อันเป็นการแสดงให้เห
 ถึงศักยภาพของการเรียนรู้ และเป็นการฝึก
 บุคลิกภาพแห่งความเป็นผู้นำที่ดี 6) ช้่นสรุป

ความรู้ ช้่นนี้ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายและ
 สรุปความรู้ที่ได้เรียนรู้มาอย่างเป็นระบบ 7) ช้่น
 กิจกรรมเกม ช้่นนี้เป็นขั้นทดสอบความรู้โดยใช้เกม
 ซึ่งกิจกรรมนี้จะส่งผลใ้ให้นักเรียนตั้งใจเรียน ช่วย
 กันร่วมมือร่วมใจกับสมาชิกในกลุ่มเรียนรู้เพื่อให้
 ได้ชัยชนะเกม ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีจิตวิทยาของ
 พาฟลอฟ ทรอนโดรค์ และสกินเนอร์ (Pavlov,
 Thorndrike, & Skinner) (สมบุญรณ์ ศาลยาชีวิน,
 2526: 126-129) ที่ว่าด้วยสิ่งเร้าและแรงเสริม
 สิ่งเร้าคือถ้าสมาชิกในกลุ่มร่วมมือกัน ช่วยเหลือ
 กันก็จะเป็นใ้คะแนนรวมของกลุ่มสูง และถ้า
 กลุ่มใดได้คะแนนสูงสุดจะเป็นกลุ่มชนะนี้คือ
 สิ่งเร้า และกลุ่มที่ชนะจะได้รับรางวัลคือแรงเสริม
 รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น
 ได้จัดขึ้นอย่างเป็นระบบตามหลักการทฤษฎี
 แนวคิดของการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน และ
 ตามทฤษฎีจิตวิทยาสิ่งเร้าและแรงเสริม ซึ่งจะ
 ทำใ้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี และเมื่อผ่าน
 การประเมินของผู้เชี่ยวชาญจึงทำใ้รูปแบบการ
 สอนอ่านจับใจความที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มี
 คุณภาพอยู่ในระดับดีมาก โดยมีค่าเฉลี่ยจาก
 แผนที่ใช้รูปแบบการสอนอ่านของครู 3 คน เท่ากับ
 4.64 4.65 และ 4.91 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้อง
 กับแนวคิดของ ทิศนา ขัมมณี (2544: 85-86)
 ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรเปิด
 โอกาสใ้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์เรียนรู้ร่วมกัน
 ด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย เพราะจะช่วย
 พัฒนาการคิดทำใ้เกิดความรู้ความเข้าใจใน
 เรื่องที่เรียนได้เป็นอย่างดี

2. รูปแบบการสอนอ่านจับใจความที่
 ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพด้านกระบวนการ
 เรียนรู้เท่ากับ 84.63 84.44 และ 85.48 ตามลำดับ
 และมีประสิทธิภาพของผลสัมฤทธิ์ด้านการ
 เรียนรู้เท่ากับ 81.67 81.02 และ 82.91 ตามลำดับ
 และมีดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ .6168 .8544 และ
 .7659 ตามลำดับ ที่เป็นดั่งนี้เนื่องมาจาก

กระบวนการจัดกิจกรรมการสอนอ่านจับใจความตามแนวคิดโดยใช้สมองเป็นฐาน มีกิจกรรมที่หลากหลาย มุ่งให้นักเรียนได้ร่วมกันอ่านเป็นกลุ่ม ส่งผลให้นักเรียนรู้จักการคิดวิเคราะห์และคิดสังเคราะห์ ได้สรุปความรู้ที่อ่านเป็นผลงานในรูปแบบของแผนผังความคิด และรู้จักแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประกอบกับมีการสรุปความรู้และแข่งขันตอบคำถาม ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนต้องช่วยกัน ร่วมมือกันเรียนรู้เพื่อชัยชนะของเกมทุกครั้ง ที่เรียน จึงส่งผลให้นักเรียนทำคะแนนได้ดี เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ทุกห้อง และยังส่งผลให้มีค่าดัชนีประสิทธิผลเกินกว่าร้อยละ 50 ซึ่งถือว่าเป็นรูปแบบการสอนอ่านที่ดี สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จินดา ผาบุตตร (2549: 113) จารุวรรณ คาไล (2549: 110) และสกุลรัตน์ นามน้อย (2549: 64) ที่พบว่าแผนการเรียนรู้ที่เน้นกลุ่มร่วมมือ และใช้กิจกรรมที่หลากหลาย ช่วยให้แผนการเรียนรู้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และมีค่าดัชนีประสิทธิผลเกินร้อยละ 50

3. นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนอ่านจับใจความที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่เป็นดังนี้เนื่องมาจาก การจัดกิจกรรมตามรูปแบบการสอนอ่านจับใจความที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องโดยใช้เวลา 3 ชั่วโมง ทำให้นักเรียนมีเวลาร่วมคิดร่วมทำอย่างต่อเนื่องและมีกิจกรรมหลากหลายปรับเปลี่ยนไปตลอดเวลา ทำให้นักเรียนไม่เครียดและไม่เกิดความเบื่อหน่าย นักเรียนได้ร่วมมือกันทำอย่างเป็นระบบไม่ขาดตอน ทำให้นักเรียนได้เปลี่ยนอิริยาบถขณะทำกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบกับมีกิจกรรมเกม ที่คอยเร้าใจเพื่อให้นักเรียนช่วยกันเรียนรู้ตามหลักของการเรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือ จึงช่วยส่งผลให้นักเรียนยิ่งเก่งมากขึ้นเพราะต้องทำหน้าที่เป็น

ผู้จัดการความรู้ และเป็นผู้ที่ต้องถ่ายทอดและฝึกฝนความรู้ให้แก่สมาชิกในกลุ่ม ส่วนคนปานกลางก็เรียนรู้วิธีเรียนจากคนเก่งทำให้เก่งขึ้น และคนอ่อนจะได้รับความช่วยเหลือและฝึกฝนจากคนเก่งและคนปานกลางทำให้เกิดการเรียนรู้ขึ้น จึงทำให้นักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการสอนอ่านที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมตามปกติที่สอนไปครั้งละ 1 ชั่วโมง ทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ขาดตอนไม่ต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลให้นักเรียนไม่ได้ร่วมมือกันทำงานอย่างแท้จริง เพราะงานกลุ่มจะกลายเป็นการบ้าน โดยคนเก่งจะทำหน้าที่สร้างผลงานแทนสมาชิกและเป็นผู้เสนอผลงานเอง เท่ากับสมาชิกคนอื่น ๆ แทบจะไม่มีส่วนร่วม ทำให้คนเก่งที่ทำหน้าที่แทนสมาชิกในกลุ่มได้คะแนนสูง ส่วนสมาชิกคนอื่นจะได้คะแนนต่ำ ซึ่งส่งผลให้คะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มณฑิรา กำบังภัย (2549: 158) ที่พบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือที่ใช้เกมเพลงและนิ้วมือ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิรติวิทย์ สุวรรณธรรม (2549: 84) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ด้านการอ่านภาษาไทยเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการสอนโดยใช้ยุทธวิธีเมตาคอกนิชันกับการสอนตามปกติ ที่พบว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยใช้ยุทธวิธีเมตาคอกนิชัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยรูปแบบการสอนอ่านจับใจความที่

ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุดถึงมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 4.47 และ 4.56 ตามลำดับที่เป็นดังนี้เนื่องมาจากกระบวนการเรียนรู้มีขั้นตอนและเวลาที่ชัดเจน เปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันเรียนรู้ โดยเฉพาะคนเก่งและคนปานกลางจะคอยช่วยเหลือและฝึกฝนคนอ่อนให้เกิดการเรียนรู้ไปพร้อมๆ กัน ทำให้นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมโดยไม่เครียด เพราะมีเวลาในการคิดการวางแผนร่วมกันในการสร้างผลงาน และนักเรียนยังมีส่วนร่วมในการตรวจผลงานและได้ทราบคะแนนอย่างโปร่งใสทันที ทำให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านสูงเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุวรรณ คาโส (2549: 110) ที่ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีปัญหาซึ่งมีกิจกรรมหลากหลาย นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ มนทิวา กำบังภัย (2549: 158) ที่พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนภาษาไทยด้วยกลุ่มร่วมมือที่ใช้เกมเพลงและนิ้วมืออยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนได้ร่วมกิจกรรมอย่างหลากหลายโดยมีเวลาต่อเนื่องกัน ทำให้มีเวลาคิดจัดการงานที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ ซึ่งทำให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มเกิดการเรียนรู้และได้เรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้

1.1 ก่อนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูควรแจ้งกระบวนการเรียนการสอนและกระบวนการวัดและประเมินผลให้นักเรียนทุกคนทราบ

1.2 ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เวลาต่อเนื่องกันจนครบทุกกิจกรรม

1.3 ครูควรจัดเนื้อหาให้พอเหมาะกับวัยของนักเรียน

1.4 ระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูควรกำหนดเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมทุกขั้นตอน

1.5 ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียน

1.6 ครูต้องคอยกระตุ้นให้นักเรียนเก่งคอยดูแลนักเรียนปานกลางและอ่อน

1.7 ครูต้องคอยควบคุมตนเองให้มีอารมณ์ดี คอยให้กำลังใจและให้แรงเสริมแก่นักเรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ครูควรนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดโดยใช้สมองเป็นฐาน 7 ชั้นไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในเนื้อหาอื่นของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เช่น การสอนหลักการใช้ภาษาหรือนำไปประยุกต์ใช้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ เช่น สังคมศึกษา ภาษาอังกฤษ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และสุขศึกษา ฯลฯ

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ. (2545ก). คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

- กรมวิชาการ. (2545ข). *สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กীরติวิทย์ สุวรรณธรรมมา. (2549). *การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ด้านการอ่านภาษาไทยเชิงวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการสอนโดยใช้ยุทธวิธีเมตาคอกนิชันกับการสอนแบบปกติ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- จารุวรรณ คาโส. (2549). *ผลการพัฒนาสติปัญญาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยโดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีพหุปัญญา*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- จินดา ผาบุตร. (2549). *ผลการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดกิจกรรมภาษาไทยเรื่องการอ่านจับใจความ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยกระบวนการกลุ่ม Co-op Co-op ที่ใช้แผนผังความคิด*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ทศนา แชมมณี. (2544). *รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนทรา กำบังภัย. (2549). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องวรรณยุกต์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเกม เพลง และนิ้วมือกับการจัดกิจกรรมตามคู่มือครู*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- วิโรจน์ ลักษณะนาอติสร. (ม.ป.ป.). *การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานกับการสร้าง “เด็กเก่ง”*. สืบค้นเมื่อ 23 มิถุนายน 2550, จาก www.Se-edlearning.com
- ศักดิ์สิน โรจน์สราญรมย์. (2549). *การเรียนรู้แบบเพิ่มพลังสมอง*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- สกุลรัตน์ นามน้อย. (2549). *การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องสำนวน สุภาพสิต และคำพังเพย ด้วยกลุ่มร่วมมือที่ใช้ภาพการ์ตูนประกอบคำบรรยาย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- สมบุรณ์ ศาลยาชีวิน. (2526). *จิตวิทยาเพื่อการศึกษผู้ใหญ่*. เชียงใหม่: ลานนาการพิมพ์.

การสังเคราะห์วิทยานิพนธ์ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

The Theses Synthesis in the Master of Education Program, Curriculum and Instruction Major at Mahasarakham University

ชวลิต ชูกำแพง¹

Chowwalit Chookhampaeng¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์วิทยานิพนธ์ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิทยานิพนธ์ที่นำมาสังเคราะห์เป็นวิทยานิพนธ์ของนิสิตที่สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2538 จนถึงปีการศึกษา 2548 จำนวน 136 เล่ม การวิเคราะห์ใช้ความถี่และร้อยละ

ผลการวิจัย ปรากฏดังนี้

1. จำนวนงานวิจัยที่ทำในปี พ.ศ.2547 มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.9 และงานวิจัยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยกลุ่มสาระภาษาไทย คิดเป็นร้อยละ 32.4
2. วัตถุประสงค์ในการวิจัยส่วนใหญ่มุ่งเน้นการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 45.6
3. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยส่วนใหญ่เป็นนักเรียนในวงชั้นที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 41.2
4. สังกัดของประชากร ส่วนใหญ่เป็นประชากรในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คิดเป็นร้อยละ 99.3
5. ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยส่วนใหญ่มีจำนวนระหว่าง 16-30 คน คิดเป็นร้อยละ 36.7
6. เทคนิคการสุ่มกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยส่วนใหญ่ใช้เทคนิคการเลือกแบบเจาะจง คิดเป็นร้อยละ 56.6
7. จำนวนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยส่วนใหญ่ใช้เครื่องมือในการวิจัยจำนวน 3 ฉบับ และ 6 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 20.6
8. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยส่วนใหญ่เป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 87.5
9. จำนวนผู้เชี่ยวชาญในการหาคุณภาพเครื่องมือวิจัยส่วนใหญ่ใช้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน และ 5 คน คิดเป็นร้อยละ 41.2

¹ อาจารย์, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Lecturer, Faculty of Education, Mahasarakham University

10. ผู้เชี่ยวชาญในการหาคุณภาพเครื่องมือส่วนใหญ่เป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรและการสอนร่วมกับผู้เชี่ยวชาญสาขาอื่น คิดเป็นร้อยละ 98.5
11. จำนวนครั้งในการทดลองคุณภาพเครื่องมือก่อนนำไปใช้ในการวิจัยจริง ส่วนใหญ่หาคุณภาพเครื่องมือ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 54.4
12. การเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยทั้งหมด ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 100.0
13. สถิติพรรณนาส่วนใหญ่ที่ใช้ในงานวิจัยคือค่าเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 93.4 สำหรับสถิติอ้างอิงใช้สถิติ t-test dependent มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 56.6 ส่วนสถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยส่วนใหญ่ใช้ค่าดัชนีประสิทธิผล คิดเป็นร้อยละ 49.3
14. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ส่วนใหญ่เสนอเป็นตาราง คิดเป็นร้อยละ 96.3
15. การสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ส่วนใหญ่สรุปผลตรงตามสมมติฐานหรือวัตถุประสงค์ คิดเป็นร้อยละ 98.5
16. การอภิปรายผลการวิจัยส่วนใหญ่อภิปรายโดยใช้งานวิจัยและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง คิดเป็นร้อยละ 99.3
17. ข้อเสนอแนะในการวิจัยผู้วิจัยทั้งหมดให้ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ คิดเป็นร้อยละ 100.0 ส่วนข้อเสนอแนะในการนำไปวิจัยส่วนใหญ่เพื่อขยายองค์ความรู้นั้น คิดเป็นร้อยละ 99.3
18. เอกสารในภาคผนวกส่วนใหญ่แสดงคุณภาพเครื่องมือวิจัย คิดเป็นร้อยละ 97.8

คำสำคัญ: หลักสูตรและการสอน, การสังเคราะห์วิทยานิพนธ์

Abstract

This study aimed to synthesize the theses in the Master of Education Program, Curriculum and Instruction major at Mahasarakham University. The theses used for synthesizing were 136 theses conducted by the students who graduated during the academic years 1995-2005. A frequency analysis and percentage were employed.

The results of the study were as follows:

1. The number of research works conducted in 2004 was the largest, at 30.9 percent; and most of the research works were those in the Thai learning strand, at 32.4 percent.
2. Most of the research purposes focused on developing plans for organization of learning activities, at 45.6 percent.
3. Most of the population used in the research consisted of second-interval students, at 41.2 percent.
4. Most of the population attachments were the populations under the Office of the Basic Education Commission, at 99.3 percent.
5. Most of the sample sizes used in the research ranged 16-30 students, at 36.7 percent.
6. Most of the sampling techniques used in the research were the purposive sampling

technique, at 56.6 percent.

7. Most of the numbers of instruments used in the research were the uses of 3 instruments and 6 instruments, at 20.6 percent.

8. Most of the instruments used in the research were plans for organization of learning activities, at 87.5 percent.

9. Most of the number of experts in finding research instrument quality were the uses of 3 experts and 5 experts, at 41.2 percent.

10. Most of the experts in finding the instrument quality were the uses of experts in curriculum and instruction together with experts in other major fields, at 98.5 percent.

11. For the number of times for trying the instrument quality before implementing in actual research, mostly the instrument was used to find its quality 1 time, at 54.4 percent.

12. For collecting data in all the research works, the researchers collected data by themselves, at 100.0 percent.

13. The descriptive statistic mostly uses in the research works was mean, at 93.4 percent. For the reference statistic, independent samples t-test was employed the most, at 56.6 percent. As for the statistic for finding the instrument quality in most of the research works, the effectiveness index was employed, at 49.3 percent.

14. In presenting the results of data analysis, the results were mostly presented in the form of table, at 96.3 percent.

15. In concluding the results of data analysis, the results were mostly concluded in congruence with the hypotheses or the purposes, at 98.5 percent.

16. For discussion on the research results, the results were mostly discussed by using related research and theoretical concepts, at 99.3 percent.

17. For recommendations in the research, all of the researchers recommended implementing the research results, at 100.0 percent. However, most of the recommendations for conducting further research were to extend the body of knowledge, at 99.3 percent.

18. Most of the documents in the appendices showed the research instrument quality, at 97.8 percent.

Keywords: curriculum and instruction, theses synthesis

บทนำ

การวิจัย คือ การค้นคว้าหาความรู้ความจริงอย่างมีระบบแบบแผน เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบที่ถูกต้องของคำถามวิจัยที่กำหนดไว้ วิทยานิพนธ์ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษาถือว่าเป็นงานวิจัย เพราะได้ใช้กระบวนการทาง

วิทยาศาสตร์ในการแสวงหาความรู้ความจริง

หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นหลักสูตรที่มีการจัดการเรียนการสอนมาอย่างต่อเนื่อง และมีวิทยานิพนธ์ของนิสิตที่ได้สำเร็จการศึกษาอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งมีวิทยานิพนธ์ของนิสิตที่สำเร็จการศึกษาดังแต่

ปีการศึกษา 2538 จนถึงปีการศึกษา 2548 จำนวน 136 เล่ม โดยในช่วงปีการศึกษา 2538-2543 เป็นช่วงของการปรับปรุงหลักสูตรจากสาขาวิชาการประถมศึกษา เป็นสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน จึงมีวิทยานิพนธ์ทั้งสองสาขาปรากฏอยู่ในช่วงนี้ ซึ่งจำเป็นต้องมีการทบทวนข้อค้นพบ หลักการ และทฤษฎี ตลอดจนทั้งระเบียบวิธีการวิจัยที่มีอยู่ก่อนแล้ว เพื่อลดความซ้ำซ้อนและนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไขก่อนจะมีการสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ๆ เพิ่มเติม รวมทั้งการเตรียมฐานข้อมูลทางด้านการวิจัยในการจัดการศึกษาระดับการศึกษา ศษญีบัณฑิตตามทิศทางของมหาวิทยาลัยที่เป็นการผลิตบัณฑิตและการวิจัย

การสังเคราะห์งานวิจัยเป็นระเบียบวิธีการศึกษาเพื่อหาข้อเท็จจริงในการตอบปัญหาใดปัญหาหนึ่ง โดยการรวบรวมงานวิจัยหลายๆ เรื่องมาสรุปวิเคราะห์สังเคราะห์เพื่อให้ได้คำตอบเพื่อหาข้อยุติ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2529: 1) และนำเสนออย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้ความรู้และสารสนเทศ

ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงมีความสนใจในการสังเคราะห์วิทยานิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน โดยดำเนินการสังเคราะห์วิทยานิพนธ์ในด้านต่างๆ และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเด็นระเบียบวิธีวิจัยของวิทยานิพนธ์ที่ควรจะเป็น ซึ่งจะเป็นสารสนเทศในการจัดการศึกษาของสาขาวิชาทั้งในปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งการเตรียมการในการจัดการศึกษาระดับศษญีบัณฑิตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสังเคราะห์วิทยานิพนธ์ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและ

การสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงสภาพการวิจัยในวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ซึ่งสามารถใช้เป็นสารสนเทศในการจัดการศึกษา ให้การแนะแนวและกำหนดแนวทางในการทำวิทยานิพนธ์ของนิสิตปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในปัจจุบันและในอนาคต

ขอบเขตการทำวิจัย

การสังเคราะห์วิทยานิพนธ์จะครอบคลุมในด้านต่อไปนี้

1. ประเภทของการวิจัยทางหลักสูตรและการสอน
2. วัตถุประสงค์ในการวิจัย
3. ประเภทของกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย
4. วิธีการสุ่มและจำนวนกลุ่มตัวอย่าง
5. เครื่องมือในการวิจัย
6. เทคนิคการหาคูณภาพเครื่องมือวิจัย
7. การเก็บรวบรวมข้อมูล
8. การวิเคราะห์ข้อมูล
9. การสรุปและอภิปรายผลวิจัย
10. การเสนอแนะในงานวิจัย
11. การนำเสนอภาคผนวก

วิธีการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตร

และการสอน และสาขาวิชาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่สำเร็จการศึกษา ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2538 ถึง 2548 ที่ปรากฏในหนังสือ หัวข้อวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตวิทยาลัย จำนวน 136 เล่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบ สักระยะวิทยานิพนธ์ ซึ่งผ่านการตรวจสอบ ความเที่ยงตรงโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน และทดลอง เก็บข้อมูลวิทยานิพนธ์จริง จำนวน 10 เล่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. รวบรวมรายชื่อวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ทั้งหมดตั้งแต่ปีการศึกษา 2538 ถึง 2548 จากบัณฑิตวิทยาลัย

2. ยืมวิทยานิพนธ์จากสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

3. บันทึกข้อสรุปลงในแบบสักระยะหัว เครื่องมือวิจัยในวิทยานิพนธ์

4. รวบรวมผลการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์ความถี่ และร้อยละ

ผลการวิจัย

1. จำนวนงานวิจัยที่ทำในปี พ.ศ.2547 มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.9 และงานวิจัยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยกลุ่มสาระภาษาไทย คิดเป็นร้อยละ 32.4

2. วัตถุประสงค์ในการวิจัยส่วนใหญ่ มุ่งเน้นการพัฒนาแผนการจัดการจัดการเรียนรู้อคิดเป็นร้อยละ 45.6

3. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยส่วนใหญ่ เป็นนักเรียนในช่วงชั้นที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 41.2

4. สังกัดของประชากร ส่วนใหญ่เป็น ประชากรในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คิดเป็นร้อยละ 99.3

5. ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยส่วนใหญ่มีจำนวนระหว่าง 16-30 คน คิดเป็นร้อยละ 36.7

6. เทคนิคการสุ่มกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยส่วนใหญ่ใช้เทคนิคการเลือกแบบเจาะจง คิดเป็นร้อยละ 56.6

7. จำนวนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยส่วนใหญ่เป็นเครื่องมือในการวิจัยจำนวน 3 ฉบับ และ 6 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 20.6

8. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยส่วนใหญ่ ใช้แผนการจัดการจัดการเรียนรู้อคิดเป็นร้อยละ 87.5

9. จำนวนผู้เชี่ยวชาญในการหาคุณภาพเครื่องมือวิจัยส่วนใหญ่เป็นผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน และ 5 คน คิดเป็นร้อยละ 41.2

10. ผู้เชี่ยวชาญในการหาคุณภาพเครื่องมือส่วนใหญ่ใช้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรและการสอนร่วมกับผู้เชี่ยวชาญสาขาอื่น คิดเป็นร้อยละ 98.5

11. จำนวนครั้งในการทดลองคุณภาพเครื่องมือก่อนนำไปใช้ในการวิจัยจริง ส่วนใหญ่หาคุณภาพเครื่องมือ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 54.4

12. การเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยทั้งหมด ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 100.0

13. สถิติพรรณนาส่วนใหญ่ที่ใช้ในงานวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 93.4 สำหรับสถิติอ้างอิงใช้สถิติ t-test dependent มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 56.6 ส่วนสถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยส่วนใหญ่ใช้ค่าดัชนีประสิทธิผล คิดเป็นร้อยละ 49.3

14. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนใหญ่เสนอเป็นตาราง คิดเป็นร้อยละ 96.3

15. การสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ส่วนใหญ่สรุปผลตรงตามสมมติฐานหรือวัตถุประสงค์ คิดเป็นร้อยละ 98.5

16. การอภิปรายผลการวิจัยส่วนใหญ่ อภิปรายโดยใช้งานวิจัยและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง คิดเป็นร้อยละ 99.3

17. ข้อเสนอแนะในการวิจัยส่วนใหญ่ ให้ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ คิดเป็นร้อยละ 100.0 ส่วนข้อเสนอแนะในการนำไปวิจัยเพื่อขยายองค์ความรู้นั้น คิดเป็นร้อยละ 99.3

18. เอกสารในภาคผนวกส่วนใหญ่ แสดงคุณภาพเครื่องมือวิจัย คิดเป็นร้อยละ 97.8

อภิปรายผล

1. ประเภทของการวิจัยทางหลักสูตร และการสอน ผลจากการวิจัยพบว่างานวิจัยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยกลุ่มสาระภาษาไทย จำนวน 44 เล่ม รองลงมา คือ งานวิจัยกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ จำนวน 21 เล่ม และพบว่าไม่มีงานวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นข้อสังเกตว่าส่วนใหญ่งานวิจัยให้ความสำคัญตามกลุ่มสาระ โดยเฉพาะกลุ่มสาระภาษาไทยทั้งที่ขอบเขตของการวิจัยทางหลักสูตรการสอนมีได้หลากหลาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นครูที่สอนอยู่ในระดับประถมศึกษา ซึ่งปัญหาในการเรียนการสอนภาษาไทยสำหรับเด็กในระดับประถมเป็นปัญหาที่พบบ่อย ตลอดทั้งความสำคัญของภาษาเพราะคนที่มีความรู้ความสามารถทางภาษาดีจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ด้านอื่นๆ ด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549: 33) อีกทั้งจำนวนงานวิจัยในกลุ่มสาระที่มีเป็นจำนวนน้อย เช่น กลุ่มสาระศิลปะ สุขศึกษา และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ก็สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นของภาควิชาในการจัดการเรียนการสอนเพื่อ

สร้างองค์ความรู้เหล่านี้ ทั้งนี้แม้ในหลักสูตรจะมีรายวิชาเลือกแต่ส่วนใหญ่ผู้เรียนไม่ได้เรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากข้อจำกัดของบุคลากรภาควิชาที่มีความชำนาญการในกลุ่มสาระดังกล่าวจึงทำให้ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนอย่างหลากหลายได้

2. วัตถุประสงค์ในการวิจัย ผลจากการวิจัยพบว่างานวิจัยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแผนการจัดการจัดการเรียนรู้อันนำไปสู่โครงสร้างของหลักสูตรที่เน้นวิชาการจัดการหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนในทุกลุ่มสาระ ทำให้นิสิตส่วนใหญ่ของสาขาวิชาหลักสูตรและการสอนเชี่ยวชาญด้านการพัฒนาแผนตามหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอน ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาตามแนวปฏิรูปการศึกษา อย่างไรก็ตามยังพบว่างานวิจัยประเภทที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรยังมีจำนวนน้อย เพราะความชำนาญการด้านการพัฒนาหลักสูตรก็ถือเป็นอีกเป้าหมายหนึ่งตามปรัชญาของสาขาวิชา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอนมุ่งเน้นให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนมากกว่าการมองภาพรวมของหลักสูตร ทั้งนี้อาจจะต้องการปรับเปลี่ยนมุมมองของหลักสูตรภาพรวมเป็นหลักสูตรในระดับรายวิชา หรือหลักสูตรเสริม เป็นต้น

3. วิธีการสุ่มและจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ผลจากการวิจัยพบว่างานวิจัยส่วนใหญ่ใช้เทคนิคการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 77 เล่ม และ

ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มตัวอย่างอยู่ระหว่าง 16-30 คน จำนวน 50 เล่ม ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานถึง 135 เล่ม โดยส่วนใหญ่เป็นนักเรียนในช่วงชั้นที่สองจำนวน 56 เล่ม ทั้งนี้เนื่องมาจากปรัชญาของหลักสูตรที่เน้นความรู้ความสามารถด้านหลักสูตรและการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้นิสิตส่วนใหญ่เลือกนวัตกรรมการสอนไปใช้กับหน้าที่การงานของตน จึงใช้เทคนิคการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งจะมีจุดอ่อนว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจะไม่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากร (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 44) ในการเลือกแบบเจาะจงดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเลือกห้องเรียนของตนเองหรือใช้ห้องเรียนที่ตนเลือก จึงทำให้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีจำนวนอยู่ในระดับหนึ่งห้องเรียนประมาณไม่เกิน 30 คน อย่างไรก็ตามการใช้เทคนิคของการสุ่มตัวอย่างอาจจะมีจุดอ่อนในเรื่องของการอ้างอิงไปยังประชากร ซึ่งอาจจะต้องปรับเปลี่ยนระเบียบวิธีวิจัยเป็นงานวิจัยประเภทวิจัยเชิงปฏิบัติการ (action research) ที่เน้นการแก้ปัญหาในชั้นเรียน นำผลไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนของตน มากกว่าการอ้างอิงไปยังประชากรอื่น (สุวิมล ว่องวานิช, 2544: 11) โดยมีรายวิชาทางด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการให้นิสิตได้เรียนหรือการเพิ่มสาระนี้ในรายวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอนซึ่งเป็นวิชาบังคับของสาขาวิชา

4. จำนวนและประเภทเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผลจากการวิจัยพบว่างานวิจัยส่วนใหญ่จะใช้เครื่องมือในการวิจัย 3 หรือ 6 ฉบับ จำนวน 56 เล่ม โดยส่วนใหญ่เป็นแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 119 เล่ม รองลงมาเป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจำนวน 117 เล่ม ทั้งนี้เนื่องมาจากแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เป็นเครื่องมือหลักของครูในการพัฒนาการเรียนการสอน ที่สะท้อนถึงการ

พัฒนาในวิชาที่พของครู ซึ่งสอดคล้องกับผลสรุปข้างต้นที่งานวิจัยส่วนใหญ่เน้นพัฒนาแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งในแง่ของการวิจัยเพื่อให้ได้ทราบถึงผลของการจัดการเรียนการสอนว่าจำเป็นต้องมีเครื่องมือในการประเมิน ดังนั้นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจึงเป็นเครื่องมือในการวิจัยอีกประเภทหนึ่งที่สำคัญรองจากแผน อย่างไรก็ตามยังพบว่าเครื่องมือการประเมินที่สะท้อนแนวความคิดการประเมินตามสภาพจริงยังมีจำนวนน้อย เช่น การประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมงาน (portfolio) การประเมินโดยใช้เกณฑ์กำหนดมิติคุณภาพ (rubric score) จากการประเมินชิ้นงานต่างๆ เป็นต้น

5. จำนวนและประเภทผู้เชี่ยวชาญ ผลจากการวิจัยพบว่างานวิจัยส่วนใหญ่จะใช้ผู้เชี่ยวชาญ 3 หรือ 5 คน จำนวน 112 เล่ม และส่วนใหญ่เป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรและการสอนร่วมกับผู้เชี่ยวชาญสาขาอื่น จำนวน 134 เล่ม ทั้งนี้เนื่องมาจากในงานวิจัยส่วนใหญ่ของนิสิตสาขาวิชาหลักสูตรและการสอนที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญอย่างหลากหลาย ซึ่งได้แก่ผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรและการสอนเป็นหลัก รองลงมาได้แก่ผู้เชี่ยวชาญสาขาอื่น โดยเฉพาะสาขาการวัดผลการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับเครื่องมือในการสรุปผลข้อที่ 4 ที่ส่วนใหญ่จะมีแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ประกอบการใช้แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ส่วนผู้วิจัยทางด้านอื่นๆ เช่น ด้านจิตวิทยา ด้านเนื้อหา ขึ้นอยู่กับตัวแปรและขอบเขตเนื้อหาการวิจัยแต่ละเล่ม

6. จำนวนครั้งในการหาคุณภาพเครื่องมือ ผลจากการวิจัยพบว่างานวิจัยส่วนใหญ่มีการทดสอบหาคุณภาพเครื่องมือจำนวน 1 ครั้ง ก่อนนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 74 เล่ม และผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตัวเองทุกเล่ม ทั้งนี้เนื่องจากการทดลองคุณภาพของแผนการจัด

กิจกรรมการเรียนรู้ต้องใช้ระยะเวลา ซึ่งส่งผลกระทบต่อระยะเวลาในการศึกษาของนิสิต อีกทั้งงานวิจัยส่วนใหญ่เน้นการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งจะได้ทดลองหาคุณภาพอยู่แล้ว ดังนั้นในการทดลองใช้เครื่องมือโดยเฉพาะแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จึงเป็นการทดลองเพื่อหาข้อบกพร่องของกิจกรรม ตลอดทั้งการปรับปรุงให้เหมาะสมก่อนนำไปใช้จริงซึ่งต้องอาศัยการเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยเอง อย่างไรก็ตามถ้าในขั้นนี้ได้มีการเก็บข้อมูลเหมือนการทดลองจริงก็จะสามารถหาค่าประสิทธิภาพและประสิทธิผลของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ด้วย และยังสามารถนำไปวางแผนการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบค่าประสิทธิภาพและประสิทธิผลระหว่างขั้นทดลองใช้เครื่องมือและการใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงได้ด้วย ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งพบว่ามีการวิจัยบางเล่มที่ไม่ได้นำเสนอรายละเอียดของค่าคุณภาพเครื่องมือ ตลอดทั้งการหาคุณภาพเครื่องมือไม่เป็นไปตามข้อตกลงของสถิติ

7. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่าผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลด้วยตัวเองทุกเล่ม ดังนั้นผลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจะถูกต้องเชื่อถือได้มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้วิจัยที่จะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเฉพาะข้อมูลที่เป็นผลของการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพที่อาศัยการบันทึกหลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่จะต้องอาศัยความสามารถในการบันทึกและการสรุปที่เที่ยงตรงจากผู้วิจัยที่สำคัญที่สุดในการเก็บรวบรวมข้อมูล

8. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการหาคุณภาพเครื่องมือ ผลจากการวิจัยพบว่างานวิจัยส่วนใหญ่ใช้สถิติพรรณนา โดยใช้ค่าเฉลี่ยจำนวน 127 เล่ม และสถิติอ้างอิงส่วนใหญ่ใช้สถิติ t-test dependent จำนวน 77 เล่ม และใช้สูตรใน

การหาค่าประสิทธิภาพและค่าประสิทธิผลของแผนจำนวน 112 เล่ม ทั้งนี้เนื่องมาจากวัตถุประสงค์ส่วนใหญ่ของงานวิจัยเน้นพัฒนาแผนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และใช้กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจงส่งผลต่อการเลือกใช้สถิติวิเคราะห์ที่ตอบสนองของวัตถุประสงค์การวิจัยดังกล่าว อันสอดคล้องกับแนวทางของสาขาวิชาที่จัดหลักสูตรการเรียนการสอนทางด้านสถิติวิจัย ซึ่งเป็นวิชาพื้นฐานของนิสิตระดับมหาบัณฑิตทุกสาขา แต่ความเป็นจุดเด่นของสาขาวิชา คือ ความรู้ความสามารถด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ข้อสังเกตของการใช้สถิติของสาขาวิชาหลักสูตรและการสอนอันเนื่องมาจากงานวิจัยบางเล่มผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการทดลองแบบ the one-group pretest-posttest design ซึ่งเป็นรูปแบบการทดลองที่บกพร่องหลายประการ หรือเป็นรูปแบบการทดลองที่อ่อนแอ (weak experimental design) ซึ่งอาจจะต้องแก้ไขโดยการเพิ่มกลุ่มควบคุม อันจะนำไปสู่สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์หลากหลายขึ้น

9. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่าส่วนใหญ่จะเสนอในรูปแบบตารางอย่างเดียว จำนวน 131 เล่ม ทั้งนี้เนื่องจากธรรมชาติการวิจัยทางการศึกษา ที่เน้นการนำเสนอผลในรูปแบบของข้อมูลจากการวิจัยส่วนใหญ่จะปรากฏในรูปแบบของตาราง ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่างานวิจัยบางเล่มมีการนำเสนอข้อมูลไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และมีการนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพที่น้อย ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลไม่หลากหลายและตอบคำถามงานวิจัยได้ไม่ชัดเจน

10. การสรุปผลและอภิปรายผล ผลการวิจัยพบว่าส่วนใหญ่สรุปผลตรงตามสมมติฐานหรือวัตถุประสงค์การวิจัย จำนวน 134 เล่ม มีเพียงบางเล่มเท่านั้นที่สรุปผลไม่ตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย ทั้งนี้เพราะวัตถุประสงค์

งานวิจัยถือเป็นกรอบสำคัญในการเขียนผลการวิจัย งานวิจัยควรตอบวัตถุประสงค์แต่ละข้ออย่างชัดเจน ส่วนการอภิปรายผลการวิจัยพบว่าได้อภิปรายโดยใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องรวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประกอบการอธิบาย ทั้งนี้เป็นไปตามหลักการอภิปรายผลการวิจัย

11. การนำเสนอภาคผนวก ผลการวิจัยพบว่าส่วนใหญ่นำเสนอเกี่ยวกับการแสดงคุณภาพของเครื่องมือมากที่สุด 133 เล่ม รองลงมานำเสนอแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกแผนจำนวน 125 เล่ม ดังนั้นงานวิจัยของสาขาวิชาหลักสูตรและการสอนจึงมีจำนวนหน้ามาก ซึ่งอาจจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงโดยการนำเสนอภาคผนวกอาจจะนำเสนอเฉพาะตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้บางแผนเพราะถ้ามีผู้สนใจอาจจะติดต่อผู้วิจัยโดยตรง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ควรตั้งวัตถุประสงค์ในด้านการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นวัตถุประสงค์รอง และให้ความสำคัญกับการพัฒนาตัวแปรต่างๆ แทน เพราะปกติครูจำเป็นต้องใช้เครื่องมือที่เป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อยู่แล้ว และส่งเสริมให้นักศึกษาทำงานวิจัยเชิงพัฒนาหลักสูตรให้มากขึ้น

1.2 วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ควรเขียนให้เป็นลำดับขั้นตอนที่ชัดเจน ควรใช้วิธีการสุ่มแบบอาศัยความน่าจะเป็นในการสุ่มให้มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อการสรุปอ้างอิงไปอย่างประชากรที่หลากหลาย

1.3 การพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย

ควรให้ความสำคัญของการเรียนรู้รอบด้าน และสนับสนุนให้มีการใช้เครื่องมือประเมินเก็บข้อมูลงานวิจัยที่เป็นเครื่องมือประเมินตามสภาพจริง

1.4 ควรประยุกต์ใช้กระบวนการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มาเขียนในขั้นตอนการพัฒนาแผน เช่น การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนแบบย้อนรอย (backward design)

1.5 ควรใช้แบบแผนการวิจัยที่ลดความคลาดเคลื่อนอันเป็นผลมาจากตัวแปรแทรกซ้อน และส่งเสริมการใช้สถิติเกี่ยวกับตัวแปรพหุคูณ (multi-variate variable)

1.6 ส น บ ส น น นิ ลี ต ใ ห้ ใ ช้ กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพผสมผสาน และการนำเสนอผลการวิจัยถ้าใช้การพรรณนาข้อมูลเชิงคุณภาพจะทำให้เห็นผลของการวิจัยที่ชัดเจนมากขึ้น

1.7 การนำเสนอภาคผนวก ควรนำเสนอในส่วนที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้อ่านกรณีของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาจนำเสนอเพียงตัวอย่างบางแผน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อหาค่าอิทธิพลด้วยการวิเคราะห์ถ้อยความในงานวิจัยที่เปรียบเทียบวิธีสอน

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงอนาคตภาพ เกี่ยวกับแนวโน้มของวิทยานิพนธ์สาขาหลักสูตรและการสอน

2.3 ควรมีการวิจัยเชิงสังเคราะห์งานวิจัยของหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาอื่น

เอกสารอ้างอิง

- นางลักษณะน์ วิรัชชัย. (2529). การสังเคราะห์งานวิจัย. *วัดผลการศึกษา*, 8(23), 26-36.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2548). *หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2544). *คู่มือการวิจัยในชั้นเรียน สำหรับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2549). *แนวการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสมองเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ความต้องการในการศึกษาต่อระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Need of Study in a Doctorate Program-Curriculum and Learning Innovation, Faculty of Education, Mahasarakham University

ประสพท เนืองเฉลิม¹

Prasart Nuangchalerm¹

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้นำทฤษฎีการประเมินความต้องการมาใช้ เพื่อศึกษาความต้องการในการศึกษาต่อระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับมหาบัณฑิตสาขาวิชาต่างๆ จำนวน 111 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามความต้องการในการศึกษาต่อระดับดุษฎีบัณฑิต จำนวน 1 ฉบับ ผลการศึกษพบว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 21.62 เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 78.38 ส่วนใหญ่มีช่วงอายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 54.95 สำเร็จการศึกษาในระดับมหาบัณฑิตด้วยระบบพิเศษ (นอกเวลาราชการ) คิดเป็นร้อยละ 100 โดยปฏิบัติหน้าที่ทางการสอน คิดเป็นร้อยละ 96.40 ซึ่งมีความต้องการศึกษาในสาขาวิชาดังกล่าว คิดเป็นร้อยละ 95.50 และมุ่งเน้นเนื้อหาด้านนวัตกรรมการสอน การจัดการเรียนรู้ หลักสูตร และวิทยวิธีสอน ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีความสนใจจะเข้าศึกษาในระบบระบบพิเศษ (นอกเวลาราชการ) คิดเป็นร้อยละ 90.99 โดยต้องการเรียนในแผนการเรียนแบบรายวิชาและทำวิทยานิพนธ์ คิดเป็นร้อยละ 80.18

คำสำคัญ: ประเมินความต้องการ, ดุษฎีบัณฑิต

Abstract

This study employed need assessment for investigating the need of study in a doctorate program-curriculum and learning innovation, Faculty of Education, Mahasarakham University. One hundred and eleven masters graduated were sampled by chance. Research instrument was a need of study in

¹ อาจารย์, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Lecturer, Faculty of Education, Mahasarakham University

doctorate program questionnaire. The findings revealed that participants were 21.62 % of male, 78.38 % of female. Most of them were 31-40 ages (54.95 %), all of them were master degree, graduated in weekend program, and had a responsibility to teach in school (96.40 %). The participants needed to study in the program 95.50 % by emphasizing in instructional innovation, learning management, curriculum, and pedagogical practices. Also, most of them needed to study in weekend program 90.99 %, required taking some courses and conducting an educational research 80.18 %.

Keywords: need assessment, doctorate program

บทนำ

การเรียนรู้บนพื้นฐานของการจัดการศึกษาที่ดีนับว่าเป็นรากฐานที่สำคัญในการสร้างสรรค์สังคมให้มีความเจริญก้าวหน้า สมาชิกในสังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข ทั้งนี้เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองด้านต่างๆ ตลอดชีวิต การพัฒนาการศึกษานั้นจะต้องมีวิสัยทัศน์ สามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ต่างๆ และปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมบริบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักสูตร ซึ่งเป็นมวลประสบการณ์ที่จัดขึ้นให้แก่ผู้เรียนและผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้และปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ คิดค้นและสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนการสอนต่างๆ เปลี่ยนแปลงไปสู่การเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

คณะศึกษาศาสตร์ และบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้ตระหนักถึงความสำคัญในประเด็นดังกล่าว และพิจารณาเห็นว่าประเทศชาติมีความจำเป็นที่จะต้องผลิตกำลังคนในระดับดุชฎีบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีประสบการณ์ในการผลิตกำลังคนทั้งในระดับปริญญาบัณฑิตและปริญญาโทมาบัณฑิตทางการศึกษา มาอย่างยาวนาน มีความพร้อมในทุกด้านทั้งบุคลากรและทรัพยากรสนับสนุนอื่นๆ จึงได้พัฒนา

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้ขึ้น เพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งเน้นผลิตดุชฎีบัณฑิตให้มีความรู้ ความสามารถในการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ตลอดจนเป็นผู้นำทางนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้

ความมุ่งหมาย

เพื่อศึกษาความต้องการในการศึกษาต่อระดับดุชฎีบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วิธีการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็น ผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับมหาบัณฑิตสาขาวิชาต่างๆ จำนวน 111 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกโดยบังเอิญ แบ่งเป็นเพศชาย 24 คน เพศหญิง 87 คน ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามความต้องการในการศึกษาต่อระดับดุชฎีบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้ ทางอีเมล์ เว็บไซต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาสรุปผลการวิเคราะห์หา

ค่าร้อยละและนำเสนอข้อมูลในลักษณะการบรรยายเป็นความเรียง

ผลการศึกษา

การวิเคราะห์ความต้องการในการศึกษาต่อระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการหลักสูตรและการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่าเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 21.62 เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 78.38 ส่วนใหญ่มีช่วงอายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 54.95 สำเร็จการศึกษาในระดับ

มหาบัณฑิตระบบพิเศษ (นอกเวลาราชการ) คิดเป็นร้อยละ 100 โดยปฏิบัติหน้าที่ทางการสอนคิดเป็นร้อยละ 96.40 มีความต้องการศึกษาสาขาวิชาดังกล่าวอยู่ในระดับมากที่สุดและมาก คิดเป็นร้อยละ 36.94 และ 58.56 ตามลำดับ โดยมุ่งเน้นด้านนวัตกรรมการสอน การจัดการเรียนรู้ หลักสูตร และวิทยวิธีสอน ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีความสนใจจะเข้าศึกษาในระบบพิเศษ (นอกเวลาราชการ) คิดเป็นร้อยละ 90.99 โดยต้องการเรียนในแผนการเรียนแบบรายวิชาและทำวิทยานิพนธ์ คิดเป็นร้อยละ 80.18 ดังตาราง 1

ตาราง 1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความต้องการที่จะศึกษา		
มากที่สุด	41	36.94
มาก	65	58.56
ไม่ต้องการ	5	4.50
สาขาที่มุ่งเน้น (เลือกได้มากกว่า 1 สาขา)		
หลักสูตร	36	32.43
นวัตกรรมการสอน	65	58.56
การจัดการเรียนรู้	42	37.84
วิทยวิธีสอน	24	21.62
ระบบเวลาเรียนที่สนใจจะศึกษา		
ในเวลาราชการ	10	9.01
นอกเวลาราชการ	101	90.99
แผนการเรียนที่สนใจจะศึกษา		
ทำวิทยานิพนธ์อย่างเดียว	22	19.82
ทำวิทยานิพนธ์และเรียนรายวิชา	89	80.18

อภิปรายผล

การประเมินความต้องการ (need assessment) เป็นการระบุวิธีการวัดและประเมินความต้องการของโครงการ ซึ่งเป็นเกณฑ์พื้นฐานสำหรับการพิจารณาอนุมัติ เพื่อให้การสนับสนุนโครงการต่างๆ ทางการศึกษา (Stufflebeam, 2001) ก่อนดำเนินโครงการใดๆ ต้องมีการวางแผนของโครงการไว้ล่วงหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถตอบคำถามต่างๆ ได้ตรงตามความต้องการอย่างแท้จริง การวางแผนโครงการจึงจำเป็นต้องจัดให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการประเมินโครงการนั้นๆ ก่อนที่จะนำโครงการไปสู่ขั้นของการปฏิบัติ (Minamoto & Nagao, 2006: 103)

การศึกษาครั้งนี้ได้นำการประเมินความต้องการมาใช้ เพื่อศึกษาความต้องการในการศึกษาต่อระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ซึ่งมีกำหนดที่จะเปิดทำการสอนในปีการศึกษา 2551 นี้ ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีช่วงอายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี 41-50 ปี และอายุน้อยกว่า 30 ปี ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากสภาพปัจจุบันครูที่ทำหน้าที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาได้ให้ความสนใจในการศึกษาเล่าเรียนในระดับที่สูงขึ้น ใฝ่รู้ใฝ่การพัฒนางานวิชาการของตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการที่จะศึกษาในสาขาวิชาดังกล่าวถึงร้อยละ 95.50 ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเนื่องมาจาก คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้ทำการเปิดสอนในระดับบัณฑิตศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มาเป็นระยะเวลาอย่างยาวนาน และมีผู้ที่สำเร็จการศึกษาขั้นนั้นกระจายทั่วไปในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา กลุ่มตัวอย่างมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนางานวิชาการและยังมีฐานความรู้

ความสามารถที่พร้อมจะศึกษาในระดับดุษฎีบัณฑิต

หลักสูตรดังกล่าวที่จะจัดทำขึ้นจึงควรมุ่งเน้นให้สอดคล้องกับแนวโน้มของการจัดการเรียนรู้ระดับบัณฑิตศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้อัตนศึกษา โดยเฉพะอย่างยิ่งการเรียนรู้อัตนศึกษาที่เน้นขึ้นอยู่กับการวิจัย เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ เรียนรู้ที่ลึกซึ้งถึงพรมแดนของความรู้ที่เป็นพลวัต กอปรกับกระบวนการแสวงหาความรู้ที่เข้มข้นและลึกซึ้งถึงแก่นของความรู้ สามารถต่อยอดความรู้ใหม่และนำความรู้ที่ได้สู่การเชื่อมโยงข้อค้นพบใหม่ในสาขาวิชาของตนกับสังคมได้อย่างเหมาะสมกับกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลง ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และวัชรีย์ เซาว์ดำรง (2548: 113) ได้เสนอกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับดุษฎีบัณฑิตว่าผู้ที่ศึกษาในระดับนี้ควรมีคุณลักษณะพื้นฐาน 4 ประการ คือ 1) เข้าถึงแก่นความรู้ ความสามารถในการสร้างและอธิบายองค์ความรู้ใหม่ได้ 2) มีสมรรถภาพทางปัญญา ตกผลลึกทางความคิด และคาดการณ์อนาคตได้ 3) มีความเชี่ยวชาญในศาสตร์ที่ทำการวิจัย เชื่อมโยงศาสตร์ที่เชี่ยวชาญกับศาสตร์อื่นได้อย่างกลมกลืน และ 4) มีความกล้าหาญทางจริยธรรม เป็นผู้นำในจรรยาบรรณของวิชาชีพและจริยธรรมของสังคม ต้องเข้มแข็งพอที่จะแสดงความกล้าหาญทางจริยธรรมในวิชาชีพและสังคมได้

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความสนใจที่จะเข้าศึกษาในระบบพิเศษ (นอกเวลาราชการ) คิดเป็นร้อยละ 90.99 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการใช้เวลาว่างในวันหยุดมาพัฒนาศึกษาตน โดยมุ่งหวังให้การศึกษาไม่กระทบกับงานประจำ สามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับประยุกต์ใช้กับงานตามปกติ ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ทางวิชาการและเชี่ยวชาญในวิชาชีพ เพิ่มขีดสมรรถนะในการปฏิบัติงาน และระบบค่าตอบแทนก็ยังมีการเลื่อนขึ้นเงินเดือนตามปกติ (ชัยยุทธ ศิริสุทธิ,

2549: 30) เพิ่มโอกาสความก้าวหน้าในวิชาชีพที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น (สุรางค์ ณรงค์ศักดิ์สกุล, 2550: 56)

นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังต้องการที่จะเรียนในแผนการเรียนแบบรายวิชาและทำวิทยานิพนธ์ คิดเป็นร้อยละ 80.18 อาจเนื่องมาจากต้องการทบทวนฐานความรู้เดิมและต่อเติมความรู้ใหม่ให้สามารถนำไปปรับใช้ในกระบวนการทำงาน และเชื่อมโยงความรู้ที่เรียนในรายวิชาไปขยายสู่การวิจัยระดับปริญญาเอกต่อไป หลักสูตรจึงควรมีลักษณะเป็นพหุวิทยาการที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้สามารถแสวงหาคำตอบได้ด้วยกระบวนการวิจัย มีการบูรณาการศาสตร์หลากหลายสาขาที่สัมพันธ์กัน โดยมุ่งจัดประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ค่านิยม และทักษะอย่างเป็นขั้นตอน (Kelly, 2004) หลักสูตรดังกล่าวจึงควรตอบสนองต่ออนาคตภาพของหลักสูตรอุดมศึกษาไทย ซึ่งต้องมีการจัดหลักสูตรให้เป็นไปเพื่อการศึกษาดูชีวิต หลักสูตรจะต้องเติมเต็มความรู้ ความสามารถของผู้เรียนให้มีทักษะทางด้านคอมพิวเตอร์สืบค้นและเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่มีความเชื่อถือได้อย่างรวดเร็ว ปรับเปลี่ยนวิธีการคิดและพัฒนาความรู้ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมโลก และประการสำคัญคือผู้เรียนควรเรียนรู้และเข้าใจในความแตกต่างทางวัฒนธรรมร่วมกัน (ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์, 2550: 100-101)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1.1 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความ

ต้องการศึกษาต่อระดับดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการผลิตและการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุดและมาก รวมกันถึงร้อยละ 95.50 ซึ่งคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคามสามารถตอบสนองความต้องการดังกล่าวได้โดยเปิดทำการสอนและขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนการขอความร่วมมือไปยังสถาบันการเงินต่างๆ ที่สามารถให้การสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาเล่าเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการศึกษาในระบบพิเศษ (นอกเวลาราชการ) มากถึงร้อยละ 100 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครูและบุคลากรทางการศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาทั้งนี้จะด้วยวัตถุประสงค์ประการใดก็ตาม การศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิตมุ่งหวังที่จะผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้ที่มีความรู้ทางวิชาการและเชี่ยวชาญในวิชาชีพ ก่อปรด้วยคุณธรรม จริยธรรม ดังนั้น ระยะเวลาแรกเริ่มของการเปิดสอนจึงควรเป็นระบบปกติ (ในเวลาราชการ) เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพให้บรรลุตามความมุ่งหมายของหลักสูตรระดับนี้ อย่างไรก็ตามหากจะเปิดสอนระบบพิเศษ (นอกเวลาราชการ) ก็ควรมีการประเมินผลของการใช้หลักสูตรไปแล้วอย่างน้อย 5 ปี เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรนี้ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพและขนานรับกับกระแสของการเปลี่ยนแปลง

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาวัตถกรรมการผลิตและการเรียนรู้ที่ส่งเสริมสมรรถนะทางการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- ชัยยุทธ ศิริสุทธิ. (2549). ความต้องการในการศึกษาต่อและการฝึกอบรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 25(2), 26-36.
- ไพฑูริย์ สินลารัตน์ และวัชรีย์ เชาว์ดำรง. (2548). การพัฒนากรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 3(1), 105-115.
- ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์. (2550). ปัจจัยที่ควรคำนึงถึงในการจัดหลักสูตรอุดมศึกษา. *วารสารสำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*, (ฉบับพิเศษเนื่องในโอกาสครบรอบวันสถาปนามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 29 ปี), 97-103.
- สุรางค์ ณรงค์ศักดิ์สกุล. (2550). แนวโน้มการพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา: หลักสูตรสหวิทยาการ/พหุวิทยาการ. *วารสารสำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*, (ฉบับพิเศษเนื่องในโอกาสครบรอบวันสถาปนามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 29 ปี), 52-58.
- Kelly, A. V. (2004). *The curriculum*. London: Sage Publication.
- Minamoto, Y., & Nagao, M. (2006). Process considerations in evaluating educational cooperation projects. *Journal of International Cooperation in Education*, 9(1), 89-105.
- Stufflebeam, D. L. (2001). *New directions for evaluation: Evaluation models*. San Francisco: Jossey-Bass.

การพัฒนาารูปแบบการจัดการความรู้ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี

The Development of Knowledge Management Model for the Faculty of Nursing, Ratchathani University

ฉลองรัฐ อินทรีย์,¹ บุญชม ศรีสะอาด,² ชัยยุทธ ศิริสุทธิ³

Chalongrut Intree,¹ Boonchom Srisa-ard,² Chaiyuth Sirisuthi³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายสามประการ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการความรู้ก่อนการพัฒนาารูปแบบการจัดการความรู้ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี และวิทยาเขตอุดรธานี 2) เพื่อพัฒนาารูปแบบการจัดการความรู้ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี และวิทยาเขตอุดรธานี 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี และวิทยาเขตอุดรธานี ทำการวิจัยแบบผสมวิธี คือ ประยุกต์การวิจัยแบบมีส่วนร่วม การวิจัยและพัฒนา การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและคณาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 53 คน และวิทยาเขตอุดรธานี 47 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มการจัดการความรู้ 7 กลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 5 ชุด ได้แก่ แบบสำรวจการจัดการความรู้ แบบสอบถามความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการความรู้ แบบวัดปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการความรู้ แบบประเมินความสำเร็จในการจัดการความรู้ และแบบวัดความพึงพอใจในการจัดการความรู้ ซึ่งมีความเชื่อมั่นของเครื่องมือทั้งฉบับเท่ากับ .8880 .8989 .8814 .8981 และ .8999 ตามลำดับ ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้ 1) ก่อนการพัฒนาารูปแบบการจัดการความรู้ คณาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์มีการดำเนินกิจกรรมที่เป็นารจัดการความรู้บางองค์ประกอบ แต่ยังไม่เป็นระบบและไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน 2) รูปแบบการจัดการความรู้คณะพยาบาลศาสตร์ที่พัฒนา ประกอบด้วย ชั้นเตรียมผู้บริหารและคณาจารย์ มี 3 ขั้นตอน ขั้นตอนจัดทำแผนปฏิบัติการกำหนดวิสัยทัศน์ฯ ตั้งกรรมการฯ พัฒนาศักยภาพของทีม แบ่งกลุ่มและจัดตั้งศูนย์อย่างมีส่วนร่วม มี 6 ขั้นตอน ขั้นตอนปฏิบัติการจัดการความรู้ สร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย

¹ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² รองศาสตราจารย์, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Ed. D. Candidate in Educational Administration and Development, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Associate Professor, Faculty of Education, Mahasarakham University

³ Assistant Professor, Faculty of Education, Mahasarakham University

มี 3 ขั้นตอน 3) ผลการนำรูปแบบการจัดการความรู้ที่พัฒนา ไปทดลองใช้ที่คณะพยาบาลศาสตร์ทั้งสองแห่ง เป็นเวลา 8 เดือน โดยมีคณะกรรมการจัดการความรู้ กรรมการที่ปรึกษาและกลุ่มจัดการความรู้ 7 กลุ่ม ดำเนินการจัดการความรู้ตามกระบวนการจัดการความรู้ ซึ่งประกอบด้วย การจำแนกความรู้ การสร้างความรู้ใหม่ การแลกเปลี่ยนแบ่งปันความรู้ การนำความรู้ไปใช้ การเผยแพร่ความรู้ การสร้างเครือข่ายความรู้ และการประเมินผลความรู้ มีศูนย์จัดการความรู้ ทั้ง 7 กลุ่ม ได้องค์ความรู้ในการปฏิบัติงานจำนวนทั้งหมด 285 เรื่อง ผู้บริหารและคณาจารย์ทุกกลุ่มมีความพึงพอใจต่อการจัดการความรู้โดยรวมในระดับมาก ประเมินความสำเร็จในการจัดการความรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเห็นว่ารูปแบบการจัดการความรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนามีความเหมาะสมในระดับมาก 4) ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการจัดการความรู้ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี ได้แก่ การสนับสนุนจากผู้บริหารทุกระดับ ศูนย์จัดการความรู้ วัฒนธรรมในการจัดการความรู้ของผู้บริหารและคณาจารย์ และยุทธศาสตร์ในการจัดการความรู้ ซึ่งประกอบด้วย การใช้เทคโนโลยีเครือข่ายที่ผ่านการฝึกอบรมอย่างดี ความไว้วางใจ พลังร่วมและการมีส่วนร่วม

คำสำคัญ: คณะพยาบาลศาสตร์, การพัฒนาปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการความรู้, ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี

Abstract

The purposes of this research were: 1) to examine knowledge management situation before trial of knowledge management model constructed by researcher for the Faculty of Nursing, Ratchathani University and Udon Thani Campus, 2) to develop a knowledge management model for the Faculty of Nursing, and 3) to investigate factors affecting success in knowledge management for the Faculty of Nursing, Ratchathani University and Udon Thani Campus. The research was conducted by using mixed methodologies, namely applying participatory research, developmental plan research, quantitative research, and qualitative research. The sample consisted of 53 administrator and Nursing Faculty teaching staff, Ratchathani University, Changwat Ubon Ratchathani and 47 of those on Udon Thani Campus. They were divided into 7 groups. Five sets of the instruments used for data collection were a knowledge management survey, a questionnaire on appropriateness of the knowledge management model, a scale on factors affecting success in knowledge Management, an evaluation form on success in knowledge management and a scale on satisfaction with knowledge management, with discriminating powers of .8880 .8989 .8814 .8981 and .8999 respectively. The research results were as follows: 1) before developing the knowledge management model, the teaching staff of the Faculty of Nursing had operated activities which were knowledge management in some elements but the management was not systematic and management model could not be clearly defined 2) The developed knowledge management model for the Faculty of Nursing consisted of the step of preparing the administrator and teaching staff comprising 3 stages, the step of making plans for developing team potentials comprising stages, the step of knowledge management operation in 7 processes comprising 3 stages, and the step of compilation and summary with in the process. 3) The results of using the developed knowledge management model in

the Faculty of Nursing at the two places for 8 months by having knowledge management committees, and advisory committee, and 7 knowledge management groups for knowledge management operation based on the knowledge management process which included classifying knowledge, building new knowledge, sharing knowledge, implementing knowledge, disseminating knowledge, building knowledge network, established of knowledge management center and evaluating knowledge, the following were found. All the 7 groups of knowledge management were established. Totally 285 titles of the body of knowledge on performance were obtained. The administrators and teaching staff in every group showed their satisfaction with knowledge management as a whole at a high level. Success in knowledge management as a whole was evaluated to be at a high level; and they opined that the researcher-developed knowledge management model was appropriate at a high level. 4) The factors of success in knowledge management for the Faculty of Nursing included: supports from administrators at all levels, knowledge management centers, knowledge management culture of the administrators and teaching staff, and knowledge management strategies, namely the use of well-trained knowledge workers, trust, synergy, and participation.

Keywords: Faculty of Nursing, the development of knowledge management model, mixed research methodologies

บทนำ

การจัดการความรู้เป็นเครื่องมือการบริหารจัดการสมัยใหม่ที่มีความสำคัญของบุคลากรในองค์กร ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีค่ายิ่ง ประกอบกับกระแสของการเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างรวดเร็วทั่วโลก ฉะนั้นองค์กรสมัยใหม่จึงจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ต้องสามารถทำงานร่วมกันเป็นทีมได้เพื่อผลักดันให้องค์กรมีประสิทธิภาพ สามารถอยู่รอดได้ ตลอดจนสามารถแข่งขันกันได้ (วันทนา เมืองจันทร์ และคณะ, 2548)

มนุษย์ได้ก้าวสู่ยุคจัดการความรู้ (knowledge management) และผู้บริหารจึงมีหน้าที่สำคัญในการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษา ความรู้เป็นฐานอันสำคัญในการสร้างความหลากหลาย สถาบันอุดมศึกษาจะต้องกำหนดให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ (knowledge-based economy)

สถาบันอุดมศึกษาจะต้องมีศักยภาพในการบริหารจัดการความรู้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดของสถาบัน สังคม และประเทศชาติ ควรมีการปรับเปลี่ยนแนวความคิดการบริหารวิชาการในบริบทเก่าและให้เป็นการบริหารวิชาการในบริบทใหม่ คือ การจัดการความรู้

แนวคิดพื้นฐานที่สำคัญเกี่ยวกับการจัดการความรู้ที่ควรคำนึง ได้แก่ 1) ความรู้เกิดขึ้นและคงอยู่ในสติปัญญาของมนุษย์ 2) การแบ่งปันการแลกเปลี่ยนความรู้ต้องตั้งอยู่บนฐานของการไว้วางใจซึ่งกันและกัน 3) เทคโนโลยีก่อให้เกิดพฤติกรรมเกี่ยวกับความรู้ใหม่ๆ 4) การบริหารความรู้ต้องไม่ขัดแย้งกับวัฒนธรรมที่ฝังรากขององค์กร 5) วิสัยทัศน์และความเป็นผู้นำที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจฐานความรู้เป็นสิ่งจำเป็น 6) การวัดและประเมินการจัดการความรู้เป็นสิ่งจำเป็น 7) ยุทธศาสตร์ในการจัดการความรู้ต้องได้รับการพัฒนาตลอดเวลา 8) สถาบันอุดมศึกษาต้องให้ความสำคัญสนับสนุน กระตุ้นและส่งเสริมเพื่อ

ก่อให้เกิดการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กรหรือสถาบัน 9) การสนับสนุนและจัดสรรทรัพยากรเพื่อจัดการความรู้ เป็นความจำเป็นที่วิกฤตและสำคัญที่สุด และ 10) นวัตกรรมในการจัดการความรู้ควรเริ่มต้นจากจุดเล็กๆ ที่ทำเป็นโปรแกรมนำร่อง และควรมีการประเมินผลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Marquardt, 1996; พรชูลี อาชวอรุ่ง, 2543) ทั้งในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค ประเทศและสังคมของโลก โดยเฉพาะการจัดการศึกษาในสาขาวิชาชีพ การพยาบาลยังมีความสำคัญมาก การจัดการความรู้ในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติมีความจำเป็นที่ต้องใช้วิธีการจัดการความรู้ที่ดี เพื่อผลดีต่อนักศึกษา คณาจารย์ ผู้รับบริการ ให้ได้รับบริการที่มีคุณภาพ ปลอดภัย ได้รับความไว้วางใจ เป็นที่ยอมรับของสังคมทุกระดับและสังคมโลก (มหาวิทยาลัยราชธานี, 2548)

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี เป็นคณะหนึ่งในสี่คณะของมหาวิทยาลัยซึ่งได้ก่อตั้งมาตั้งแต่ พ.ศ.2538 ได้ผลิตบัณฑิตทางพยาบาลศาสตร์มาแล้ว 6 รุ่น และคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี ได้รับอนุมัติให้เปิดดำเนินการสอนในวันที่ 1 ตุลาคม 2542 และได้ผลิตบัณฑิตทางพยาบาลศาสตร์มาแล้ว 4 รุ่น (มหาวิทยาลัยราชธานี, 2542: 3)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ (knowledge management model) เพื่อนำไปพัฒนาการจัดการความรู้ในองค์กรให้เหมาะสมกับการบริหาร การจัดการ และวัฒนธรรมองค์กรของคณะพยาบาลศาสตร์ สามารถใช้ความรู้ในคณะพยาบาลศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาคณาจารย์และพัฒนาองค์กรให้มีการดำเนินการจัดการความรู้ให้เป็นระบบและเป็นองค์แห่งการเรียนรู้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการจัดการความรู้ก่อนการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของคณาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี และวิทยาเขตอุดรธานี
2. เพื่อพัฒนารูปแบบของการจัดการความรู้ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี และวิทยาเขตอุดรธานี
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลความสำเร็จของการจัดการความรู้ในคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี และวิทยาเขตอุดรธานี

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้ ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบและการวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ

2. กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยด้านขอบข่ายของกิจกรรมสำคัญขององค์กรในการจัดการความรู้ วงจรการจัดการความรู้ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการความรู้

ขั้นตอนที่ 2 เลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและคณาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี มีจำนวนทั้งหมด 53 คน แบ่งเป็นกลุ่มจัดการ 3 กลุ่ม โดยความสมัครใจ กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วย ภาควิชาการพยาบาลพื้นฐาน และภาควิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐานและการศึกษาทั่วไป

กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย ภาควิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช และภาควิชาการพยาบาลอนามัยชุมชน กลุ่มที่ 3 ประกอบด้วย ภาควิชาการพยาบาลสูติศาสตร์ ภาควิชาการพยาบาลเด็กและวัยรุ่น และภาควิชาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ

2. กลุ่มตัวอย่าง คือผู้บริหารและคณาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาเขตอุดรธานี มีจำนวนอาจารย์ทั้งหมด 47 คน แบ่งเป็นกลุ่มจัดการความรู้ 4 กลุ่ม โดยความสมัครใจ กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วย ภาควิชาการพยาบาลพื้นฐาน ภาควิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐานและการศึกษาทั่วไป และภาควิชาการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย ภาควิชาการพยาบาลอนามัยชุมชน และภาควิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช กลุ่มที่ 3 ประกอบด้วย ภาควิชาการพยาบาลสูติศาสตร์ และกลุ่มที่ 4 ประกอบด้วย ภาควิชาการบริหารการพยาบาล

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน

1. สร้างรูปแบบชั่วคราว (tentative model) การจัดการความรู้คณะพยาบาลศาสตร์ โดยอาศัยกรอบแนวคิด ดังนี้

1.1 ด้านกระบวนการจัดการความรู้
11 กระบวนการย่อยจากแนวคิดของ Wiig (1993) Nonaka and Takeuchi (1995) Marquardt (1996) Alavi (1997) และวิจารณ์ พานิช (2548)

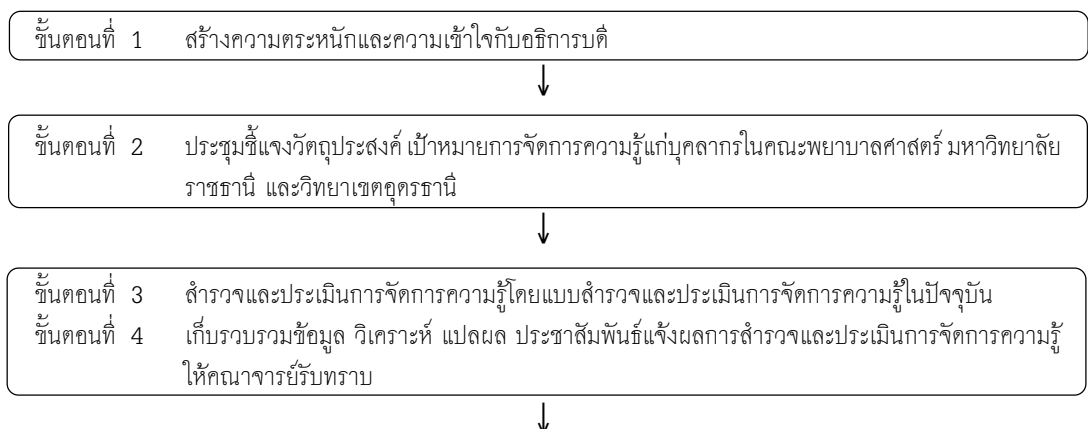
1.2 กรอบแนวคิดด้านพื้นฐานในการจัดการความรู้ของ Bartor and Martin (1997) Dasgupta (1998) และเกศรา รักชาติ (2549)

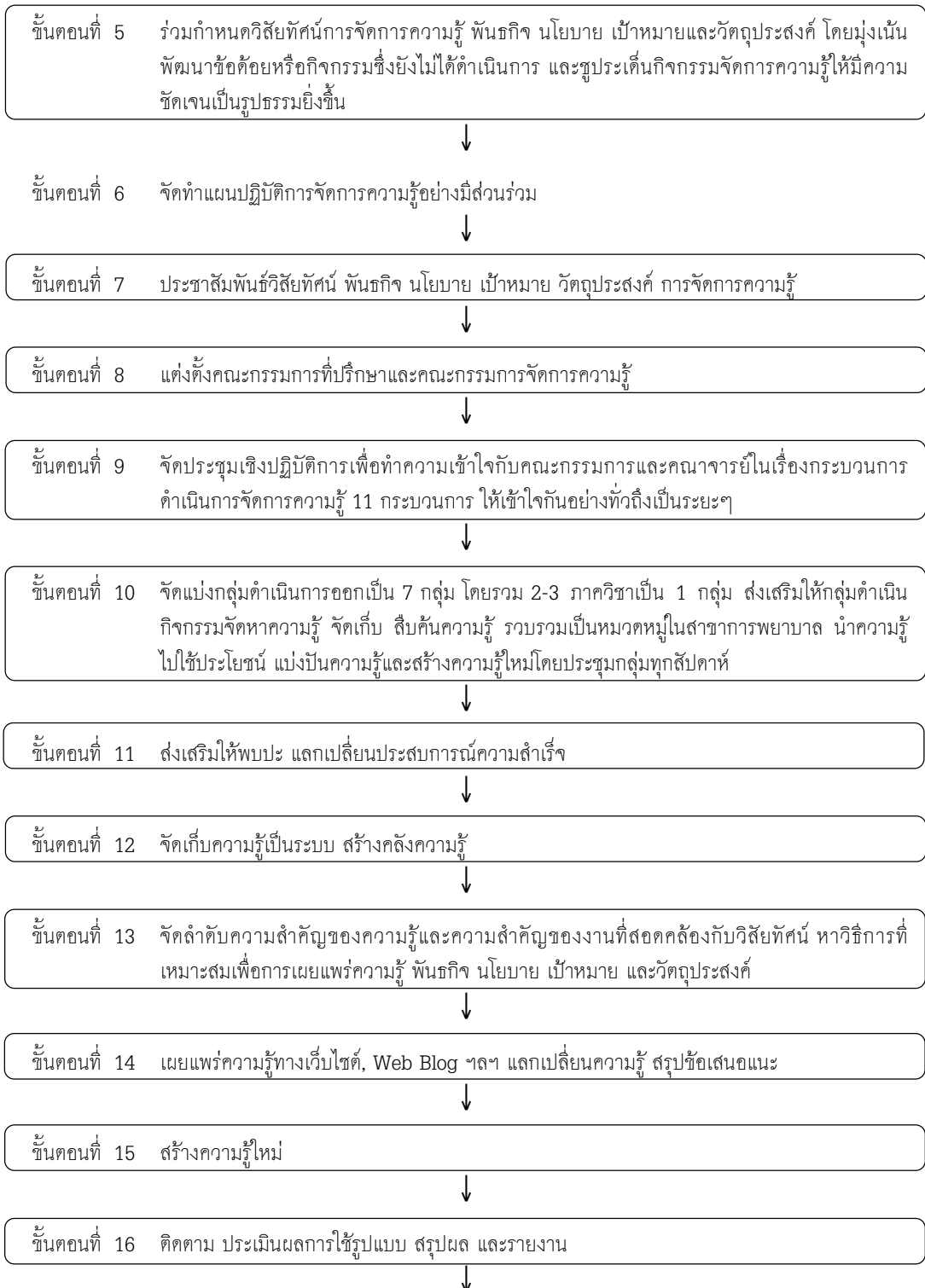
1.3 กรอบแนวคิดด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสำเร็จของการจัดการความรู้ ของ Senge (2001) Von (1998) Davenport and Prusak (1998) และเสนาะ ดิเียวาร์ (2541)

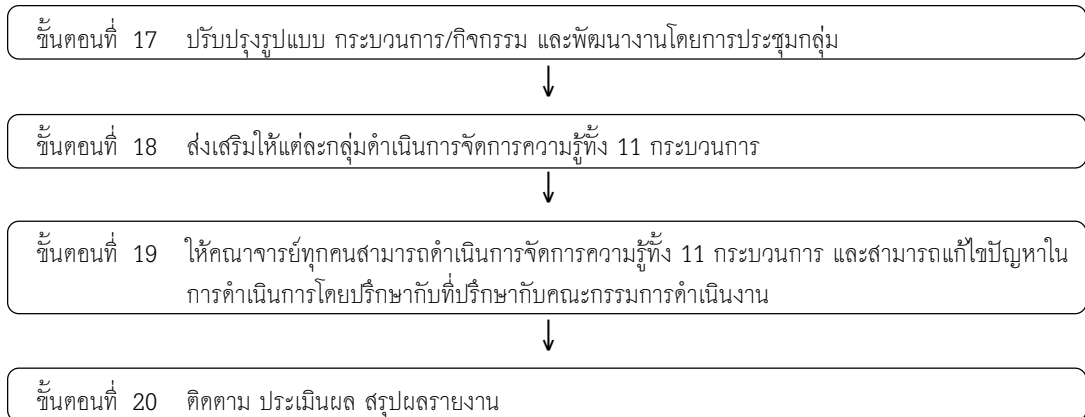
นำรูปแบบชั่วคราวการจัดการความรู้เสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน พิจารณาความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติและความสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการ และปรับปรุงรูปแบบ ผลพบว่ามีเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติและมีความสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการในระดับมาก

2. ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบการจัดการความรู้ชั่วคราวที่คณะพยาบาลศาสตร์ทั้งสองแห่งเป็นเวลา 8 เดือน และปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการจัดการความรู้

รูปแบบชั่วคราวประกอบไปด้วย 20 ขั้นตอน ดังนี้

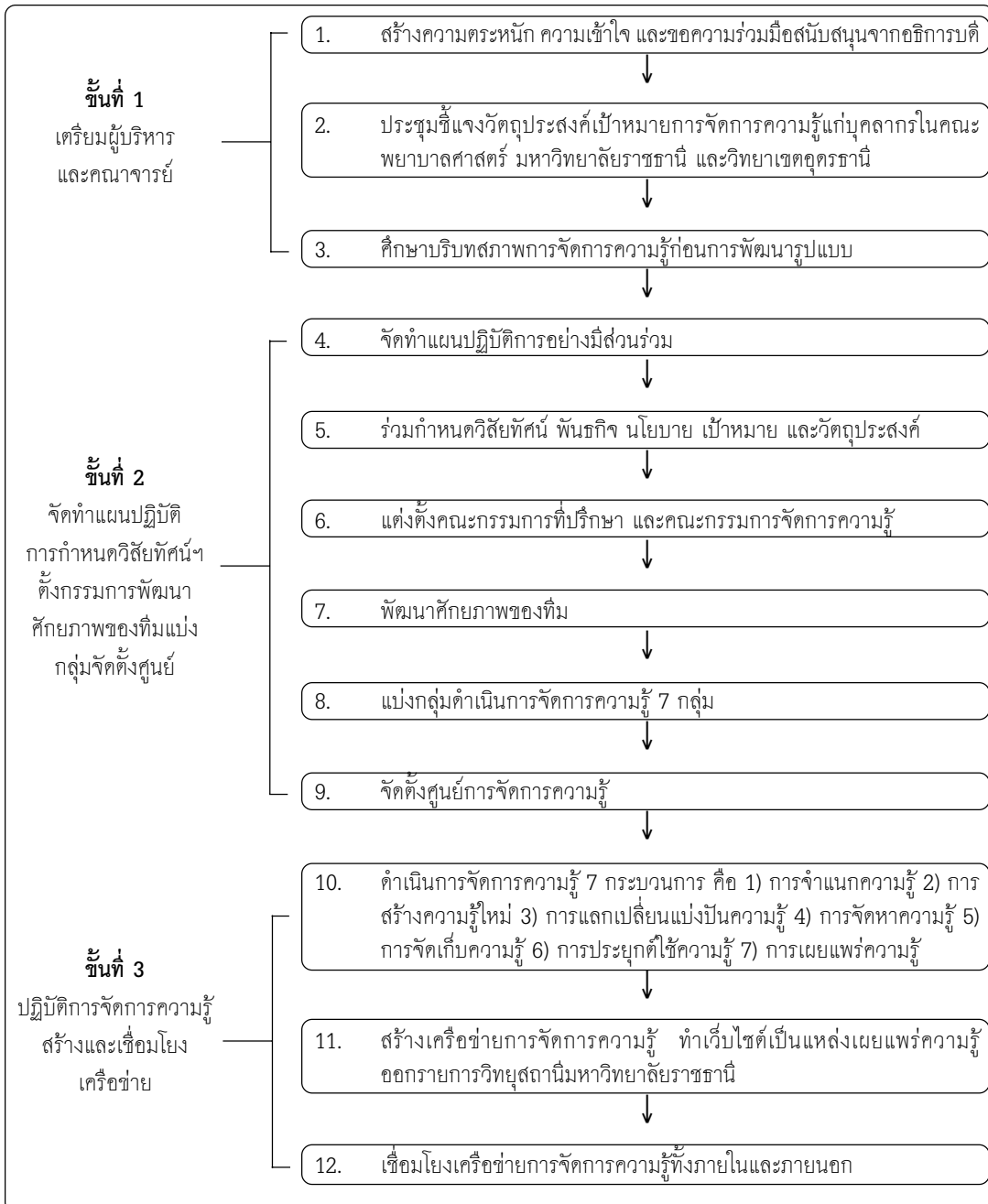

รูปแบบชั่วคราวการจัดการความรู้ (tentative knowledge management model)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการจัดการความรู้ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี และวิทยาเขตอุดรธานี ก่อนพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ พบว่าสภาพการจัดการความรู้ คณาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ มีการดำเนินกิจกรรมที่เป็นการจัดการความรู้บ้างองค์ประกอบ แต่ไม่ทราบว่าเป็นการจัดการความรู้ไม่มีระบบ ไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน

2. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี และวิทยาเขตอุดรธานี หลังการทดลองใช้รูปแบบชั่วคราวเป็นเวลา 8 เดือน และทำการปรับปรุงการดำเนินการจัดการความรู้ตลอดเวลา และจากผลการประเมินความสำเร็จและความพึงพอใจของคณาจารย์กลุ่มจัดการความรู้ทั้ง 7 กลุ่ม อยู่ในระดับมาก ได้รูปแบบการจัดการความรู้ดังนี้

หมายเหตุ นอกจากจะดำเนินการตามขั้นตอนที่กำหนดแล้ว ยังมีหลักยึดในการดำเนินการ ดังนี้

1. ยึดหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้แก่ การศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ คำนึงถึงวัฒนธรรมองค์กร การมีส่วนร่วม ความซื่อสัตย์สุจริต จริใจต่อกัน และรู้จักสามัคคี
2. ทำการประเมินและปรับปรุงในระหว่างดำเนินการจัดการความรู้
3. การดำเนินการจัดการความรู้ ตามขั้นตอนที่ 10 กระทำอย่างต่อเนื่องแม้ว่าจะครบตามกำหนดในการวิจัยแล้ว

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการความรู้ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี และวิทยาเขตอุดรธานี ทดลองใช้เป็นเวลา 8 เดือน ระหว่างวันที่ 1 สิงหาคม 2549 ถึง 31 มีนาคม 2550 ผลปรากฏ ดังนี้ 1) มีกระบวนการจัดการความรู้ที่เป็นระบบ 2) มีการจัดตั้งศูนย์จัดการความรู้เป็นกลไกขับเคลื่อนการจัดการความรู้ 3) ได้เว็บไซต์ซึ่งเป็นแหล่งจัดเก็บความรู้ แลกเปลี่ยนความรู้ เผยแพร่ความรู้ เชื่อมโยงเครือข่ายความรู้และประชาสัมพันธ์ 4) ได้องค์ความรู้ที่เกิดจากการจัดการความรู้ที่เป็นระบบ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี 3 กลุ่ม ได้ tacit knowledge จำนวน 53 เรื่อง explicit knowledge จำนวน 67 เรื่อง วิทยาเขตอุดรธานีได้ tacit knowledge จำนวน 45 เรื่อง และ explicit knowledge จำนวน 120 เรื่อง

4. คณาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ ทั้ง 7 กลุ่มการจัดการความรู้ มีความพึงพอใจต่อการจัดการความรู้เห็นว่าความสำเร็จของรูปแบบการจัดการความรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ในการดำเนินการจัดการความรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก

5. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการความรู้ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี ได้แก่ การใช้รูปแบบที่มีประสิทธิผล การสนับสนุนส่งเสริมจากผู้บริหารทุกระดับ การจัดตั้งศูนย์จัดการความรู้ วัฒนธรรมในการจัดการความรู้ของผู้บริหารและคณาจารย์ และยุทธศาสตร์ในการจัดการความรู้ ซึ่งประกอบด้วย การใช้ฮอลลิดจ์เวอร์เคอร์ที่ผ่านการฝึกอย่างดี ความไว้วางใจ การใช้ความรู้ความเข้าใจ ความมุ่งมั่นและการใช้หลักการทวงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการรู้จักสามัคคี

อภิปรายผล

1. รูปแบบการจัดการความรู้ของคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี ที่ผู้วิจัยพัฒนาเป็นรูปแบบที่ผ่านการทดลองใช้ทั้งที่คณะพยาบาลศาสตร์ จังหวัดอุดรธานี และที่วิทยาเขตอุดรธานี เป็นเวลา 8 เดือน พบว่าเป็นรูปแบบการจัดการความรู้ที่มีประสิทธิผลมาก พิจารณาได้จากหลายประเด็นประกอบกัน ประการแรก คือ มีการดำเนินการจัดการความรู้ตามกระบวนการทั้ง 7 กระบวนการ คือ การจำแนกความรู้ การสร้างความรู้ใหม่ การแลกเปลี่ยนแบ่งปันความรู้ การจัดหาความรู้ การจัดเก็บความรู้ การประยุกต์ใช้ความรู้ และการเผยแพร่ความรู้ โดยคณาจารย์ของแต่ละแห่งที่ดำเนินการรวมทั้งหมด 7 กลุ่ม ได้องค์ความรู้ที่นำมาใช้ประโยชน์จำนวนมาก ประการที่สอง เกิดศูนย์จัดการความรู้ทั้งในรูปแบบแห่งดำเนินการในมหาวิทยาลัย และในรูปของเว็บไซต์เป็นแหล่งจัดเก็บความรู้ แลกเปลี่ยนความรู้ เผยแพร่ความรู้ และประชาสัมพันธ์การจัดการความรู้ ประการที่สาม มีการนำความรู้ที่ได้จากการจัดการความรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ และปฏิบัติงานของคณาจารย์และผู้บริหารคณะพยาบาลศาสตร์ ประการที่สี่ คณาจารย์ทั้ง 7 กลุ่มเห็นว่าการจัดการความรู้มีความเหมาะสมในระดับมาก มีความพึงพอใจในการจัดการความรู้ในระดับมาก และเห็นว่าการดำเนินการจัดการความรู้ประสบความสำเร็จในระดับมาก ประการที่ห้า คณาจารย์และผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจ เห็นความสำเร็จของการจัดการความรู้ในองค์การ มีความสนใจ กระตือรือร้นในการดำเนินการจัดการความรู้ ผลที่ปรากฏดังกล่าวน่าจะเนื่องมาจากผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการจัดการความรู้โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์จากกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้ 8 กรอบแนวคิด ร่วมกับ

การยึดหลักในการดำเนินการ 5 ประการ ในส่วนของกรอบแนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้ นั้น ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดด้านกระบวนการจัดการความรู้ ของ Wiig (1993) Nonaka and Takeuchi (1995) Marquardt (1996) Alavi (1997) และวิจารณ์ พานิช (2548) กรอบแนวคิดด้านพื้นฐานในการจัดการความรู้ของ Bartor and Martin (1997) Dasgupta (1998) และเกศรา รักษาติ (2549) ในส่วนของหลักในการดำเนินการ 2 ส่วน ได้แก่ หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, ม.ป.ป.: 3-32) ซึ่งได้แก่ การศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ คำนึงถึงวัฒนธรรมองค์กร การมีส่วนร่วม ความซื่อสัตย์สุจริต จริงใจต่อกัน และรู้จักสามัคคี และหลักการทำการประเมินปรับปรุง (formative assessment) ในขณะดำเนินการ

2. ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการความรู้ พบว่ามีหลายปัจจัยหลัก ได้แก่ การใช้รูปแบบการจัดการความรู้ที่มีประสิทธิผล และปัจจัยอื่นๆ ที่จะนำมาอภิปราย ได้แก่ การสนับสนุนส่งเสริมจากผู้บริหารทุกระดับ ศูนย์จัดการความรู้ การใช้ยุทธศาสตร์ต่างๆ ในการดำเนินการจัดการความรู้ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ด้านการได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากผู้บริหารของมหาวิทยาลัย ซึ่งประกอบด้วยอธิการบดี รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี และผู้บริหารของคณะพยาบาลศาสตร์ ประกอบด้วย คณบดี รองคณบดี และหัวหน้าภาควิชาต่างๆ เป็นส่วนที่สำคัญส่วนแรก ซึ่งในการดำเนินการใดๆ จำเป็นจะต้องสร้างความเข้าใจกับผู้บริหาร ให้ผู้บริหารเห็นความสำคัญของเรื่องที่จะดำเนินการ แม้ว่าจะเป็นเรื่องที่ยากเพียงใดก็ตาม ผู้วิจัยจะต้องแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่น

ความเพียร ยึดแนวทางพระมหาชนก (พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว) โดยใช้เทคนิควิธีการในการนำเสนอ อธิบาย ชี้แจงให้ผู้บริหารเข้าใจและเห็นความสำคัญ ซึ่งเป็นสิ่งที่จะทำให้ผู้บริหารสนับสนุนส่งเสริม และนำมาซึ่งความร่วมมือ ร่วมใจของบุคลากรทุกฝ่าย ทำให้ดำเนินการได้ด้วยความราบรื่น มีพลังในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของกานต์สุตมาชะศิริานนท์ (2546) ที่ได้วิจัย เรื่อง การนำเสนอบริบทการจัดการความรู้สำหรับองค์กรภาคเอกชน ผลการศึกษาพบว่าองค์ประกอบที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการความรู้ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ซึ่งองค์ประกอบแรกคือ ผู้นำหรือผู้บริหาร

2.2 ศูนย์จัดการความรู้ที่ได้จัดสร้างขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการจัดการความรู้ การจัดหาความรู้ การจัดเก็บความรู้ เป็นแหล่งร่วมการประชุม การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ เป็นเครือข่ายความรู้และเชื่อมโยงความรู้และทำให้กลุ่มจัดการความรู้ดำเนินงานให้บรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย นโยบาย และวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาและคณะกรรมการดำเนินงานจัดการความรู้ ติดตามการดำเนินงาน ตลอดจนการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทำให้การดำเนินงานจัดการความรู้ได้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ทุกประการ

2.3 การใช้ยุทธศาสตร์ต่างๆ ส่งเสริมให้เกิดเป็นปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จในการดำเนินการจัดการความรู้ มีดังนี้

1) ยุทธศาสตร์ความไว้วางใจ พลังร่วมและการมีส่วนร่วมทำให้คณาจารย์ เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกันในการดำเนินการจัดการความรู้ ตลอดจนเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเองที่ได้สร้างองค์ความรู้ไว้เป็น

จำนวนมาก ได้เก็บความรู้อย่างเป็นระบบไว้ในเว็บไซต์ เอกสาร แฟ้มสะสมงาน ตลอดจนการได้เผยแพร่ความรู้ทางวิทยุกระจายเสียงของมหาวิทยาลัย เกิดความภาคภูมิใจและศรัทธาในผู้บริหารและสถาบัน ยุทธศาสตร์นี้ยึดหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, ม.ป.ป.: 3-32) ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม จริงใจต่อกัน และรู้รักสามัคคี และสอดคล้องกับแนวคิดของ Von (1998) เสนาะ ตีเยวาร์ (2541) Bartor and Martin (1997) เกศรา รักชาติ (2549) และเมตต์ เมตต์การุณจิต (2536) ซึ่งให้ความสำคัญในแนวคิดพื้นฐานที่เป็นเครื่องมือและกลไกการจัดการความรู้ที่จำเป็นต้องอาศัยความไว้วางใจพลังร่วมและการมีส่วนร่วมของบุคคลที่ทำงานร่วมกันในองค์กร

2) การใช้ยุทธศาสตร์นอลลิคจ์-เวอร์เคอร์ที่ผ่านการอบรมอย่างดีมาแล้ว ทำหน้าที่จัดเก็บรวบรวมความรู้ จัดทำเว็บไซต์เป็นเครือข่ายความรู้ จัดเก็บและแลกเปลี่ยนแบ่งปันความรู้ เป็นประชาสัมพันธ์ความรู้ให้แก่คณาจารย์และบุคคลทั่วไป นอลลิคจ์เวอร์เคอร์ที่ได้รับการฝึกทำหน้าที่เฉพาะในการรวมผลงานจากกลุ่มจัดการความรู้ นำมาจัดพิมพ์ นำขึ้นเว็บไซต์ และจัดเก็บที่ศูนย์จัดการความรู้ ทำให้คณาจารย์ได้รับความสะดวก ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ Dasgupta (1998) ที่เน้นว่าในการจัดการความรู้ให้ประสบความสำเร็จนั้นต้องใช้ยุทธศาสตร์นอลลิคจ์เวอร์เคอร์ที่ผ่านการอบรมอย่างดีแล้วทำหน้าที่จัดเก็บรวบรวมความรู้

3) ยุทธศาสตร์การสื่อสารการจัดการความรู้ (communication of KM) คือ การทำให้เกิดความเคลื่อนไหวของความรู้ผ่านสื่อไปยังบุคคลที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และความเข้าใจในผู้ที่เกี่ยวข้อง ก่อให้เกิด

ความเปลี่ยนแปลงทางด้านทัศนคติ พฤติกรรม และเพิ่มขีดความสามารถของบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ เสนาะ ตีเยวาร์ (2541) และ เกศรา รักชาติ (2549) ที่ให้ความสำคัญในแนวคิดพื้นฐานในสวนการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารข้อมูลเป็นเครื่องมือและกลไกการจัดการความรู้ในองค์กร

2.4 วัฒนธรรมองค์กรในสถานศึกษาเอกชนที่มุ่งเน้นผลงาน เน้นความรับผิดชอบและการตรงต่อเวลาในการปฏิบัติงาน เพื่อให้สามารถผลิตผลงานได้อย่างเต็มที่ องค์กรสามารถดำรงอยู่ได้ และเมื่อผนวกรูปแบบการจัดการความรู้ที่เป็นระบบเข้ากับวัฒนธรรมองค์กรของสถานศึกษาที่มีอยู่เดิม จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมให้การจัดการความรู้ในครั้งนี้สัมฤทธิ์ผลเป้าหมายที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบการจัดการความรู้ไปใช้

1.1 การนำรูปแบบการจัดการความรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นไปใช้ จะต้องดำเนินการตามรูปแบบครบทุกส่วนทุกขั้นตอนจึงจะได้ผลเต็มที่ ไม่ควรนำไปใช้เพียงบางส่วนซึ่งอาจทำให้ได้ผลไม่เต็มที่

1.2 ควรส่งเสริมกระบวนการจัดการความรู้ขององค์กร ส่งเสริมพัฒนาการทรัพยากรปัญญาของบุคลากรในองค์กรให้มีการประสานงานความร่วมมือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเผยแพร่ความรู้ การหาความรู้ใหม่ การใช้ความรู้ การประยุกต์ใช้ความรู้ การสร้างเครือข่ายความรู้ การแปลงความรู้ของบุคคล ตลอดจนการเรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกันให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายและจุดประสงค์ที่วางไว้ทุกประการ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดการความรู้ในด้านอื่นๆ เพื่อจะได้มีแนวทางที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ เป็นแนวทางในการเรียนรู้ในองค์กรต่อไป ควรมีการศึกษารูปแบบของการเรียนรู้ร่วมกัน (collaboration) ในการจัดการความรู้ขององค์กรในสถาบันอุดมศึกษา เพราะการเรียนรู้ร่วมกันเป็นปัจจัยที่สำคัญในการจัดการความรู้ในองค์กรและเป็นสิ่งที่มีประโยชน์อย่างยิ่งในการดำเนินการจัดการความรู้

2.2 ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดการความรู้ในบริบทด้านการเรียนการสอนในระบบอื่นๆ เช่น ในระบบทางไกล การจัดการ

ความรู้ในชั้นเรียน เพราะการจัดการความรู้มีบทบาทในองค์กรต่างๆ ทั้งองค์กรธุรกิจและองค์กรการศึกษา ดังนั้น จึงควรที่จะมีการประยุกต์การนำรูปแบบการจัดการความรู้มาใช้กับผู้เรียน เพื่อสร้างความรู้ความร่วมมือนกับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีการแสวงหาความรู้ และเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กานต์สุตา มาชะเศศิลานนท์. (2546). *การนำเสนอระบบการจัดการความรู้สำหรับองค์กรภาคเอกชน*. วิทยานิพนธ์ ค.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- เกศรา รักชาติ. (2549). *องค์กรแห่งการเรียนรู้ (Awakening organization)*. กรุงเทพฯ: เนชั่นมัลติมีเดียกรุ๊ป.
- พรชูลี อาชวอำรุง. (2543). *การสอนโดยเน้นการคิดวิเคราะห์ เอกสารประกอบการประชุมวิชาการเรื่องปฏิรูปการเรียนรู้: นวัตกรรมการสอนระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยราชธานี. (2542). *คู่มือหลักสูตรการศึกษา*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- _____. (2548). *คู่มือหลักสูตรการศึกษา*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2536). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท กรณีศึกษาโครงการฝายประชาชนอาสาเพื่อพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก*. ปทุมธานี: โรงเรียนนายอำเภอ วิทยาลัยการปกครอง.
- วิจารณ์ พาณิช. (2548). *การจัดการความรู้*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อการพัฒนา (สจศ.).
- วันทนา เมืองจันทร์ และคณะ. (2548). *การจัดการความรู้ในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- เสนาะ ตีเยาว์. (2541). *การสื่อสารในองค์กร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (ม.ป.ป.) *หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว*. กรุงเทพฯ: โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า.

- Alavi, M. (1997). *Knowledge management and knowledge management system*. New York: McGraw-Hill.
- Bartor, K. M., & Martin, D. C. (1997). *Management* (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.
- Dasgupta, P. (1998). Trust as a commodity. In D. Cambetta (Ed.), *Trust*. Massachusetts: Brazil Black Well.
- Davenport, T. H., & Prusak, L. (1998). *Working knowledge: How organization manage what they know*. นิตยสาร วิเทศ (ผู้แปล). กรุงเทพฯ: เอ อาร์ บีซิเนสเพรส.
- Marquardt, M. J. (1996). *Building the learning organization*. New York: McGraw-Hill.
- Nonaka, I., & Takeuchi, H. (1995). *The knowledge-creating company: How Japanese companies create the dynamics of innovation*. New York: Oxford University Press.
- Senge, P. (2001). Classic work: The leader's new work: Building learning organizations. In M. Daryl (Ed.), *Knowledge management: Classic and contemporary works* (pp. 19-52). Cambridge: MIT Press.
- Von, K. G. (1998). Care in knowledge creation. *California Management Review*. 40(30).
- Wiig, K. (1993). *Knowledge management foundaton*. Arlington, TX: Schema Press.

การเปรียบเทียบพฤติกรรมการออกกำลังกายและพฤติกรรมสุขภาพของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตมหาสารคาม

Comparison between Physical Exercise Behaviors and Health Behaviors of the Personnel of Mahasarakham University, Rajabhat Maha Sarakham University and Institute of Physical Education Mahasarakham

กฤตยากร ลดาวัลย์,¹ ศิริศักดิ์ จันฎาไชย,² วิโรจน์ มุทกุนต์³
Kritayakorn Ladawan,¹ Sirisak Chaluechai,² Virote Mutukunt³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมการออกกำลังกายและพฤติกรรมสุขภาพของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตมหาสารคาม จำแนกตามเพศ ช่วงอายุ ลักษณะงาน และสังกัดมหาวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นบุคลากรมหาวิทยาลัยทั้ง 3 แห่ง จำนวน 260 คน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยแบบสอบถามพฤติกรรมการออกกำลังกาย และแบบสอบถามพฤติกรรมสุขภาพ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณทางเดียว (one-way MANOVA) เพื่อทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. พฤติกรรมการออกกำลังกายของบุคลากรโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกตามตัวแปรและขั้นตอนของพฤติกรรมการออกกำลังกาย พบว่าบุคลากรทุกตัวแปรมีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นบุคลากรสังกัดสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตมหาสารคาม มีพฤติกรรมการออกกำลังกายอยู่ในระดับมากทุกขั้นตอน

2. พฤติกรรมสุขภาพของบุคลากรโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกตามตัวแปรและองค์ประกอบของพฤติกรรมสุขภาพ พบว่าบุคลากรทุกตัวแปรมีพฤติกรรมด้านการบริโภคอาหาร

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการกีฬาและสุขภาพ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² รองศาสตราจารย์, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³ รองศาสตราจารย์, ฝ่ายวิชาการและวิเทศสัมพันธ์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ M. A. Candidate in Sport and Health Management, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Associate Professor, Faculty of Education, Mahasarakham University

³ Associate Professor, Academic Affairs and International Relations Office, Mahasarakham University

และด้านการป้องกันการเจ็บป่วยอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการพักผ่อนหย่อนใจและใช้เวลาว่างกับงานอดิเรก และด้านการจัดการความเครียดโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ มีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นบุคลากรที่มีอายุไม่เกิน 30 ปี และบุคลากรสายสนับสนุน มีพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก

3. บุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยต่างกัน มีพฤติกรรมการออกกำลังกายและพฤติกรรมสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนบุคลากรที่มีความแตกต่างกันด้านเพศ ช่วงอายุ และลักษณะงาน มีพฤติกรรมการออกกำลังกายและพฤติกรรมสุขภาพไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: บุคลากรมหาวิทยาลัย, พฤติกรรมการออกกำลังกาย, พฤติกรรมสุขภาพ

Abstract

This research aimed to study and compare physical exercise behaviors and health behaviors of the personnel of Mahasarakham University, Rajabhat Maha Sarakham University and Institute of Physical Education Mahasarakham, according to genders, age ranges, nature of works, and universities. The sample consisted of 260 personnel of the three universities, selected by the use of a multi-stage sampling technique. The instruments for data collection consisted of questionnaires on physical exercise behaviors; and questionnaires on health behaviors. The statistics used to analyze the data were mean, standard deviation and one-way MANOVA was used to test the hypothesis.

The research findings were as follows:

1. Regarding the physical exercise behaviors, the whole behaviors of the personnel were at a moderate level. When classified by the variables and the steps of the physical exercise behaviors, it was found that the personnel with all variables behaved at the moderate level, except for the personnel of the Institute of Physical Education Mahasarakham behaved at a high level in all steps of physical exercise behaviors

2. Regarding the health behaviors, the whole behaviors of the personnel were at a moderate level. When classified by the variables and the compositions of health behaviors, it was found that the personnel with all variables behaved at a high level on the aspects of food consumption, and prevention of illness. On the aspects of recreation and hobby, and stress management by recreational activities, their behaviors were at a moderate level, except for personnel under 30 years of age, and support staff who showed their behaviors at high level.

3. The personnel working at different universities differently showed physical exercise behaviors and health behaviors at the .05 level of statistical significance. However, the personnel with differences in gender, age range, and nature of work, did not showed physical exercise behaviors and health behaviors differently.

Keywords: university personnel, physical exercise behavior, health behavior.

บทนำ

ปัจจุบันมีหลายปัจจัยที่มีผลต่อปัญหาสุขภาพ เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการปกครอง โดยเฉพาะด้านอุตสาหกรรมทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ เช่น มลภาวะทางน้ำ มลภาวะทางดิน และมลภาวะทางอากาศ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพทั้งทางตรงและทางอ้อม ด้านสังคมพบว่าสภาพสังคมมีการแข่งขันมากขึ้น ต้องปฏิบัติภารกิจประจำวันอย่างเร่งรีบ ให้ความสำคัญต่อการออกกำลังกายและสุขภาพน้อย การดำเนินชีวิตไม่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมสุขภาพ เช่น มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในการบริโภค การทำงาน และการออกกำลังกาย ทำให้มีแนวโน้มเกิดโรคต่างๆ เช่น โรคหัวใจ โรคเบาหวาน โรคมะเร็ง และโรคระบบทางเดินหายใจ เป็นต้น ดังพระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เนื่องในพิธีการสัมมนาระดับชาติเรื่องการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ.2523 ณ มหาวิทยาลัยมหิดล (มหาวิทยาลัยมหิดล, 2523: 2) ความว่า “...ร่างกายของคนเรานั้น ธรรมชาติสร้างมาสำหรับใช้ ออกแรงมิใช่ให้อยู่เฉยๆ ถ้าใช้แรงให้พอเหมาะพอดีสม่ำเสมอ ร่างกายก็จะเจริญแข็งแรงคล่องแคล่วและคงทนยั่งยืน ถ้าไม่ใช้แรงหรือไม่เพียงพอร่างกายก็จะเจริญแข็งแรงอยู่ไม่ได้แต่จะค่อยๆ เสื่อมไปเป็นลำดับ และหมดสภาพไปก่อนเวลาอันควร ดังนั้น ผู้ที่ปกติทำงานโดยไม่ใช้กำลังหรือใช้กำลังแต่น้อย จึงจำเป็นต้องหาเวลาออกกำลังกายให้เพียงพอกับความต้องการตามธรรมชาติเสมอทุกวัน มิฉะนั้นจะเป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่งที่เขาใช้สติปัญญาความสามารถของเขาทำประโยชน์ให้แก่ตนเองและส่วนรวมได้น้อยเกินไป เพราะร่างกายอันกลับกลายเป็นอเนกประสงค์นั้น จะไม่อำนวยโอกาสให้ทำงานได้โดยมีประสิทธิภาพ” เห็นได้ชัดเจนว่าการออกกำลังกาย

มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสุขภาพ การออกกำลังกายนอกจากช่วยให้บุคคลมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงแล้ว ผลที่ได้คือจะไม่สูญเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล มีเศรษฐกิจดีขึ้น และการที่มีสุขภาพดีย่อมทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานดี ซึ่งสอดคล้องกับ ทัศนอมวงศ์ กฤษณ์เพ็ชร (2547: 8) ที่กล่าวว่ากิจกรรมการออกกำลังกายและกีฬาเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชาติให้มีสุขภาพสมบูรณ์ มีระเบียบวินัย รวมทั้งฝึกฝนให้มีจิตใจรู้แพ้ รู้ชนะ รู้ภัย มีความสมัครสมานสามัคคี และเสริมสร้างประสานสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรของหน่วยงาน สถาบัน และกลุ่มสังคมต่างๆ ให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขด้วยความรักและความเข้าใจต่อกัน

จากเหตุผลและความสำคัญข้างต้น จึงทำให้หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนให้ความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากรมากขึ้น โดยเฉพาะสถานศึกษาในระดับอุดมศึกษา เนื่องด้วยมองเห็นว่าบุคลากรของมหาวิทยาลัยนั้นเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า มีความสำคัญที่สุด เพราะเป็นผู้ขับเคลื่อนองค์กรไปสู่เป้าหมายปลายทาง อาทิ มหาวิทยาลัยมหาสารคามได้เห็นความสำคัญของทรัพยากรบุคคล จึงมีนโยบายพัฒนาทางด้านสุขภาพร่างกายโดยบริหารจัดการคู่ขนานไปกับการพัฒนาด้านอื่นๆ ด้วย (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547: 12) และในส่วนของสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาในจังหวัดมหาสารคามที่จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับปริญญาตรีขึ้นไป ซึ่งได้แก่มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตมหาสารคาม ก็ได้ให้ความสำคัญแก่การออกกำลังกายเช่นเดียวกัน ดังจะเห็นได้จากการจัดให้มีสถานที่สำหรับออกกำลังกายหลายรูปแบบทั้งในร่มและกลางแจ้ง เป็นต้นว่า สนามฟุตบอล บาสเกตบอล

แบดมินตัน เทนนิส ยกน้ำหนัก เต้นแอโรบิค วิ่งเหยาะ เป็นต้น ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อให้บุคลากร ซึ่งได้แก่ ครูอาจารย์ และนิสิตนักศึกษา รวมทั้งบุคลากรภายนอกได้ใช้บริการออกกำลังกายเพื่อให้มีสุขภาพแข็งแรง และอาจจะมีการฝึกซ้อมเพื่อการแข่งขันหรือเพื่อความสนุกสนานนันทนาการระหว่างสถาบันด้วย แต่อย่างไรก็ตามบุคลากรของมหาวิทยาลัยซึ่งแตกต่างกันด้วยสถานภาพ วัย และลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ จะใช้เวลาส่วนใหญ่ในการปฏิบัติงาน เครื่องเคียดอยู่กับหน้าที่จนพักผ่อนไม่เพียงพอ การสร้างเสริมสมรรถภาพทางกายมีน้อยทำให้ร่างกายอ่อนแอและเกิดโรคภัยไข้เจ็บได้ง่าย มีผลให้การทำงานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ซึ่งเป็นผลเสียต่อเศรษฐกิจและครอบครัว

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น เห็นได้ว่าการออกกำลังกายเป็นพฤติกรรมที่น่าสนใจศึกษาเพราะเกี่ยวข้องกับสุขภาพโดยตรง ดังนั้นผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาพฤติกรรมการออกกำลังกายและพฤติกรรมสุขภาพของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตมหาสารคาม เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาและส่งเสริมพฤติกรรมการออกกำลังกายและพฤติกรรมสุขภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการออกกำลังกายและพฤติกรรมสุขภาพของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และสถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตมหาสารคาม
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการออกกำลังกายและพฤติกรรมสุขภาพของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏ

มหาสารคาม และสถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตมหาสารคาม

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการศึกษาค้นคว้านี้ ทำให้ทราบพฤติกรรม การออกกำลังกายและพฤติกรรมสุขภาพของบุคลากรมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตมหาสารคาม เป็นข้อเสนอแนะให้ผู้บริหาร ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องได้บริหารจัดการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ในส่วนที่เกี่ยวกับพฤติกรรม การออกกำลังกายและพฤติกรรมสุขภาพให้มีประสิทธิภาพ

สมมุติฐานของการวิจัย

บุคลากรที่มีความแตกต่างกันด้านเพศ ช่วงอายุ ลักษณะงาน และสังกัดมหาวิทยาลัย มีพฤติกรรมการออกกำลังกายและพฤติกรรมสุขภาพแตกต่างกัน

วิธีการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในปีการศึกษา 2549

1. ประชากร ได้แก่ บุคลากรที่เป็นข้าราชการประจำปฏิบัติหน้าที่สายผู้สอน หรือสายสนับสนุนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 467 คน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวน 220 คน และสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตมหาสารคาม จำนวน 78 คน รวมประชากรทั้งหมด 765 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน 159 คน

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จำนวน 75 คน และสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตมหาสารคาม จำนวน 26 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 260 คน ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซีและมอร์แกน และทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi stage random sampling)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

- เพศ จำแนกเป็น 1) ชาย 2)

หญิง

- ช่วงอายุ จำแนกเป็น 1) อายุไม่เกิน 30 ปีบริบูรณ์ 2) อายุระหว่าง 31-50 ปีบริบูรณ์ 3) อายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป

- ลักษณะงาน จำแนกเป็น 1) บุคลากรสายผู้สอน 2) บุคลากรสายสนับสนุน

- สังกัดมหาวิทยาลัย จำแนกเป็น

- 1) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 2) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 3) สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตมหาสารคาม

- 3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) พฤติกรรมการออกกำลังกาย 2) พฤติกรรมสุขภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามพฤติกรรมการออกกำลังกาย เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ มีอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .33 ถึง .79 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95 ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นตอนการเตรียมตัวก่อนออกกำลังกาย จำนวน 11 ข้อ มีอำนาจจำแนกรายข้อ (item-total correlation) ตั้งแต่ .40 ถึง .79

2) ขั้นตอนการปฏิบัติขณะออกกำลังกาย จำนวน 13 ข้อ มีอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .33 ถึง .71

3) ขั้นตอนการปฏิบัติหลังการออกกำลังกาย จำนวน 10 ข้อ มีอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .52 ถึง .79

2. แบบสอบถามพฤติกรรมสุขภาพ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .28 ถึง .66 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .93 มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการบริโภคอาหาร จำนวน 13 ข้อ มีอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .38 ถึง .60

2) ด้านการพักผ่อนหย่อนใจและใช้เวลาว่างกับงานอดิเรก จำนวน 16 ข้อ มีอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .33 ถึง .62

3) ด้านการป้องกันการเจ็บป่วย จำนวน 13 ข้อ มีอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .35 ถึง .57

4) ด้านการจัดการความเครียด โดยใช้กิจกรรมนันทนาการ จำนวน 12 ข้อ มีอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ .28 ถึง .66

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรหน่วยงานต่างๆ ของมหาวิทยาลัย ดังนี้

1. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ได้แก่ สำนักงานอธิการบดี คณะวิทยาศาสตร์ คณะเทคโนโลยี คณะพยาบาลศาสตร์ คณะการบัญชี และการจัดการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ และคณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม

2. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ได้แก่ สำนักงานอธิการบดี คณะวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี คณะครุศาสตร์ และคณะการจัดการ

3. สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตมหาสารคาม ได้แก่ คณะศึกษาศาสตร์ และคณะวิทยาศาสตร์สุขภาพและการกีฬา

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์พฤติกรรมการออกกำลังกายและพฤติกรรมสุขภาพ จำแนกตามเพศ ช่วงอายุ ลักษณะงาน และสังกัดมหาวิทยาลัย ทั้ง

โดยรวมและรายข้อโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณทางเดียวโดยใช้สถิติ one way MANOVA

ผลการวิจัย

1. พฤติกรรมการออกกำลังกายของบุคลากรโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกตามตัวแปรและขั้นตอนของพฤติกรรมการออกกำลังกาย พบว่าบุคลากรทุกตัวแปรที่มีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นบุคลากรสังกัดสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตมหาสารคาม มีพฤติกรรมการออกกำลังกายในระดับมากทุกขั้นตอน

2. พฤติกรรมสุขภาพของบุคลากรโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกตามตัวแปรและองค์ประกอบของพฤติกรรมสุขภาพ พบว่าบุคลากรทุกตัวแปรที่มีพฤติกรรมด้านการบริโภคอาหาร และด้านการป้องกันการเจ็บป่วยอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการพักผ่อนหย่อนใจและใช้เวลาว่างกับงานอดิเรก และด้านการจัดการความเครียดโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ มีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นบุคลากรที่มีอายุไม่เกิน 30 ปี และบุคลากรสายสนับสนุน มีพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก

3. บุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยต่างกัน มีพฤติกรรมการออกกำลังกายและพฤติกรรมสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนบุคลากรที่มีความแตกต่างกันด้านเพศ ช่วงอายุ และลักษณะงาน มีพฤติกรรมการออกกำลังกายและพฤติกรรมสุขภาพไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. พฤติกรรมการออกกำลังกาย ผลการวิจัยพบว่าบุคลากรของมหาวิทยาลัยมีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.15$) แสดงให้เห็นว่าบุคลากรมีความสนใจและให้ความสำคัญต่อการออกกำลังกายไม่น้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยหลายเรื่อง อาทิ มานพสมาลีย์ (2548) พบว่า ข้าราชการ นักศึกษา และประชาชนมีความต้องการออกกำลังกายในระดับปานกลาง จากการวิจัยของ ประสงค์ทองเฉอ (2547) พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นมีพฤติกรรมการออกกำลังกายในระดับปานกลาง นอกจากนี้ ถนอมวงศ์ กฤษณ์เพ็ชร (2547) ซึ่งได้ศึกษาพฤติกรรมการออกกำลังกายและการเล่นกีฬาของบุคลากรภาครัฐ พบว่ามีผู้ออกกำลังกายและเล่นกีฬาเพียงร้อยละ 45.92 จำแนกเป็นชายร้อยละ 54.64 และหญิงร้อยละ 42.17 และยังพบว่าช่วงอายุที่มีการออกกำลังกายและเล่นกีฬามากที่สุดคือระหว่าง 40-49 ปี

ผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมการออกกำลังกายอยู่ในระดับปานกลางทั้งผู้ที่อยู่ในวัยเรียนและผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน เป็นเพราะแต่ละคนต่างก็มีภารกิจหน้าที่การงานความรับผิดชอบคงต้องมีการพิจารณาถึงความเหมาะสมโดยยึดหลักการและวิธีการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ ซึ่งจะไม่ทำให้เสียเวลาในภารกิจหน้าที่การงานที่รับผิดชอบ แต่กลับจะเป็นผลดีต่อการทำงานนั้นยิ่งขึ้น ดังนั้น ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าบุคลากรมีพฤติกรรมการออกกำลังกายในระดับปานกลาง จึงเป็นผลที่น่าพึงพอใจ แต่เมื่อตรวจสอบในรายด้าน เป็นรายข้อ พบประเด็นที่น่าสนใจอื่นๆ เนื่องจากบางข้อบุคลากรมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และบางข้ออยู่ในระดับน้อย ข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การเลือกเล่น

กีฬาหรือการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับตัวเอง และดินฟ้าอากาศ ($\bar{X}=3.67$) การเริ่มออกกำลังกายช้าๆ และเพิ่มความหนัก ความเร็ว ทีละน้อย ($\bar{X}=3.52$) หากรู้สึกเหนื่อยขณะออกกำลังกาย จะหยุดลมหายใจเข้าลึกๆ และค่อยๆ ผ่อนออก ($\bar{X}=3.70$) การเลือกออกกำลังกายกลางแจ้งหรืออากาศถ่ายเทได้สะดวก ($\bar{X}=3.63$) และการเลือกดื่มน้ำมากกว่าอาหารหรือเครื่องดื่มอย่างอื่น ขณะหิว หรือคอแห้ง ($\bar{X}=3.63$) ส่วนข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ การตรวจสอบชีพจรของตนเองเป็นประจำก่อนออกกำลังกาย ($\bar{X}=2.28$) และขณะออกกำลังกายจะจับชีพจรทุกๆ 10 นาทีเพื่อตรวจวัดอัตราการเต้นหัวใจไม่ให้เกินร้อยละ 80 ของอัตราการเต้นสูงสุด ($\bar{X}=2.32$) ซึ่งข้อมูลในรายละเอียดดังกล่าวสมควรที่บุคลากรของมหาวิทยาลัยควรได้นำไปพิจารณา ทั้งในแง่ปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมของตนเอง และฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะได้หาทางแก้ไขปรับปรุงสนับสนุนเกี่ยวกับสถานที่ แนวการจัดการหรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมออกกำลังกายของบุคลากรในมหาวิทยาลัย

2. พฤติกรรมสุขภาพ ผลการวิจัยพบว่าบุคลากรของมหาวิทยาลัยมีพฤติกรรมสุขภาพโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.48$) ซึ่งสอดคล้องกับ กัญญา สุขศิริ (2545) พบว่าหญิงวัยทองที่มาใช้บริการที่โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยนครราชสีมา มีพฤติกรรมด้านการดูแลตนเองและสุขภาพอยู่ในระดับค่อนข้างดี สุพัฒน์ คำสอน (2548) พบว่าพฤติกรรมสุขภาพโดยรวมของสตรีวัยกลางคน ตำบลดอนยายหอม จังหวัดนครปฐม อยู่ในระดับปานกลาง อุทุมพร พรนฤ-สุวรรณ์ (2548) พบว่าพฤติกรรมสุขภาพของบุคลากรชายก่อนวัยทอง สังกัดสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสงคราม อยู่ในระดับพอใช้ รุจิราลักษณ์ พรหมเมือง และกำจัด ทานา (2549) พบว่ากลุ่มตัวอย่างใช้บริการสุขภาพ ณ ศูนย์สุขภาพชุมชน

โรงพยาบาลขอนแก่น มีเพียงร้อยละ 45.3 เมื่อพิจารณาพฤติกรรมสุขภาพในแต่ละองค์ประกอบย่อยพบประเด็นที่น่าสนใจ คือ บุคลากรมีพฤติกรรมสุขภาพอยู่ในระดับมากในด้านการบริโภคอาหาร ($\bar{X}=3.67$) และด้านการป้องกันการเจ็บป่วย ($\bar{X}=3.83$) ในขณะที่ด้านการพักผ่อนหย่อนใจและใช้เวลาว่างกับงานอดิเรก และด้านการจัดการความเครียดโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ มีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.03$ และ 3.47 ตามลำดับ) ในด้านการบริโภคอาหารที่ปฏิบัติในระดับมาก ได้แก่ การรับประทานอาหารที่มีการเตรียมการประกอบและภาชนะที่สะอาด ($\bar{X}=4.20$) การล้างมือให้สะอาดก่อนรับประทานอาหาร ($\bar{X}=4.19$) และการรับประทานอาหารที่สุกสะอาด และปราศจากการปนเปื้อน ส่วนประเด็นที่บุคลากรมีการปฏิบัติในระดับมากด้านการป้องกันการเจ็บป่วย ได้แก่ การระมัดระวังมิให้เกิดอุบัติเหตุในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ($\bar{X}=4.07$) การระมัดระวังการใช้ผลิตภัณฑ์สารเคมีในบ้าน เช่น ยาฆ่าแมลง น้ำยาทำความสะอาด ($\bar{X}=4.06$) และการปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์พยาบาล เมื่อเกิดการเจ็บป่วย ($\bar{X}=4.01$)

พฤติกรรมสุขภาพด้านการพักผ่อนหย่อนใจและใช้เวลาว่างกับงานอดิเรก แม้ว่าโดยภาพรวมของพฤติกรรมด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.06$) แต่มีประเด็นที่บุคลากรได้ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การใช้เวลาว่างในการพักผ่อนหย่อนใจโดยการฟังวิทยุ ปลูกต้นไม้ อ่านหนังสือ ดูโทรทัศน์ ($\bar{X}=4.04$) การเลือกกิจกรรมที่ถนัดและเหมาะสมกับสภาพร่างกายและไม่เป็นปัญหาเรื่องค่าใช้จ่าย ($\bar{X}=3.85$) และการใช้เวลาว่างในการอ่านหนังสือพิมพ์รายวันและวารสารต่างๆ ($\bar{X}=3.67$) พฤติกรรมสุขภาพด้านการจัดการความเครียดโดยใช้กิจกรรมนันทนาการ พบประเด็นที่ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การให้ความสนใจและเลือกปฏิบัติกิจกรรมนันทนาการ

ที่ทำให้จิตใจเบิกบานเป็นสุข ($\bar{X}=3.91$) การเลือกดูละครทางโทรทัศน์ หรือการแสดงเพื่อความบันเทิงและหย่อนใจ ($\bar{X}=3.77$) และการเลือกออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาเมื่อเกิดความเครียด ทำให้จิตใจสดใสขึ้น ($\bar{X}=3.65$) ซึ่งผลการค้นพบนี้เป็นประโยชน์ต่อบุคลากรโดยตรง และต่อผู้ที่มีหน้าที่หรือเกี่ยวข้องกับการให้บริการด้านสุขภาพกับบุคลากรของมหาวิทยาลัย

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมการออกกำลังกายและพฤติกรรมสุขภาพ จำแนกตามตัวแปร คือ สังกัดมหาวิทยาลัย พบว่าบุคลากรสังกัดมหาวิทยาลัยต่างกัน มีพฤติกรรมการออกกำลังกายและพฤติกรรมสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 บุคลากรที่มีความแตกต่างกันด้านเพศ ช่วงอายุ และลักษณะงาน มีพฤติกรรมการออกกำลังกายและพฤติกรรมสุขภาพไม่แตกต่างกัน ซึ่งมีงานวิจัยหลายเรื่องที่ผลการศึกษาพบในลักษณะคล้ายกัน อาทิ ศักดิ์ชัย นพพลกรัง (2545) พบว่าสาเหตุของการออกกำลังกายและการพักผ่อนของผู้มาใช้บริการออกกำลังกาย ที่สวนน้ำบึงตาทหลวงเฉลิมพระเกียรติ ร.9 จังหวัดนครราชสีมา ระหว่างผู้มีอายุน้อยกับผู้มีอายุมากไม่แตกต่างกัน และยังพบว่าการใช้บริการของผู้ที่เป็นข้าราชการกับผู้ที่ไม่เป็นข้าราชการไม่แตกต่างกัน ธนอมวงศ์ กฤษณ์เพชร (2547) พบว่าบุคลากรภาครัฐที่ออกกำลังกายเป็นผู้ที่อยู่ในช่วงอายุ 40-49 ปี จำแนกเป็นชายและหญิงพอๆ กัน คือ ร้อยละ 30.78 และ 29.98 ตามลำดับ สุทัศน์ โคตรศักดิ์ (2549) พบว่านิสิตชายและนิสิตหญิงชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีเจตคติต่อการออกกำลังกายไม่แตกต่างกัน ธนอมวรรณ อยู่ขำ (2547) พบว่านักเรียนมัธยมศึกษาเพศชายและเพศหญิง มีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพด้านการจัดการกับความเครียดไม่แตกต่างกัน การที่พบว่าบุคลากร

ที่มีความแตกต่างกันด้านเพศ ช่วงอายุ และลักษณะงาน มีพฤติกรรมการออกกำลังกายและพฤติกรรมสุขภาพไม่แตกต่างกัน เนื่องจากบุคลากรมหาวิทยาลัยต่างก็อยู่ในสภาพแวดล้อมทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาเหมือนกัน และมีหน้าที่การงานคล้ายๆ กัน คือ สบายผู้สอนและสายสนับสนุน ดังนั้นผู้ที่มีสิ่งแวดล้อมคล้ายกัน จึงมีพฤติกรรมการออกกำลังกายและพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 การจัดบริการด้านการออกกำลังกายและสุขภาพในมหาวิทยาลัย ควรมีนโยบายให้บริการบุคลากรทุกฝ่ายได้มีโอกาสรับบริการโดยทั่วถึงและเท่าเทียมกัน และควรนำข้อมูลความเหมาะสมในด้านอาคารสถานที่ รวมถึงข้อมูลเฉพาะของบุคลากรร่วมพิจารณาด้วย

1.2 การจัดบริการด้านการบริโภคอาหารและด้านการป้องกันโรคเจ็บป่วย ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษเพื่อสนองตอบความต้องการของบุคลากรที่ต้องการเป็นจำนวนมาก แต่การจัดบริการด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวกับสุขภาพก็ควรใส่ใจดูแล ถึงแม้ผลการวิจัยจะชี้ชัดว่าบุคลากรมีการปฏิบัติอยู่ในระดับที่น้อยกว่า

1.3 สถาบันการพลศึกษาควรเป็นต้นแบบหรือให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดบริการด้านการออกกำลังกายและสุขภาพ เพราะผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าบุคลากรสังกัดสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตมหาสารคาม มีพฤติกรรมการออกกำลังกายและพฤติกรรมสุขภาพมากกว่าบุคลากรในมหาวิทยาลัยอื่นๆ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบที่พึงประสงค์เกี่ยวกับการจัดการ หรือการจัดกิจกรรมด้านการออกกำลังกายและด้านสุขภาพในมหาวิทยาลัย

2.2 ควรศึกษารูปแบบที่ยั่งยืนในการจัดบริการในมหาวิทยาลัย ด้านการบริโภคอาหารและด้านการป้องกันการเจ็บป่วย เพราะ

ผลวิจัยชี้ชัดว่าบุคลากรได้ให้ความสำคัญและมีพฤติกรรมอยู่ในระดับที่มากกว่าด้านอื่นๆ

2.3 การวิจัยในลักษณะนี้ควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังกลุ่มอื่นๆ เช่น ชุมชนเมือง ชนบท กลุ่มผู้เกษียณอายุ นักบวช ผู้ต้องขัง รวมทั้งอาจเพิ่มหรือลดตัวแปรที่ศึกษาตามที่เห็นสมควร

เอกสารอ้างอิง

- กัญญา สุขศิริ. (2545). การดูแลตนเอง การใช้เวลารว่าง และการออกกำลังกายของหญิงวัยทองที่มารับการบริการที่โรงพยาบาลมหาสารคาม จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- ถนอมวงศ์ กฤษณ์เพชร. (2547). พฤติกรรมการออกกำลังกายและเล่นกีฬาของบุคลากรของภาครัฐ. วารสารสุขศึกษาและสันทนาการ, 30(1), 1.
- ถนอมวรรณ อยู่ช้า. (2547). พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารสุขศึกษา พลศึกษา และสันทนาการ, 30(3-4), 1.
- ประสงค์ ทองเฉอ. (2547). การศึกษาเจตคติต่อการกีฬาและพฤติกรรมการออกกำลังกายของนักศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2547). คู่มือนิสิตระดับปริญญาตรี. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มหาวิทยาลัยมหิดล. (2523). พระบรมราชโองการเนื่องในพิธีการสมโภชวันชาติ เรื่องการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการฯ.
- มานพ สมาลัย. (2548). การศึกษาการให้บริการเพื่อออกกำลังกายในมหาวิทยาลัยขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- รุจิราลักษณ์ พรหมเมือง และกำจัด ทานา. (2549). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการของประชาชน ณ ศูนย์สุขภาพชุมชน เครือข่ายโรงพยาบาลขอนแก่น. วารสารสาธารณสุขขอนแก่น, 18(211), 18-19.
- ศักดิ์ชัย นพพลกรัง. (2545). การออกกำลังกายและการพักผ่อนของผู้มาใช้บริการสวนน้ำบึงตาค้าวเฉลิมพระเกียรติ ร.9 จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- สุทัศน์ โคตรศักดิ์. (2549). เจตคติและพฤติกรรมการออกกำลังกายของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- สุพัฒนา คำสอน. (2548). การศึกษาพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของสตรีวัยกลางคน ตำบลดอนยายหอม จังหวัดนครปฐม. วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน, 11(3).
- อุทุมพร พรนฤสุวรรณ. (2548). พฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของบุคลากรสาธารณสุขชายก่อนวัยทอง. วารสารพยาบาลศาสตร์, 23(2), 1.

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ระหว่างการเรียนรู้แบบซีปปาและการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

Learning Outcomes between CIPPA and Problem-based Learning

พิทักษ์ สวนดี,¹ ประสาท เนืองเฉลิม,² นิราศ จันทร์จิตร³

Pitak Suandee,¹ Prasart Nuangchalem,² Nirat Jantharajit³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง อินเทอร์เน็ตและการสร้างเว็บเพจ กลุ่มสาระการเรียนรู้เทคโนโลยี ตามเกณฑ์ 80/80 2) ศึกษาดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง อินเทอร์เน็ตและการสร้างเว็บเพจ และ 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์ และเจตคติของนักเรียนต่อการเรียนระหว่างกลุ่มที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบซีปปาและการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนนันทมวิทยาคาร อำเภอหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 2 ห้อง จำนวนนักเรียน 70 คน ได้มาโดยการเลือกแบบกลุ่ม (cluster random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แบบซีปปาและการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ และแบบวัดเจตคติของนักเรียนต่อการเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Hotelling's T^2

ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การสร้างเว็บเพจและอินเทอร์เน็ต กลุ่มสาระการเรียนรู้เทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซีปปาและการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.62/82.06 และ 83.08/82.01 2) แผนการจัดการเรียนรู้แบบซีปปาและแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.6489 และ 0.7141 และ 3) นักเรียนที่เรียนโดยการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบซีปปาและการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์ และเจตคติของนักเรียนต่อการเรียน คอมพิวเตอร์ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การเรียนรู้แบบซีปปา, การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

^{2,3} อาจารย์, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ M. Ed. Candidate in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Mahasarakham University

^{2,3} Lecturer, Faculty of Education, Mahasarakham University

Abstract

This research aimed 1) to study effective lesson plan entitled, internet and webpage at the criterion 80/80, 2) to study effectiveness index of the lesson plan, and 3) to compare learning achievement, analytical thinking, and attitude towards computer learning between CIPPA and PBL. Two classrooms, 70 students of Mathayomsuksa 3 were sampled by cluster random sampling. Research instruments consisted of CIPPA and PBL lesson plans, learning achievement test, analytical thinking test, and attitude towards computer learning test. Percentage, mean, standard deviation, and Hotelling's T^2 were used for statistical analysis.

The findings revealed that 1) effective lesson plan were 82.62/82.06 of CIPPA, and 83.08/82.01 of PBL 2) effectiveness index were 0.6489 of CIPPA and 0.7141 of PBL, and 3) learning achievement, analytical thinking, attitude towards computer learning between CIPPA and PBL learning were not different.

Keywords: CIPPA learning, problem-based learning

บทนำ

การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง (กรมวิชาการ, 2545: 3) ผู้เรียนสามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาปรับประยุกต์ใช้ในการพัฒนากระบวนการคิด และเติมเต็มศักยภาพทางการเรียนรู้ตามวิวัฒนาการของสังคมที่มีเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง การยกระดับความรู้เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงย่อมเป็นสิ่งที่ได้เปรียบผู้อื่นอย่างมาก คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศจึงกลายเป็นวิชาพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (วคินเพิ่มทรัพย์, 2548: 4)

การจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศนั้น จะต้องประกอบด้วยภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

เพื่อให้ผู้เรียนได้นำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้งานอินเทอร์เน็ตอย่างแพร่หลาย มีการติดต่อแลกเปลี่ยนข้อมูลกันมากขึ้น การติดต่อสื่อสารทำได้แบบไร้พรมแดน ผู้ใช้ซีกโลกหนึ่งสามารถติดต่อสื่อสารกับอีกซีกโลกหนึ่งได้อย่างง่ายดาย ก่อให้เกิดความหลากหลายของสารสนเทศมากขึ้น (วคินเพิ่มทรัพย์, 2548: 13) ผู้เรียนสามารถนำความรู้และกฎเกณฑ์ต่างๆ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันให้มากที่สุด และการจัดการเรียนการสอนเทคโนโลยีสารสนเทศจะต้องมีประสิทธิภาพและคุณภาพ สามารถพัฒนากระบวนการคิด และนำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์

การจัดการเรียนรู้แบบซีปปา (CIPPA model) เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้หนึ่งที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ทำความเข้าใจ คิดวิเคราะห์ ตีความ สร้างความหมายสังเคราะห์ข้อมูลและสรุปความรู้ ตลอดจนฝึกตนเองให้มีวินัยและความรับผิดชอบในการ

ทำงาน โดยเน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและมีบทบาทในการเรียนรู้ให้มากที่สุดจนเกิดความรู้ด้วยตนเอง สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ได้ (ทิสนา แชมมณี, 2542: 14-15) มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนอย่างแท้จริง โดยการให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยอาศัยความร่วมมือจากกลุ่ม นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการต่างๆ จำนวนมาก อาทิ กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม กระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และกระบวนการแสวงหาความรู้

นอกจากนี้ การจัดการเรียนสอนจะต้องให้สอดคล้องสภาพปัญหาที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการสืบเสาะและคิดค้นแก้ปัญหาด้วยตนเอง การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (problem-based learning) เป็นรูปแบบการเรียนรู้หนึ่งที่เกิดขึ้นจากแนวคิดตามทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม (constructivism) โดยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่จากการใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริงเป็นบริบทของการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์และคิดแก้ปัญหา รวมทั้งได้ความรู้ตามศาสตร์ในสาขาวิชาที่ตนศึกษาด้วย (พวงรัตน์ บุญญานุรักษ์, 2544: 44; อ้างอิงมาจาก สุภิสรา โททอง, 2547) ช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวได้ดีขึ้นต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในเรื่องข่าวสารในโลกปัจจุบัน เสริมสร้างความสามารถในการใช้ทรัพยากรของผู้เรียนได้ดีขึ้น ส่งเสริมการสะสมการเรียนรู้ และการคงรักษาข้อมูลใหม่ไว้ได้ดีขึ้น ทำให้เกิดการตัดสินใจแบบองค์รวม

ความสำคัญของการจัดการเรียนการสอน

ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้เรียนรู้ คิดแก้ปัญหา และลงมือทำสามารถตอบสนองการศึกษาในปัจจุบันเป็นอย่างดี การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงมีความมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์ และเจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนเรื่องอินเทอร์เน็ตและการสร้างเว็บเพจ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบชิปปาและการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง มีโอกาสได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ สามารถพัฒนาชีวิต เศรษฐกิจ สังคม และครอบครัว และเป็นแนวทางในการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมาย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เรื่องอินเทอร์เน็ตและการสร้างเว็บเพจ กลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบชิปปาและการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของแผนการเรียนรู้ เรื่องอินเทอร์เน็ตและการสร้างเว็บเพจ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบชิปปาและการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องอินเทอร์เน็ตและการสร้างเว็บเพจ การคิดวิเคราะห์ และเจตคติต่อวิชาคอมพิวเตอร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบชิปปาและการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

วิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนาทมวิทยา อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม จำนวน 4 ห้อง มีจำนวนนักเรียน 143 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนาทมวิทยา อำเภอนาทม จังหวัดนครพนม จำนวน 2 ห้อง ได้แก่ ห้อง 3/3 จำนวนนักเรียน 36 คน และห้อง 3/4 จำนวนนักเรียน 34 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง อินเทอร์เน็ตและการสร้างเว็บเพจ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งจำแนกเป็น 2 แบบ คือ แผนการจัดการเรียนรู้แบบซิปปาจำนวน 10 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง และแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จำนวน 10 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องอินเทอร์เน็ตและการสร้างเว็บเพจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

2.3 แบบวัดการคิดวิเคราะห์ เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

2.4 แบบวัดเจตคติต่อวิชาคอมพิวเตอร์ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 อันดับ จำนวน 20 ข้อ

ผลการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องอินเทอร์เน็ตและการสร้างเว็บเพจ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบซิปปามีประสิทธิภาพ 82.62/82.06 และแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีประสิทธิภาพ 83.08/82.01

2. ค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้ที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปามีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6489 หรือคิดเป็นร้อยละ 64.89 แสดงว่าผู้เรียนมีค่าคะแนนความก้าวหน้าทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 64.89 และค่าดัชนีประสิทธิผลแผนการเรียนรู้แบบการใช้ปัญหาเป็นฐานมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.7141 หรือคิดเป็นร้อยละ 71.41 แสดงว่าผู้เรียนมีค่าคะแนนความก้าวหน้าทางการเรียนคิดเป็นร้อยละ 71.41

3. การทดสอบความแตกต่างผลสัมฤทธิ์ ทักษะการคิดวิเคราะห์ และเจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปาและแบบปัญหาเป็นฐาน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์ และเจตคติของนักเรียนต่อการเรียนคอมพิวเตอร์ ไม่มีความแตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่องอินเทอร์เน็ตและการสร้างเว็บเพจ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปามีประสิทธิภาพ 82.62/82.06 และแบบใช้ปัญหาเป็นฐานมีประสิทธิภาพ 83.08/82.01

ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากแผนการจัดการเรียนรู้ได้ผ่านการประเมิน ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญก่อนที่จะนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ความเหมาะสมของเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม สื่อการเรียนรู้ และปริมาณของเนื้อหา โดยผู้วิจัยได้แก้ไขปรับปรุงและนำมาใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งนักเรียนได้ทำกิจกรรมตามใบงาน แบบทดสอบย่อย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตลอดจนวิธีการสร้างและนำเสนอผลงานที่ถูกต้อง นอกจากนี้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติตามลำดับขั้นตอน ทำให้ประสิทธิภาพของแผนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้ทั้งสองแบบมุ่งเน้นให้การจัดการชั้นเรียนและวิธีการสอนเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (วีระเดช เชื้ออนาม, ม.ป.ป.: เว็บไซต์) และการเรียนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ผู้เรียนได้พบปัญหาด้วยตนเองและแก้ปัญหาด้วยตนเอง นักเรียนจะรับโจทย์ปัญหาหรือคำถามที่ครูผู้สอนให้ไปและนักเรียนได้ค้นหาคำตอบเองจากแหล่งค้นคว้าต่างๆ มีความสนใจการเรียนมากขึ้น ได้ทำงานเป็นกลุ่ม ศึกษาปัญหาร่วมกัน และศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

2. ค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้แบบซิปปามีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6489 หรือคิดเป็นร้อยละ 64.89 และแผนการจัดการเรียนรู้แบบการใช้ปัญหาเป็นฐานมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.7141 หรือคิดเป็นร้อยละ 71.41 ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากวิธีการสอนทั้งสองวิธีเป็นวิธีการสอนที่เน้นให้นักเรียนปฏิบัติจริงและปฏิบัติงานเป็นกลุ่ม ซึ่งทำให้นักเรียนมีความสนใจในเนื้อหาที่ผู้สอนจัดการเรียนการสอนให้ และมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้น

3. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการ

เรียน ทักษะการคิดวิเคราะห์และเจตคติทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปาและแบบการใช้ปัญหาเป็นฐานพบว่า การเรียนรู้ทั้งสองแบบไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติความสามารถด้วยตนเอง และการทำงานที่เน้นการทำงานที่เป็นกลุ่มและต้องอาศัยความสามัคคีในการทำงาน (Malopinsky, Kirkly, Stein, & Duffy, 2000) บรรยายภาคในการเรียนการสอนต้องเรียนในห้องที่มีบรรยากาศในการเรียนเหมือนกัน (Wong et al., 2006) การสอนทั้งสองวิธียังเน้นในเรื่องการปฏิบัติที่ต้องลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงองค์ความรู้อยู่กับตัวผู้เรียน (Derry, Hmelo-Silver, Nagarajan, Chernobilsky, & Beitzel, 2006) และเรื่องอินเทอร์เน็ตและการสร้างเว็บเพจ ยังเป็นเรื่องใหม่และเป็นเรื่องที่น่าสนใจสำหรับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนจึงมีความกระตือรือร้นในการเรียนการสอน (ChanLin & Chan, 2007; Wang, 2007) ส่งผลให้การเรียน ทักษะการคิดวิเคราะห์และเจตคติทางการเรียนของนักเรียนไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
 - 1.1 ควรจัดเวลาในการเรียนเพิ่มเป็นครั้งละ 3 คาบหรือ 3 ชั่วโมง เพื่อให้มีเวลาเพียงพอสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนตามแผน โดยขยายเวลาและกิจกรรมการเรียนเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับบทเรียนและผู้เรียนมากยิ่งขึ้น
 - 1.2 วิธีการสอนแบบการใช้ปัญหาเป็นฐานต้องการแหล่งศึกษาค้นคว้าที่หลากหลาย ดังนั้นผู้สอนต้องเตรียมทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออินเทอร์เน็ต และสื่ออื่นๆ
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรทำการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบ

ตัวแปรอื่นในการเรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้สองวิธีดังกล่าวเพิ่มเติม เช่น ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความพึงพอใจ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความฉลาดทางอารมณ์ หรือพฤติกรรมการเรียนแบบนำตนเอง

2.2 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบอื่น เช่น การ

เรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ การเรียนรู้แบบโครงงาน การเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีพหุปัญญา

2.3 ควรศึกษาค้นคว้าในลักษณะเช่นนี้กับนักเรียนในระดับชั้นและเนื้อหาอื่นเพื่อที่จะได้ทราบว่ากิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับช่วงชั้นใด เนื้อหาใด

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2545). *หลักสูตรการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- ทีศนา แชมมณี. (2542). *การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบซีปปา (CIPPA Model)*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.).
- วศิน เพิ่มทรัพย์ และวิโรจน์ ชัยมูล. (2548). *ความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ*. กรุงเทพฯ: โปรวิชัน.
- วีระเดช เชื้อนาม. (ม.ป.ป.). *เจาะแก่น “Child Centered.”* สืบค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2549, จาก <http://www.mc41.com>
- ศุภิสรา โททอง. (2547). *การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ระหว่างการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) กับการสอนตามคู่มือของ สสวท. กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องการวัดความยาว ในระดับชั้นประถม ศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.*
- ChanLin, L., & Chan, K. (2007). Integrating inter-disciplinary experts for supporting problem-based learning. *Innovations in Education & Teaching International*, 44(2), 211-224.
- Derry, S. J., Hmelo-Silver, C. E., Nagarajan, A., Chernobilsky, E., & Beitzel, B. D. (2006). Cognitive transfer revisited: Can we exploit new media to solve old problems on a large scale? *Journal of Educational Computing Research*, 35(2), 145-162.
- Malopinsky, L., Kirkly, J., Stein, R., & Duffy, T. (2000, October 25-28). An instructional design model for online problem-based learning (PBL) environments: The learning to teach with technology studio. *Annual proceedings of selected research and development paper*. Denver: Paper Presented at the National Convention of the Association for Educational Communications and Technology.
- Wang, H. (2007). Performing a course material enhancement process with asynchronous interactive online system. *Computers and Education*, 48(4), 567-581.
- Wong, A. F. L., Quek, C., Divaharan, S., Liu, W. Peer, J., & Williams, M. D. (2006, Summer). Singapore students' and teachers' perceptions of computer-supported project work classroom learning environments. *Journal of Research on Technology in Education*, 38(4), 449-479.

ผลการเรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ Learning Together โดยใช้การเสริมแรงที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

Learning Outcomes through Learning Together Approach with Reinforcement on Responsibility for Learning of Matthayomsueksa 2 Students

จารุวรรณ ใจอ่อน,¹ พัฒนานุสรณ์ สถาพรวงศ์,² วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์³

Charuwan Chai-on,¹ Pattanusorn Stabhornwong,² Wimonrat Soonthorrojana³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ LT (Learning Together) โดยใช้การเสริมแรงที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียน และเปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ LT โดยใช้การเสริมแรงที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียน กับการเรียนรู้ตามปกติ กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster random sampling) จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ LT โดยใช้การเสริมแรงที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดพฤติกรรมความรับผิดชอบด้านการเรียน และแบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบด้านการเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ LT โดยใช้การเสริมแรงที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเพิ่มขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ LT โดยใช้การเสริมแรงที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียน มีพฤติกรรมความรับผิดชอบด้านการเรียนโดยรวมและรายด้านทุกด้านเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีพฤติกรรมความรับผิดชอบด้านการเรียนสูงกว่านักเรียนกลุ่มเรียนรู้ตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

^{2,3} ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ M. Ed. Candidate in Educational Psychology, Faculty of Education, Mahasarakham University

^{2,3} Assistant Professor, Faculty of Education, Mahasarakham University

คำสำคัญ: การเรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ LT

Abstract

This study aimed to examine the effects of learning through learning-together (LT) approach using reinforcement on responsibility for learning, and to compare behaviors in responsibility for learning of Matthayomsueksa 2 students who learned using LT approach with reinforcement on responsibility for learning and learned using the teacher's handbook. The sample of 60 Matthayomsueksa 2 students was obtained using the cluster random sampling technique. The instruments used in this study were plans for organization of learning through LT cooperative group with reinforcement on responsibility for learning, an achievement test, a scale on behaviors in responsibility for learning, and an observation form on behaviors in responsibility for learning. The collected data were analyzed by the uses of mean, standard deviation, and t-test.

The results of the study were as follows:

1. The students who learned using LT approach with reinforcement on responsibility for learning showed gains in learning achievement from before learning at the .05 level of significance.
2. The students who learned using LT approach with reinforcement on responsibility for learning showed gains in behaviors in responsibility for learning as a whole and in each aspect from before learning at the .05 level of significance. The students learned using LT approach with reinforcement on responsibility for learning indicated higher behaviors in responsibility for learning than those who learned using the teacher's handbook at the .05 level of significance.

Keywords: LT Cooperative Learning

บทนำ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้มุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อสังคมโดยยึดนักเรียนสำคัญที่สุด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545: 3) คุณธรรมขั้นพื้นฐานประการหนึ่งที่หลักสูตรคาดหวังให้เกิดกับนักเรียนทุกคน คือความรับผิดชอบต่อ เพราะจะทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จ และกล้าเผชิญกับอุปสรรคปัญหาต่างๆ สามารถใช้สติตรองแก้ปัญหาเพื่อให้บรรลุความรับผิดชอบ ผู้แก้ปัญหาบ่อยๆ เท่านั้น นำมาซึ่งความเฉลียว

ฉลาดได้ (นิดดา หงส์วิวัฒน์, 2543: 11) ถ้าบุคคลใดมีความรับผิดชอบ ทำงานทุกอย่างประสบความสำเร็จ และมีประสิทธิภาพสังคมใดหน่วยงานใด ประกอบไปด้วยบุคคลที่มีความรับผิดชอบสังคมหน่วยงานนั้น ย่อมมีความเจริญก้าวหน้า ในทางตรงข้ามถ้าบุคคลใดขาดความรับผิดชอบต่อจะทำงานใดๆ ย่อมประสบความสำเร็จ ความรับผิดชอบต่อเป็นคุณธรรมที่สำคัญ เพราะถ้าบุคคลใดมีความรับผิดชอบต่อ การปฏิบัติหน้าที่จะทำได้สำเร็จ นอกจากนี้ความรับผิดชอบต่อทำให้ได้รับความไว้วางใจจากผู้อื่นก่อให้เกิดความมั่นคงในชีวิตที่ดำเนินอยู่ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2539: 94) จะเห็นได้ว่าความรับผิดชอบต่อมี

ความจำเป็นต้องปลูกฝังให้กับนักเรียน เปรียบเสมือนรากฐานที่สำคัญที่ทำให้กิจกรรมต่างๆ สำเร็จด้วยดี เพราะการกระทำทุกอย่างจะดีหรือเลวขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบของบุคคล บุคคลที่มีความรับผิดชอบสูงย่อมเอาใจใส่ต่อหน้าที่ของตนและกับบุคคลอื่น ส่วนบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่ำย่อมไม่ใส่ใจต่อหน้าที่ของตน ปล่อยปะละเลยเป็นผลให้ตนเองและผู้อื่นเสียหาย (สัญญาสัญญาวิวัฒน์, 2541: 76) หากนักเรียนขาดความรับผิดชอบในการเรียนแล้วย่อมก่อให้เกิดความเสียหายต่อการเรียน ทำให้การเรียนไม่บรรลุตามเป้าหมาย และส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำไปด้วย (รำเพียร แซ่มชื่น, 2549: 2) การมุ่งพัฒนาความรับผิดชอบในการเรียนนั้น จะช่วยให้นักเรียนมีความขยันหมั่นเพียร สนใจเอาใจใส่การเรียน ละเอียดรอบคอบ อดทนทำงานให้เสร็จตามเวลา ยอมรับภาระกระทำของตน และพยายามปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

วิธีการแก้ไขปัญหานักเรียนขาดความรับผิดชอบด้านการเรียนในโรงเรียนที่ดีวิธีหนึ่งคือ การสอดแทรกกระบวนการสร้างความรับผิดชอบด้านการเรียนไว้ในกิจกรรมการเรียนการสอน เมื่อพิจารณารูปแบบวิธีเรียนต่างๆ พบว่าวิธีเรียนที่สามารถฝึกฝนนักเรียนให้มีความรับผิดชอบด้านการเรียนได้นั้นมีมากมาย แต่มีรูปแบบหนึ่งที่ผู้วิจัยมีความสนใจและเห็นว่าเหมาะที่จะนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบด้านการเรียนในสาระภูมิศาสตร์ที่ผู้วิจัยเป็นครูผู้สอน คือ รูปแบบวิธีเรียนแบบกลุ่มร่วมมือ (cooperative learning) ซึ่งมีเทคนิควิธีเรียนที่หลากหลาย เช่น เทคนิคการเรียนรู้แบบการแข่งขันเป็นทีม (teams-games-tournament: TGT) เทคนิคการเรียนรู้แบบต่อภาพจิ๊กซอว์แบบที่ 1 และ 2 (jigsaw I, II) เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นกลุ่ม (team investigation: GI) เทคนิค

การเรียนรู้แบบการร่วมมือแบบร่วมกันคิด (numbered head together: NHT) (วัฒนาพร ระวังทุกข์, 2549: 37) ในที่นี้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบการเรียนรู้ร่วมกัน (learning together: LT) มาช่วยปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านความรับผิดชอบ การเรียนของนักเรียน เพราะเป็นเทคนิควิธีที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน นักเรียนแต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้ และในความสำเร็จของกลุ่ม คนที่เรียนเก่งช่วยเหลือคนที่เรียนอ่อนกว่า สมาชิกในกลุ่มไม่เพียงแต่รับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองเท่านั้น หากแต่จะต้องร่วมรับผิดชอบต่อการเรียนของเพื่อนสมาชิกในกลุ่มด้วย ความสำเร็จของแต่ละบุคคลคือความสำเร็จของกลุ่ม (วิมลรัตน์ สุนทรใจจัน, 2549: 51) และเพื่อให้การพัฒนาความรับผิดชอบของผู้เรียนประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีของสกินเนอร์ช่วยเสริมแรงให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบด้านการเรียนระหว่างดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพราะการเสริมแรงนั้นนอกจากจะช่วยปรับพฤติกรรมของนักเรียนแล้ว ยังช่วยให้ผลของพฤติกรรมความรับผิดชอบคงอยู่และเกิดต่อไปอย่างสม่ำเสมอหรือเพิ่มขึ้น การเสริมแรงจำแนกได้ 2 ประเภท คือ การเสริมแรงทางบวก และการเสริมแรงทางลบ การเสริมทางบวกเป็นการเพิ่มเติมพฤติกรรมอันส่งผลเนื่องมาจากการได้รับผลกรรมหลังพฤติกรรมนั้น และทำให้พฤติกรรมเพิ่มขึ้น เช่น นักเรียนแสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบแล้วครูชมเชย เป็นต้น ส่วนการเสริมแรงทางลบเป็นการเพิ่มพฤติกรรมเนื่องมาจากเมื่อทำพฤติกรรมนั้นแล้วสามารถถอดถอนสิ่งเร้าที่ไม่พึงปรารถนา

ออกได้ เช่น นักเรียนส่งการบ้านเพื่อไม่ให้ถูกครูตี เป็นต้น (พัฒนานุสรณ์ สถาพรวงศ์, 2544: 51) การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจะเสริมแรงโดยยึดหลักในการเสริมแรงทางบวกด้วยการให้คำชมเชย ใ้รางวัล ให้กำลังใจหรือให้คะแนนพิเศษ เมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมความรับผิดชอบ

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการศึกษาผลการเรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ LT โดยให้การเสริมแรงที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียน ในสาระภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนาโพธิ์พิทยาสรรพ์ กิ่งอำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อการเรียน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสังคม และเป็นคนที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และสามารถพัฒนาเยาวชนของชาติให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบ อันจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการเรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ LT โดยให้การเสริมแรงที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ LT โดยให้การเสริมแรงที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนกับการเรียนรู้ตามปกติ

วิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ 2 โรงเรียนนาโพธิ์พิทยาสรรพ์ กิ่งอำเภอกุดรัง จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 120 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/3 จำนวน 30 เป็นกลุ่มทดลอง และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/4 จำนวน 30 เป็นกลุ่มควบคุม ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 4 ชนิด คือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ LT โดยให้การเสริมแรงที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียน
 2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระการเรียนรู้ที่ 5 ภูมิศาสตร์ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .22 ถึง .89 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .91
 3. แบบวัดพฤติกรรมความรับผิดชอบด้านการเรียน มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 27.69 ถึง 46.23 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .81
 4. แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบด้านการเรียน
- การวิเคราะห์ข้อมูล
1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองโดยใช้ t-test แบบ dependent groups
 2. เปรียบเทียบความรับผิดชอบด้านการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองโดยใช้ t-test แบบ dependent groups
 3. เปรียบเทียบความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียน ระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมโดยใช้ t-test แบบ independent groups

ผลการวิจัย

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ LT โดยการใช้การเสริมแรงที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเพิ่มขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ LT โดยการใช้การเสริมแรงที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียน มีพฤติกรรมความรับผิดชอบด้านการเรียนโดยรวมและรายด้าน เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีพฤติกรรมความรับผิดชอบด้านการเรียนสูงกว่านักเรียนกลุ่มเรียนรู้ตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ LT โดยการใช้การเสริมแรงที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเพิ่มขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยพบเช่นนี้อาจเนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ LT โดยการใช้การเสริมแรงที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้นำความสามารถของแต่ละคนมาใช้ในการดำเนินกิจกรรม มีการเข้ากลุ่มช่วยเหลือกันโดยนักเรียนที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือคนที่เรียนอ่อนกว่า สมาชิกในกลุ่มร่วมมือรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อนสมาชิกทุกคนในกลุ่ม ความสำเร็จของแต่ละบุคคล คือ ความสำเร็จของกลุ่ม (วิลลาร์ดน์ สุนทรโรจน์, 2549: 51) กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือมุ่งให้ผู้เรียนได้มี

ปฏิสัมพันธ์กัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการช่วยเหลือกันตามบทบาทหน้าที่ ซึ่งเป็นการปลูกฝังการทำงานร่วมกัน ทำให้มีการพัฒนาทักษะทางสังคมและทักษะการทำงาน โดยครูมีบทบาทแค่เพียงชี้แจงกรอบกิจกรรม วิธีการและกฎเกณฑ์การทำงาน สร้างบรรยากาศที่เสริมสร้างการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เป็นที่ปรึกษา คอยติดตามความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของกลุ่มสมาชิก รวมถึงการยกย่องเมื่อนักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ให้รางวัล คำชมเชยในลักษณะกลุ่ม นักเรียนแต่ละคนมีความรับผิดชอบต่องานเพื่อทำให้กลุ่มมีผลงานโดยรวมถึงเกณฑ์ที่กำหนด นักเรียนทุกคนต้องช่วยกันพัฒนาผลการเรียนของตน (ศักดิ์ชัย นิรัญทวี และไพเราะ พุ่มมัน, 2542: 36) ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีแรงจูงใจ (motivation theory) ได้แก่ มีการนำหลักการชมเชย มีการให้รางวัลสำหรับงานที่มอบหมาย และมีการช่วยผู้ให้นักเรียนมีความพยายามมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่เหมาะสม มีความรู้ความเข้าใจ และสนใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้น มีความกระตือรือร้นในการเรียน สามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับประสบการณ์เดิมที่มีก่อนแล้ว ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเพิ่มมากกว่าก่อนเรียนที่เรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ LT โดยการใช้การเสริมแรงที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียน

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ LT โดยการใช้การเสริมแรงที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียน มีพฤติกรรมความรับผิดชอบด้านการเรียนโดยรวมและรายด้าน เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีพฤติกรรมความรับผิดชอบด้านการเรียนสูงกว่านักเรียนกลุ่มเรียนรู้ตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยพบเช่นนี้อาจเนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ LT โดย

ใช้การเสริมแรงที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียน มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำความสามารถของแต่ละคนมาใช้ในการดำเนินกิจกรรม มีการเข้ากลุ่มช่วยเหลือกัน สมาชิกในแต่ละกลุ่มร่วมรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของเพื่อน สมาชิกทุกคนในกลุ่ม นักเรียนทุกคนได้แสดงออกในการเรียน พยายามทำหน้าที่ต่างๆ อย่างเต็มความสามารถเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย โดยเอาใจใส่การเรียนและงานที่ได้รับมอบหมาย มีความพากเพียรปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจ มีความละเอียด รอบคอบ ตรงต่อเวลา ยอมรับผลงานและพร้อมจะปรับปรุงแก้ไขงานในหน้าที่ของตนเอง เป็นไปตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ที่มีความเชื่อว่าพฤติกรรมของคนเรานั้นไม่ได้เกิดและเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากปัจจัยสภาพแวดล้อมแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่ต้องมีปัจจัยส่วนบุคคลมาร่วมด้วย และการร่วมของปัจจัยส่วนบุคคลต้องร่วมกันในลักษณะที่กำหนดซึ่งกันและกัน (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2536: 48-49) ส่งผลให้นักเรียนทุกคนมีพฤติกรรมความรับผิดชอบด้านการเรียนหลังจากเรียน เพิ่มขึ้นกว่าก่อนเรียนรู้ ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ LT โดยใช้การเสริมแรงที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า การเรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ LT โดยใช้การเสริมแรงที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียน ครูต้องมีการปฐมนิเทศให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้สามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง และการจัดกิจกรรมรูปแบบนี้เป็นกิจกรรมที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ นักเรียนต้องใช้ความรู้ความเข้าใจความคิด และความสามารถของตนเองในการดำเนินกิจกรรม

ตามบทบาทหน้าที่ ครูควรกระตุ้นให้นักเรียนฝึกกระทำ และกล้าแสดงออกโดยวิธีการต่างๆ ที่หลากหลาย เช่น การให้การเสริมแรงทางบวก เป็นต้น ซึ่งทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีพฤติกรรมความรับผิดชอบทางการเรียนสูงขึ้น

1.2 การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ครูควรมีการเตรียมตัวล่วงหน้า จัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ และให้การเสริมแรงนักเรียนระหว่างที่ดำเนินกิจกรรมเพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในการกระทำของตนเอง รวมถึงการให้คำปรึกษาหากนักเรียนมีอุปสรรคในการทำงานร่วมกับเพื่อนภายในกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนมีความมั่นใจในตนเอง

1.3 ครูควรมีการจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้นักเรียนเกิดความมั่นใจ และกล้าแสดงออก เปิดโอกาสให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข เช่น การจัดโต๊ะเก้าอี้ รูปแบบการนำเสนอผลงาน การจัดกลุ่ม รวมถึงการอภิปรายต่างๆ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยในรายวิชาต่างๆ และช่วงชั้นอื่นๆ ที่นอกเหนือจากระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เนื่องจากนักเรียนในแต่ละระดับชั้นมีพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ และสังคม ไม่เหมือนกัน เพื่อที่จะเป็นข้อมูลในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ และเหมาะสมกับนักเรียน

2.2 ควรมีการวิจัยตัวแปรตามอื่นๆ เช่น ความสามัคคี ความคิดสร้างสรรค์ แรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นต้น

2.3 ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งเป็นการวิจัยที่ช่วยวิเคราะห์ข้อมูล ปัญหาต่างๆ และหาวิทยาศาสตร์ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ LT โดยการใช้การเสริมแรงที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียน

ให้มีความเหมาะสม สามารถตอบสนองกับ นักเรียนตามศักยภาพได้มากที่สุด
ความต้องการของผู้เรียน และสามารถพัฒนา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2521*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
คุรุสภา.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2539). *เรียนรู้: วิธีสู่ความสำเร็จ*. กรุงเทพฯ: ชักเชสมีเดีย.
- นิดดา หงษ์วิวัฒน์. (2543). *วินัยรากฐานการพัฒนาเด็ก*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แสงแดด.
- พัฒนานุสรณ์ สถาพรวงษ์. (2544). *พฤติกรรมบำบัด ทฤษฎีและการประยุกต์* (พิมพ์ครั้งที่ 3).
มหาสารคาม: ฝ่ายเอกสารตำรา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จำเพียร แซ่มชื่น. (2549). *ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีเผชิญความจริงที่มีต่อความรับผิดชอบ
ในการเรียน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลนารี อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์*.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2549). *การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2549). *พัฒนาการเรียนการสอน*. มหาสารคาม: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศักดิ์ชัย นิรัญทวี และไพเราะ พุ่มมัน. (2542). *แนวการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมคุณลักษณะ ดี เก่ง
มีสุข*. กรุงเทพฯ: กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- สมโภชน์ เขียมสุภาษิต. (2536). *การปรับพฤติกรรม*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2541). *การพัฒนาคุณภาพประชากรไทย*. กรุงเทพฯ: แพรววิทยา.

วิธีการทางปรากฏการณ์วิทยา

Phenomenological Approach

ธรรมนุญ รวีผ่อง¹

Thammanoon Raveepong¹

บทคัดย่อ

การทบทวนวรรณกรรมเรื่องนี้มีกรอบในการอธิบายเป็นสี่หัวข้อ เริ่มด้วยปรากฏการณ์วิทยา ในลักษณะของการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมุ่งเน้นในเรื่องความเที่ยงตรง ความน่าเชื่อถือ และความเป็นกลาง จุดเด่นและจุดด้อยของการใช้วิธีการทางปรากฏการณ์วิทยา บทความนี้เขียนจากความคิดวิเคราะห์ของผู้นิพนธ์ ซึ่งได้มาจากการทบทวนวรรณกรรมและประสบการณ์ นอกจากนี้ผู้นิพนธ์ยังได้เกริ่นนำเกี่ยวกับจริยธรรมของวิธีการทางปรากฏการณ์วิทยาร่วมด้วยเล็กน้อย

คำสำคัญ: ปรากฏการณ์วิทยา, ความเที่ยงตรง, ความน่าเชื่อถือ, ความเป็นกลาง, ข้อคำนึงทางจริยธรรม

Abstract

This literature review was scoped to describe four topics. In the beginning “phenomenology as a qualitative research” was drawn. “Validity, reliability and neutrality” were focused. “Strength and weakness approaching to phenomenology” were also revealed from the author’s ideas gained by the review and experiences. Ethical concerns were slightly introduced.

Keywords: phenomenology, validity, reliability, neutrality, ethical concerns

¹ อาจารย์, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

¹ Lecturer, Faculty of Education, Rajabhat Maha Sarakham University

Introduction

Phenomenology is an alternative qualitative research as an inductive methods gained from concrete experiences. It's philosophy derived from viewing ourselves, other ones and another things; which being experienced in life. However, strength and weakness have to be considered in this process to gain research quality.

Phenomenology as a qualitative research

As a research method, Omery (1983) stated that phenomenology is qualitative research as well as an inductive, interpretation research method which grew from a philosophical movement. "Phenomenology is both a philosophy and a research method. As a philosophy, phenomenology is a way of viewing ourselves, of viewing others and all else that comes in contact with our lives," (Wagner, 1983 cited in Pallikkathayil & Morgan, 1991: 195; Spielberg, 1976 cited in Oiler, 1982) posited that phenomenology focuses on concrete experiences as opposed to conceptual presuppositions. It may be said to be an approach which produces as faithful a description as possible by examining, lived experiences as a whole. Human experiences are the starting point for phenomenology where phenomenological research implies a holistic approach. Moreover, Omery (1983) claimed that cases in phenomenological studies are selected by purposeful sampling which ranges from five to ten subjects and affords them the opportunity to speak with ease and without

guilt. Morse and Field (1995) stressed this principle of sampling to ascertain the appropriateness and adequacy of the results to gain sufficient data in order to develop a rich and full description. Additionally, Plager (1994) stressed that phenomenological research questions should be meaningful, general and simple, not problem based. They should aim to discover the "what and how."

According to Morse and Field (1995) and Van (1990), responses may be the result of interviews, tape recordings and unstructured interactive narrative. They may also be found in people's personal experiences, through observation and from written materials such as novels, poetry, diaries and journals. Together with photographs, this accumulation of data facilitates the participant's ability to recall events, which will lead to a more comprehensive tapestry of the issue at hand. Data in phenomenology is usually in the form of text narrative where the researcher's staff is a major instrument for collecting data and the participant's story is the data (Morse & Field, 1995).

Banonis (1991: 3) claims that data collection, preparation, analysis and interpretations are overlapping processes in phenomenology and the purpose of data analysis is to "preserve the uniqueness of each lived experience of the phenomenon while permitting an understanding of the meaning of phenomenon itself." Carpenter (1995) claims that analysis then directs more data collection and the processes are congruent with those referred to above. In expanding these to be more specific, it is advocated that one should listen to the recordings and read the transcriptions for accuracy, reading and re-reading verbatim

transcriptions to identify the significant statements and discern the essentials to prepare an exhaustive description.

Reinharz (1983) articulated the steps of transformation, whereby participant's experiences are transformed into language and action, converts what is seen and heard into understanding, and further analysis and conceptual categories that are the essence of the experience. Researchers transform experience into a written document, which is an exhaustive description, the intent of which is to synthesize and capture the meaning of the experience into written form, without distortion or loss of richness. It is the audience of the researcher, which transforms the written document for understanding.

Carpenter (1995) and Sandelowski (1994) propose that the characteristics of the findings are participants' experiences: the outcome is a description of the phenomenon under study. The findings are reported in rich literacy style. Vivid description and quoted words and phrases are common in phenomenological research reports. Quoting is used to provide evidence for interpretation, claim or conclusion; to illustrate more concrete examples of an idea, to represent the thoughts, feelings or mood of the participants quoted, to illuminate experience, evoke emotion, and provoke response.

Validity, reliability and neutrality

The issues of rigor in phenomenology address three aspects of trustworthiness that are relevant to this approach and other qualitative research methods. They are validity, reliability and

neutrality.

With respect to internal validity, Krefting (1993) claimed that it measures how vivid and faithful the description of the phenomenon is, when the participants involved in the research can read the description and immediately recognize the experiences to be their own. Krefting (1993) claimed that an increase in the internal validity can be obtained by spending sufficient time with the participants, using numerous interviews and observations, member checking of the raw data, preliminary interpretation and final report. Peer examination involves the researcher discussing the research process and findings with experts who have experience with phenomenology.

A good research design addresses the issues of "validity threats" (Maxwell, 1992: 88-89). These highlight the researchers need to be focused in their influence on the setting and to consider that this could be an influential factor in determining the outcome. Integrity and honesty in reporting are paramount and Mason (1996) claims that a good research design is composed of a clear idea of the phenomenon, the area to be investigated, appropriate research questions and a strategy for data collection. Issues of epistemology (that which constitutes knowledge) and ontology (the conceptualization of relationship in the social world) need to be considered as they will influence the selection and interpretation of the data. Although research questions may be modified during the research, well-formulated questions initiate the process.

Descriptive and interpretive validity can be obtained by spending sufficient time in the field and collecting data from multiple sources

including photographs, documents, audio and video tapes (Wolcott, 1988: 198-199). Triangulation is the collection of data from multiple sources and by multiple techniques. However, triangulation does not necessarily eliminate researcher bias. Neither should it be assumed that triangulation results in the convergence of data (Mathison, 1988: 14). Krefting (1993) states that reliability places emphasis on whether the findings would be consistent if the study was replicated with the same participants or in similar context. It also refers to the ability of another researcher to obtain similar results.

Yonge and Stewin (1988) claim that validity can be increased by using a panel of experts to help in the selection of the participants, considering the data rather than the participants, and obtaining data that is as representative as possible. Maxwell (1992) also explains that descriptive validity is dependent upon accuracy in recording of what is observed and what could have been observed from that which is inferred in the data.

The important issues in validity and reliability are that the field of qualitative research should use diverse methodologies to increase the points of view. Diverse perspectives enhance wide and deep data interpretation. By varying data collection methodologies, topics can be investigated to gain new perspectives and thoughts by researchers and co-researchers. Mead (1993) illustrates that these records can be useful in the future, after the compilation of data for re-interpretation, by using new knowledge long after the research has been completed. Clearly, validity should be stressed in qualitative research and

should be considered in every stage of the methodology. Time should be allocated in phenomenology research for development of research questions, which will provide quality data to develop an understanding of the essence of the phenomenon, and purposeful sampling should consider the issue of bias.

With respect to reliability, Krefting (1993) claims that it places emphasis on whether the findings would be consistent if the study was replicated with the same participants or in a similar context. It also refers to the ability of another researcher to follow the thinking, decisions and methodology used by the original investigator in obtaining similar results. It can be obtained by a stepwise replication technique (similar to split-half reliability in quantitative studies), conduct of a code recorded procedure, peer examination and triangulation of the data collection methods.

A method to check validity and reliability that has been previously used in other disciplines is the comparison and matching of data with that of previous research. This may verify the study or illustrate new perspectives where unexpected outcomes may be the result of local practices or even in some cases, the background of the researcher. The validity of each sample group depends on the researcher's knowledge and understanding of the population in order to select and diagnose a pattern definition. This suggests that researchers should familiarize themselves with all the related variables to be able to select an appropriate sample. Therefore, sampling sometimes changes to accommodate variations as much as possible.

Ultimately, the validity and reliability of

any research methodology focuses on the researchers themselves, as they are the instruments through which the data is collected. Their biases, likes, dislikes and general attitude to the sample group can distort the true picture. In their conclusions they should consider these variables and personal characteristics to ensure that the report is valid and written in a style appropriate to the purpose of the investigation. The report should display impartiality and be devoid of the personal attitudes and feelings of the researcher. Hence the recovery of the data is a critical issue. Yonge and Stewin (1988) claim that it is the freedom from bias in the procedure and the results that will establish validity and reliability.

The important issue in considering validity and reliability is that in the field of qualitative research there should be the use of diverse methodologies to increase authenticity and expand particular stances. Assorted viewpoints also enhance interpretation and assist in developing a broad database for interpretation. Conflict between the researcher and the participant should be approached creatively to find another method to ascertain the desired information. It is important, as far as possible, to establish the concept of equality between the participants and the researchers so that the assigned research is seen as a collaboration between researcher and participants.

Validity and reliability will be dependent upon the objectives of the research. Researchers should produce information, which should be able to be utilized for the objectives. Qualitative research is based on the premise of field data to develop understanding from the participant's stance. It is

the framework from which one can work to develop generalizations through appropriate sampling and careful, impartial methodologies. It is an interpretive approach that assists in the construction of a theory and aids in applying learned concepts of a particular phenomenon to make generalizations upon which quantitative investigative strategies may be developed.

In neutrality, Yonge and Stewin (1988) claim that it is in the freedom from bias in the procedure and results that validity and reliability are established. This can be obtained by using a team of researchers familiar with phenomenology, the strengths and weaknesses of which can be divided into the following four points: the question of phenomenological research, design, data collection and the presentation of findings.

Strength and weakness approaching to phenomenology

This session was flowed through the author's ideas gained by the review and experiences. The strength of phenomenological research is that it is best suited for answering questions about human issues and related concerns and aims of understanding. It could provide better answers to research questions from the practical perspective, using a simple questions component. The weakness is that it is not problem solving and because of its simplicity, gives a minimal sense of direction.

In design, the strength of this approach is that it is holistic and individualistic. It can obtain deepest understanding and discover the essence

of the phenomenon. It is placed in natural settings, provides for gaining of insight into self and explores different types of knowledge. The purposive sampling also assures that the sample is appropriate and adequate. However, there are evident weaknesses when the sample is too small to make adequate generalizations. It is also (in the researcher's opinion) lacking procedural guidelines for conducting a consistent approach from a variety of perspectives.

In the collection of data, the approach facilitates non-verbal as well as verbal responses to be richer and more descriptive by using open-ended questions, recorded and verbatim transcript texts to increase accuracy. This is best obtained in a natural setting, thus avoiding the aspect of related variables not expected and not known before hand. The researcher can use interpersonal skills.

The weakness is that it is time consuming because of the multiple interviews/ observations, the large amount of narrative data, expense incurred for a good tape recorder, transcriber and paper. It also requires a considerable amount of self-knowledge for bracketing. It cannot be initiated in a severe or emergency natural setting. Moreover, the data collector should be qualified in the researched discipline and should have an understanding of psychology and communication skills. Finally, a close relationship can provide valuable meaningful data, but may be liable to biased interpretation.

In data analysis, the strength is that the results increase the understanding of the particular

phenomenon. The weakness centres on the time required to become familiar with the data; to develop coding; code the transcripts; complete the analysis process and understanding any bias which may interfere with the results.

In presentation of the findings, the strength of phenomenology is its capacity to assist data collectors to provide psychological support and gain cooperation in consequent procedures. It enhances the understanding of the common human experiences and facilitates an awareness of one's own attitude and feelings. The inclusion of quotes enables the reader to understand the situation, and the richer literary style provides important data to inform the practitioner. The major weakness is that it is too subjective and lacks general accepted evaluation criteria and may, therefore, be too general to produce or influence an effective prediction.

Ethical concerns

However, this review excluded ethical rigors involved in the collection of data and can open up old wounds of the past and consequently harm the quality of the narratives. Therefore, ethics too, should be investigated when examining phenomenological research. In conclusion, it is possible that the subject does not see any profit in cooperation whilst the researcher can get data. Therefore, any cooperation should also bring satisfaction to the narrator, and a good data collector can bring satisfaction to the narrator at a level that includes ethics and justice.

Summary

indicate and assure research quality. Besides, ethic concern is needed to be considered.

Validity, reliability and neutrality will

References

- Banonis, B. C. (1991). The lived experience of recovering from addiction: A phenomenological study. *Nursing Science Quarterly*, 2(1), 37-43.
- Krefting, L. (1993). Rigour in qualitative research, the assessment of trustworthiness. *The American Journal of Occupational Therapy*, 45(3), 214-222.
- Mason, J. (1996). *Qualitative researching*. London: SAGE.
- Mathison, S. (1988). Why triangulate? *Educational Researcher*, 17, 13-16.
- Mead, M. (1993). The art and technology of fieldwork. In S. Tax (Ed.), *Anthropology today selections*. Chicago: Chicago University Press.
- Morse, J. M., & Field, P. A. (1995). *Qualitative research methods for health professionals*. Thousand Oaks: SAGE.
- Oiler, C. (1982). The phenomenological approach in nursing research. *Nursing Research*, 31(3), 178-181.
- Omery, A. (1983). Phenomenology: A method for nursing research. *Advances in Nursing Science*, 5(2), 49-63.
- Pallikkathayil, L., & Morgan, S. A. (1991). Phenomenology as a method for conducting clinical research. *Applied Nursing Research*, 4(4), 195-200.
- Plager, K. A. (1994). Hermeneutic phenomenology: A methodology for family health and health promotion study in nursing. In P. Benner (Ed.), *Interpretive phenomenology: Embodiment, caring and ethics in health and illness* (pp. 65-83). Thousand Oaks: SAGE.
- Reinharz, S. (1983). Phenomenology as a dynamic process. *Phenomenology and Pedagogy*, 1(1), 77-70.
- Sandelowski, M. (1994). The use of quotes in qualitative research. *Research in Nursing and Health*, 17(6), 479-482.
- Van, M. (1990). *Researching lived experience: Human science for an action sensitive pedagogy*. New York: State University of New York Press.
- Wolcott, H. F. (1988). Ethnographic research in education. In R. M. Jaegar (Ed.), *Complementary methods for research in education* (pp. 187-206). Washington: A.E.R.A.
- Yonge, O., & Stewin, L. (1988). Reliability and validity: Misnomers for qualitative research. *Canadian Journal of Nursing Research*, 20(2), 61-67.

คำแนะนำสำหรับผู้พิมพ์

วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เป็นวารสารวิชาการสาขาวิชาทางการศึกษา พิมพ์เผยแพร่ผลงานในรูปแบบบทความวิจัย บทความวิทยานิพนธ์ และบทความทั่วไปทางการศึกษา บทความที่ได้รับการพิจารณาพิมพ์เผยแพร่ในวารสารจะต้องมีสาระน่าสนใจ เป็นงานที่พบทฤษฎีความรู้เดิมหรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ รวมทั้งข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน เป็นบทความที่ไม่เคยพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาพิมพ์เผยแพร่ในวารสารใดๆ บทความอาจได้รับการปรับปรุงตามที่กองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบทางวิชาการเห็นสมควร เพื่อให้วารสารมีคุณภาพระดับมาตรฐานสากลและนำไปอ้างอิงได้

การส่งต้นฉบับ

1. **ภาษา** พิมพ์ต้นฉบับเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้ การใช้ภาษาไทยให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์และการเขียนทับศัพท์ภาษาอังกฤษตามหลักของราชบัณฑิตยสถาน คำศัพท์ภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมดยกเว้นชื่อเฉพาะ ถ้าต้นฉบับเป็นภาษาอังกฤษควรได้รับการตรวจสอบความถูกต้องด้านการใช้ภาษาจากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษก่อน

2. **รูปแบบต้นฉบับ** ใช้กระดาษ A4 พิมพ์ห่างจากขอบกระดาษด้านละ 3.5 เซนติเมตร จัดรูปแบบ 1 คอลัมน์

3. **ชนิดและขนาดตัวอักษร** ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวอักษร Browallia New ซึ่งขนาดตัวอักษร มีดังนี้

ชื่อเรื่อง ใช้ตัวอักษรขนาด 20 pt. ตัวหนา

ชื่อ-สกุลผู้พิมพ์ ใช้ตัวอักษรขนาด 18 pt. ตัวปกติ

หัวข้อหลัก ใช้ตัวอักษรขนาด 18 pt. ตัวหนา

หัวข้อย่อย ใช้ตัวอักษรขนาด 16 pt. ตัวหนา

เนื้อเรื่องในหัวข้อหลักและหัวข้อย่อย ใช้ตัวอักษรขนาด 16 pt. ตัวปกติ

เชิงอรรถหน้าแรกที่เป็นชื่อ-สกุล ตำแหน่งทางวิชาการ และหน่วยงานต้นสังกัดของผู้พิมพ์ ใช้ตัวอักษรขนาด 14 pt. ตัวปกติ

4. **จำนวนหน้า** ความยาวของบทความไม่เกิน 15 หน้า รวมตาราง ภาพประกอบ รูปภาพ และเอกสารอ้างอิง

5. การส่ง ส่ง file ต้นฉบับที่งานวารสาร ชั้นล่างอาคารศึกษาศาสตร์ 1 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000
โทรศัพท์ 0-4374-3143-4 ต่อ 101, 102, 0-4375-4321-40 ต่อ 6079 โทรสาร 0-4372-1764 หรือส่งทาง
E-mail: Journaled@msu.ac.th

ต้นฉบับให้ระบุชื่อ-สกุลผู้นิพนธ์ทุกคน พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และ E-mail address
ทุกคนที่สามารถติดต่อได้สะดวก

บทความวิจัยและบทความวิทยานิพนธ์

ประกอบด้วยหัวข้อและจัดเรียงลำดับ ดังนี้

1. ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
2. ชื่อ-สกุลผู้นิพนธ์ทุกคนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
3. บทคัดย่อภาษาไทย
4. คำสำคัญภาษาไทย
5. บทคัดย่อภาษาอังกฤษ
6. คำสำคัญภาษาอังกฤษ (Keywords)
(บทคัดย่อ มีความยาวไม่เกิน 400 คำ)
7. บทนำ
8. วัตถุประสงค์
9. สมมุติฐาน (ถ้ามี)
10. วิธีการวิจัย (ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปร เครื่องมือ การดำเนินการวิจัย
หรือการทดลอง การวิเคราะห์ข้อมูล)
11. ผลการวิจัย
12. อภิปรายผล
13. ข้อเสนอแนะ
14. เอกสารอ้างอิง

บทความทั่วไป

ประกอบด้วยหัวข้อและจัดเรียงลำดับ ดังนี้

1. ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
2. ชื่อ-สกุลผู้นิพนธ์ทุกคนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
3. บทคัดย่อภาษาไทย
4. คำสำคัญภาษาไทย
5. บทคัดย่อภาษาอังกฤษ
6. คำสำคัญภาษาอังกฤษ (Keywords)

(บทความย่อ มีความยาวไม่เกิน 400 คำ)

7. บทนำ
8. เนื้อหา
9. บทสรุป
10. เอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงเอกสาร

ใช้รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงระบบ American Psychological Association (APA) ดังตัวอย่าง

1. หนังสือ

ชื่อผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ (ครั้งที่พิมพ์ ตั้งแต่พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป). เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2547). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

Kosslyn, S. M., & Rosenberg, R. S. (2004). *Psychology: The brain, the person, the world* (2nd ed.). Essex, England: Pearson Education Limited.

Mussen, P., Rosenzweig, M. R., Aronson, E., Elkind, D., Feshbach, S., Geiwitz, P. J., et al. (1973). *Psychology: An introduction*. Lexington, Mass.: Health.

2. วารสาร

ชื่อผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), หน้า.

เผชิญ กิจระการ และสมนึก ภัททิยธนี. (2545). ดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index: E.I.). *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 8(1), 30-36.

Klimoski, R., & Palmer, S. (1993). The ADA and the hiring process in organizations. *Consulting Psychology Journal: Practice and Research*, 45(2), 10-36.

3. วิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ชื่อผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. ระดับปริญญา, สถาบันการศึกษา, เมือง.

ดร.ณนภา นาชัยฤทธิ. (2550). ผลการเรียนรู้จากบทเรียนมัลติมีเดียบนระบบเครือข่ายที่พัฒนาตามแนวคอนสตรัคติวิสต์ เรื่องการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการศึกษาในห้องเรียน ของนิสิตปริญญาตรี สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

นงเยาว์ ธรรมวงศา. (2549). การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเรื่องเพศศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

Piyakun, A. (2007). *Reading strategies used by Thai ESL students*. Doctoral dissertation, Monash University, Melbourne.

4. หนังสือรวมเรื่อง

ชื่อผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ), ชื่อหนังสือ (ครั้งที่พิมพ์ ตั้งแต่พิมพ์ ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป, หน้า). เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ประสาธ เนืองเฉลิม. (2549). วิทยาศาสตร์พื้นฐาน: การจัดการเรียนรู้มิติทางวัฒนธรรมท้องถิ่น การบูรณาการความรู้พื้นฐานกับการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เพื่อชุมชน: กรณีศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ป่าปู้ตา. ใน ฉลาด จันทรสสมบัติ (บรรณาธิการ), *ศึกษาศาสตร์วิจัย ประจำปี 2548-2549* (หน้า 127-140). มหาสารคาม: สารคามการพิมพ์-สารคามเปเปอร์.

Cooper, J., Mirabile, R., & Scher, S. J. (2005). Actions and attitudes: The theory of cognitive dissonance. In T. C. Brock & M. C. Green (Eds.), *Persuasion: Psychological insights and perspectives* (2nd ed., pp. 63-79). Thousand Oaks, CA, US: Sage Publications, Inc.

5. หนังสือพิมพ์

ชื่อผู้นิพนธ์. (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ชื่อหนังสือพิมพ์, หน้า.

รัฐพงศ์ ศิริसानนท์. (25 กุมภาพันธ์ 2548). องค์ประกอบของความสำเร็จ. *มติชน*, หน้า 22.

Brown, P. J. (2007, March 1). Satellites and national security. *Bangkok Post*, p. B4.

6. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ชื่อผู้นิพนธ์. (วันที่ เดือน ปีที่ปรับปรุงล่าสุด). ชื่อเรื่อง. วันที่ทำการสืบค้น, ชื่อฐานข้อมูล สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (3 ธันวาคม 2548). *ธนาคารหลักสูตร*. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2550, จาก <http://db.onec.go.th/thaigifted/lessonplan/index.php>

Wollman, N. (1999, November 12). *Influencing attitudes and behaviors for social change*. Retrieved July 6, 2005, from <http://www.radpsynet.org/docs/wollman-attitude.html>

Instruction for Authors

Journal of Education, Maharakham University (JEd, MSU), is an academic journal in the field of education. The journal publishes a variety of academic results, including research articles, thesis articles, and review articles. The articles to be published may be reviews of current issues, or scholarly issues that contribute a new body of knowledge, that demonstrate interesting and valuable points of view for readers. It is important to note that articles submitted for Journal of Education should not have been preprinted or previously submitted to other publications. The content of the articles may be revised as appropriate by the journal editorial board and peer reviews in order to make it fit the international standard and be accepted as reference.

Submission of manuscripts:

1. Language: Manuscripts can be written in either Thai or English. Thai language manuscripts should adhere to the Royal Institute's principles in using vocabulary and borrowed English words. All English words must be typed in small letters, except specific names. English language manuscripts must be checked for the correctness of language by an English expert prior to submission.

2. Papers: Manuscripts should be typed in A4 paper, and required to have 3.5 cm margins on each of the four sides: top, bottom, right and left. The contents of the abstract in both Thai and English, other headings, and references should be arranged in one column.

3. Style and size of font: Both Thai and English manuscripts are required to type in "Browallia New" font style with font size as follows;

Title of the article: **20 pt. Bold**

Name(s) of the authors: 18 pt. Normal

Main heading: **18 pt. Bold**

Sub-heading: **16 pt. Bold**

Body of the text: 16 pt. Normal

The first page of footnotes presenting authors' names, academic titles, and affiliations: 14 pt. Normal

4. Number of pages: The article is required not to be longer than 15 pages. These include tables, figures, pictures, and references.

5. Submission: The author(s) should submit an original file to the Journal of Education Division, the Ground Floor of Education Building 1, Faculty of Education, Mahasarakham University, Tambon Talat, Amphoe Mueang, Maha Sarakham 44000, Tel: 0-4374-3143-4 ext. 101, 102, 0-4375-4321-40 ext. 6079,

Fax: 0-4372-1764. The author can also submit to: Journaled@msu.ac.th

The original file should include name(s) of the author(s), telephone number(s), facsimile number(s), and email address(es).

Organization of research and thesis articles:

Should be arranged in the following order;

1. Title in Thai and English
2. Name(s) of the author(s) in Thai and English
3. Abstract in Thai
4. Keywords in Thai
5. Abstract in English
6. Keywords in English
(Abstract should be no more than 400 words.)
7. Introduction
8. Objectives
9. Hypotheses (if any)
10. Research methodology: population and samples, variables, instruments, procedures/experiments, and data analysis
11. Research results
12. Discussion
13. Suggestion
14. References

Organization of review articles:

Should be arranged in the following order;

1. Title in Thai and English
2. Name(s) of the author(s) in Thai and English
3. Abstract in Thai
4. Keywords in Thai

5. Abstract in English
6. Keywords in English
(Abstract should be no more than 400 words.)
7. Introduction
8. Contents
9. Summary
10. References

References: Listed and referred to in the American Psychological Association (APA) style.

ใบสมัครเป็นสมาชิกวารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

(Membership Application Form)

วันที่ (Date)

ชื่อ-สกุล (First Name and Surname)

ที่อยู่สำหรับจัดส่งวารสาร (Mailing Address)

.....

จังหวัด (State/Province)

รหัสไปรษณีย์ (Post/Zip Code)

ประเทศ (Country)

โทรศัพท์ (Telephone No.)

โทรสาร (Fax No.)

E-mail Address

[] สมัครเป็นสมาชิก 1 ปี 200 บาท (One-year Membership 200 ฿)

[] สมัครเป็นสมาชิก 2 ปี 400 บาท (Two-year Membership 400 ฿)

[] สมัครเป็นสมาชิก 3 ปี 600 บาท (Three-year Membership 600 ฿)

ส่งจ่ายธนาคณัติหรือตัวแลกเงิน สั่งจ่าย ปณ. โนนศรีสวัสดิ์

ในนาม นางสาวครุณนภา นาชัยฤทธิ งานวารสาร คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำบลตลาด อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

Please send your personal check or money order to the following address:

Ms. Darunnapa Nachairit, The Journal of Education Division, Faculty of Education,
Mahasarakham University, Tambon Talat, Amphoe Mueang, Maha Sarakham 44000.

.....

สำหรับเจ้าหน้าที่ (Officer Only)

สมาชิกเลขที่

รับวารสาร เล่มที่

Guest Advisory Board

Prof. Dr. Kriengsak Chareonwongsak	Institute of Future Studies for Development
Prof. Dr. Chaiyong Brahmawong	Assumption University
Prof. Dr. Duangduen Bhanthumnavin	National Institute of Development Administration
Prof. Dr. Teera Runcharoen	Vongchavalitkul University
Prof. Dr. Sutud Yoksaan	Srinakharinwirot University
Prof. Sriya Niyomthum	Independent Academic
Assoc. Prof. Dr. Rattana Buosonte	Naresuan University
Assoc. Prof. Dr. Suchint Simaraks	Khon Kaen University
Assoc. Prof. Dr. Supitr Samahito	Kasetsart University
Assoc. Prof. Dr. Saowalak Rattanavich	Srinakharinwirot University

Peer Reviewers

Assoc. Prof. Dr. Ganjana Chaiyapan	Khon Kaen University
Assoc. Prof. Dr. Kongsak Thathong	Khon Kaen University
Assoc. Prof. Dr. Boonsri Prommapun	Sukhothai Thammathirat Open University
Assoc. Prof. Dr. Vijit Kanungsukkasem	Chulalongkorn University
Assoc. Prof. Dr. Vichien Chiwapimai	Vongchavalitkul University
Assoc. Prof. Dr. Suchin Visavateeranon	Sukhothai Thammathirat Open University
Assoc. Prof. Dr. Suchint Simaraks	Khon Kaen University
Assoc. Prof. Dr. Suwat Watanawong	Srinakharinwirot University
Assoc. Prof. Dr. Sutthirat Pimpong	Western University
Assoc. Prof. Monkol Phaengsakhen	Rajabhat Maha Sarakham University
Asst. Prof. Dr. Duangkamol Triwijitkun	Chulalongkorn University
Asst. Prof. Dr. Tassanee Boonterm	Khon Kaen University
Asst. Prof. Dr. Napaporn Singhatat	Chandrasem Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Pissamai Sriumpai	Maharakham University
Asst. Prof. Dr. Wimonrat Soonthornrojana	Maharakham University
Asst. Prof. Dr. Suraphol Paholpak	Chandrasem Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Orawan Nimalung	Sakon Nakhon Rajabhat University

DESIGN BY

MSUPublishing FLOOR 1 CENTRAL SERVICE BUILDING MAHASARAKHAM UNIVERSITY KHAMREANG KANTHARAWICHAI
MAHASARAKHAM 44150 TELEPHONE: 0-4375-4321-40 EXT. 2105, 0-4375-4406 FACIMILE. 0-4375-4406
www.msup.msu.ac.th

Journal of Education Mahasarakham University

Volume 1 Number 2 July-September 2007

Aims and Scope

The Journal of Education, Mahasarakham University is published quarterly and dedicated to the promotion and dissemination of academic results in the field of education, including research articles, thesis articles, and review articles.

Ownership

Faculty of Education, Mahasarakham University,
Tambon Talat, Amphoe Mueang Maha Sarakham 44000
Tel. 0-4374-3143-4 Fax 0-4372-1764

Advisor

Prof. Dr. Adulya Viriyavejakul,
President of Mahasarakham University

Editor-in-chief

Asst. Prof. Dr. Paiboon Boonchai

Associate Editor

Asst. Prof. Dr. Chalard Chantarasombat

Editorial Board

Asst. Prof. Dr. Sombat Tayraukham
Dr. Songsak Phusee-orn
Dr. Chowwalit Chookhampaeng
Dr. Prasart Nuangchalerm
Dr. Rungson Chomeya
Ms. Araya Piyakun
Mr. Manit Asanok
Mr. Hemmarat Thanaputh
Mr. Wittaya Junsiri

Secretaries

Ms. Chanadda Ruadcharoen
Ms. Darunnapa Nachairit

Treasurer

Ms. Darunnapa Nachairit

The articles in Journal of Education, Mahasarakham University are authors' own opinions.

The editorial board has not always agreed absolutely with.

60 Baht Web site: www.edu.msu.ac.th

Date of Publication: October 18, 2007 E-mail: Journaled@msu.ac.th